

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Hayati Baki

ŞİİRİN KEŞİK 1 DAMARLARI 1

intihar eden şairler kitabı

HAAYATI BAKI

şıirin kesik damarları 1

intihar eden şairler kitabı

Promete Yayınları © Şubat 1994

Genel Dizi : 9

Antoloji Dizisi 1

Kapak Resmi : H. Bosch

ISBN Takım No: 975 - 7840 - 11 - 4

ISBN 975 - 7840 - 10 - 6

Şiirin Kesik Damarları/İntihar Eden Şairler Kitabı/Hayatı Bakı, 1994 Ankara

Promete Yayınları, Yazışma Adresi: P.K. 119 Yenisehir/Ank. Tel: 435 46 19
Dizgi ve Otset Hazırlık, Promete, Baskı: Kuruluş Matbaası, 220 38 08, Ankara

Hayati Baki, 1949'da Tonya (Trabzon)'da doğdu. Bir süre İÜ Hukuk Fakültesi'nde okudu. AÜ Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Gazete ve dergilerde düzeltmenlik, sayfa sekreterliği, redaktörlük yaptı. Şimdilerde, AÜ Ziraat Fakültesi'nde okutman: Türk Dili dersleri veriyor. Şiirleri çeşitli dergilerde yayımlandı; öykü, deneme, günlük yazıyor. Türk romanı üzerine çalışıyor: Servet-i Fünun Edebiyatında Roman ve İnsan (inceleme), Paris'te Bir Türk, Jön Türk, Merâret-i Hayât (çevriyazı çalışmaları). Nietzsche, Dostoyevski, Camus, Kafka, Pavese en sevdiği yazar-düşünürlerdir. Klasik müzik tutkunu; Klee, Miro, Kandinski, görsel düşüncesinin ustaları; Woody Allen, Dustin Hoffman, Charlie Chaplin, Orson Welles, Tarkovski, vazgeçemediği sinemacılar... Ölümün, büyük bir haksızlık olduğuna inanıyor. 'Kronik' bir umutsuz; ama, yaşamı çok seviyor: Denizi, kuşları, çocukları ve elbette ağaçları. "Keşke ağaç olsaydım." diyor. Tembellik Hakkı'nı savunuyor. Yayımlanan öteki kitapları: Sonrasız Dönüş Yalnızlığı(şılır); Tanzimat Edebiyatında Roman ve İnsan(inceleme) .

Fikir ve Sanat Eserleri Yasası'nın 34. maddesi uyarınca hazırlanıp yayımlanan bu antolojinin yayın hakkı, aynı yasanın 8. maddesine göre, hazırlayanın; derlenen şiirlerin, çevirilerin tek tek bütün hakları ise yapıt sahiplerininindir. Alıntı yapılamaz.

İÇİNDEKİLER

İntihar: 'Şimdi' 'Burada' Olmanın Özel Yanıtları.....	11
Metin Akbaş.....	37
John Berryman.....	41
Dimitër Boyaciyeu.....	45
Paul Celan.....	49
İlhami Çiçek.....	60
Harold Hart Crane.....	65
Alexander Xaver Ewerder.....	72
Andre Frederique.....	75
Attila Jozsef.....	78
Kaan İnce.....	89
Heinrich von Kleist.....	100
Nilgün Marmara.....	105
Vladimir Vladimiroviç Mayakovski.....	113
Gérard De Nerval.....	127
Yetik Ozan.....	135
Cesare Pavese.....	141
Penû Penev.....	154
Jean Bonaventure Des Périers.....	163
Sadullah Paşa.....	168
Sylvia Plath.....	172
Jean-Joseph Rabéarivélo.....	183
Ernst Toller.....	186

Kurt Tucholsky.....	189
Georg Trakl.....	192
Marina Tsvetayeva.....	201
Peyû Yavarov.....	208
Sergey alevksandroviç Yesenin.....	214
Kaynakça.....	233

HAAYATI BAKI

şiiirin kesik damarları 1

intihar eden şairler kitabı

kendim için

intihar: 'şimdi' 'burada' olmanın özel yanıtları

1. *'en önemli felsefe edimi, insanın kendi kendini öldürmesidir; her gerçek felsefenin başlangıç noktası budur.'*

novalls

2. *'gerçekten önemli olan tek bir felsefe sorunu vardır: intihar.'*

a. camus

1.

Intihar'ın sözlüksel anlamı; kesme, boğazlama, kurban, kendini öldürme, kendi yaşamına son verme'dir. bu sözlüksel anlamlandırmanın tehlikesi ortadadır: her **tanımlama**, tehlikelidir; çünkü, **eksiktir**. dilsel (ya da başka bilimsel) yaklaşımlarla genelleştirici bir eğilim, intiharın kendisini açıklamaktan çok, açıklayanın öznel tutumunu yansıtır. **Ittré**'nin şu tanımında

olduğu gibi: *"intihar, kendini öldüren insanın eylemidir."* bu tanımda, intihara ilişkin içeriksel herhangi bir doyuruculuk/ bütünüleyicilik yoktur; sadece, genelleştirici bir sıradanlık söz konusudur. her ne kadar **sigmund freud**, intihar sorun-salının bilim yönünden çözülmemiş olarak kaldığını, söylese de, yine, onun şu vargısı, içeriksel bir doluluktan yoksundur: *"intiharların çoğu, biçim değiştirmiş ölümlerdir."* çünkü, gerçeğin kendisi, tanımsal gerçeğin kendisinden daha gerçektir. **yesenin, pasternak**'a şöyle der: *"şiiir pasta değil ki, rubleyle satın alasın onu."* evet, gerçek olan budur: şiiir, pasta değildir.

2.

intiharın ne olduğuna ilişkin tanımların, yaklaşımların, çözümlemelerin sıklığı, intihann ne olmadığına değgin ipuçları verebilir ancak. tanrıbilimci, toplumbilimci, dilci, psikolog, yargıç, antropolog, filozof, psikiyatrist, edebiyatçı, hukukçu, politikacı, intiharla ilgileniyor; tanımlamaya çalışıyor onu; bilimsel olarak bu sorunsalı irdeliyor. ne ki, yapıp edilenlerin, verili dizgeden beslenmesi nedeniyle, intihara gerçekçi yaklaşımlardan kaçılıyor hep: intihann içselliği, verili dizgeden beslenen gelenekçi uyumla ve otoriter aklın pragmatizmiyle içerikselleştirilemez.

f. merril, intiharı, insandaki organizasyon bozukluğunun trajik, geriye dönülmez son noktası olarak değerlendirir ve şu yargıya varır: *"intihar, her şeyden önce toplumsal bir olaydır ve toplumsal organizasyon bozukluğunu gösterir."* insanı dışsallaştıran ve topluma indirgeyen bu bakış açısı, doğal ola-

* nezahat arkun, *intihann psikolojisi*, 2. baskı, 10 edebiyat fakültesi yayınları, İstanbul 1978.

rak 'blrey'in iç dinamiklerini göremeyecek ya da göz ardı edecektir. **durkheim**'in intihara '**Intihar**' kitabıyla eğilmesi, intihara ilişkin bir yenilik olsa da, intihar, toplumdan ve toplumsal olandan kurtulamıyor; giderek de, her ulusta '**değişmez bir ortalama**'ya indirgeniyor. intihan:

- 1) egoiste,
- 2) altruiste,
- 3) anomik,

biçimleriyle ele alan **durkheim**, sıralamasında (ya da sınıflamasında) '**toplum**'u ve '**toplumsal olan**', belirleyici/açıklayıcı olarak görür: 1) yaşam anlamını yitirse de, bunun nedeni, toplumsal bağların gevşemiş olmasıdır. 2) yaşamdan daha güçlü bir amaç, toplum tarafından kişiye kabul ettirilmiştir. 3) kişinin etkinliği ve değerler ölçüsü 'ayar'ını yitirmiştir; çünkü, alt olduğu toplumsal bütünde 'ani' değişmeler olmuştur.

Intihann psikodinamikleri adını taşıyan kitabında **nezahat arkun**, şu soruyu sormakta ne denli haklıdır: "(...) bu intihar kurbanlarını, bir bakıma bu toplum vergisinin niçin bu kişiler değil de, şu kişiler tarafından ödendiğidir." benim diyeyim şu: yaşam, anlamını yitiriyor; bunun nedeni toplumsal bağlarını gevşemiş olmasıdır: peki, bunun yansıması neden **kaan ince**'ye, **nilgün marmara**'ya, **paul celaz**'a, **sergey yesenin**'e oluyor da efe mefe'ye, özel mözel'e, mr. çiller miller'e, lale male'ye olmuyor? ya da yaşamdan daha güçlü olduğu savlanan amaç, neden **hayati bakı**'ye, **cem savran**'a, **yavuz yıldırım**'a, **erol hızar**'ıya, **necati nesimli**'ye etkimiyor; kabul ettirilemiyor?

* nezahat arkun, **Intihann psikodinamikleri**

burada, şimdi, intihar'ın '**başkalığı**' ya da müntehir'in '**ötekli**'liği üzerinde durmak gerekiyor. **a. elmas**, her ne kadar intiharı bir **yapı kuramına** bağlasa da şu düşüncesi önemli bir doğruyu imliyor: *"intihar, akli başında bir insanın, yaşamakla ölmek arasında bir seçme yapabileceği halde, her türlü ahlak baskısı dışında ölümü seçip kendini öldürmesidir."** burada amaç (hedef) intihardır; ama, '**seçme**' ve '**seçim**' sözcüklerinin öne çıkması gerekiyor; yine, seçme ve seçim sözcüklerinin dışında iki sözcüğün (sözcük öbeğinin de) daha altını çizmekte yarar vardır: Bunların '**akıl**' ve '**her türlü ahlak baskısı**' oldukları görülür ki, bu, çok önemlidir. delmas, böylelikle **gerçek intihar** ile **sözde** (sahte) **intiharı** birbirinden ayırır ve '**İçsellik**'e bakışlarımızı çevir(t)ir. a. delmas'ın yaklaşımı, bizi, **düşünsel** (felsefi) olana yaklaşıyor; bir sorunsal olarak ancak gerçek intihar ele alınabilir (bakınız, **novalls, a. camus**), delmas'a göre, "kişi, yaşamak olanağı varken ölümü seçer." bu seçme (ya da seçim), 1) **ölüm isteği**'ne 2) **ölüm istenci**'ne dayalı bir eylemdir. öylesine ki, **de fleury, ölümün çağrısı** (l'appel de la mort) adlı kitabında şöyle yazar: *"(...) o kadar başka başka, sadece geçici nedenlerle ölüme doğru yürüyen bu insanların arasında bir bakıma gizli bir bağ, ölüme götüren en son davranışın gerçek ve derin nedeni olan ve hepsinde ortaklaşa bulunan, önüne geçilmez bir istek olsa gerek."*

3.

'toplumun intihar ettirdiği' olarak gösterilen **vincent van gogh**, tabancayla intihar ettiğinde kırk yedi (rakamla 47) yaşındaydı. bu acılı ressam şöyle diyor: *"yaşam hakkında herkes kendisi*

* nezahat arkun, **intiharı psikodinamikler**.

karar vermek zorunda..." van gogh'un bu savı, ne denli stoacı düşünceye benziyor; çünkü, stoacılar da "yaşam, ona sahip olanı ilgilendirir." diyorlardı. buradan şuraya gelmek olasıdır: insanın bağımsızlığı'na.

intiharı, ilk kez (bilinen, belki de) ele alan ve onayanlar stoacılarıdır. **kubnslı zenon, assoslu kleanthes ve İspanyalı seneca**, intihara ilişkin felsefe üretmişlerdir ve felsefelerine uygun olarak da intihar etmişlerdir. stoacı düşüncede aslolan, **doğaya uygun yaşama**'dır; bu, şu anlama da gelir: **akla uygun yaşama** önemlidir; **doğa**, akıl'dır; **akıl**, doğa'dır, çünkü. dünya yurttaşlığı düşüncesini yüzyıllar öncesinde bir yaşama biçimi olarak seçen stoacı, *"kendisiyle yetinen bir bilgenin artık topluma, devlete ihtiyacı yoktur; bütün tarihsel—ulusal ayrımlar aklın önünde ortadan çekilirler; çünkü, akıl (doğa), bütün insanlara aynı yasayı, aynı hakları vermiştir."* diyerek birey olmaya ilişkin düşünceyi aydınlatır. bu erdemci felsefe, düşünce ile eylem çakışmasını (birlikteliğini, uygunluğunu) öngörürken 'yettiği kadar yaşamamanın elimizde' olduğunu vurgular: *"uzun değil, yettiği kadar yaşamaya çalışmalıyızdır. uzun zaman yaşamak için kaderin lütfuna bağlıyız; yettiği kadar yaşamak ise, bizim elimizde."* diyor seneca. burada, **cesare pave**'yi anmanın yeridir, sanırım. pave, bir otel odasında intihar etmeden önce (18 ağustos 1950'de) şunları yazar günlüğü **yaşama uğraşı**'na: *"tiksinıyorum bütün bunlardan. sözler değil. eylem. artık yazmayacağım."*; sekiz gün sonra da intihar eder (26 ağustos 1950). ilginçtir, pave, 14 temmuz 1950'de yaşama uğraşı'na şunları da yazar: *"(...) stoacılık intihardır."* böylelikle, pave-se'de, düşünce-eylem uygunluğunun düşünsel-tarihsel somutluğunu yaşarız.

4.

eski yunan'da, stoacılık, kendi yaşamına son verme hakkını savunurken **arlstoteles**, intiharın ahlakdışılığı üzerinde durarak onu, devlete karşı işlenmiş bir suç olarak yorumlar. yine, eski yunan'da genç kızların yaşamlarına son verme düşkünüklükleri karşısında **yönetim** (otorite), onları pazar yerlerinde halka çırilçıplak göstererek, bir tür caydırıcı ve cezalandırıcı yöntemle başvurur. eski roma'daysa, intihar hoşgörölmezdi; intihar edenler, herhangi bir tören yapılmaksızın gömölerek cezalandırılırdardı. ilginçtir, traklar, keltler ve goltlar'da yaşlıların kendilerini öldörmeleri zorunluğı vardı. bugün de eskimolarda uygulanır bu.

geleneklere-göreneklere bağıntılı intihar biçimlerinin japonlar'da ağırlık kazandığı görölüyor. kimileyin bireysel kimileyin de toplu intihar biçimleri olarak '**harakiri**' ve '**kamikaze**' eylemleri, kuşkusuz toplumsal dayatma sonucu ortaya çıkan dışsal özelliikli intiharlardır: sözelimi, japon göçmenlerin ikinci dünya savaşı sonrasında amerika birleşik devletleri büyükelçiliğı önünde topluca harakiri yapmaları, geleneğin, insanlar üzerinde oluşturduğu dönölmez ve iyileştiril(e)mez yaptırımın bir dönöşümünden başka bir şey değildir; bu eylem biçimi, bir **protesto** olarak somutluk kazansa da, yaşamdan daha güçlü bir amacın (burada, durkheim haklıdır kuşkusuz.) toplumca, kişiye benimsettirilmesiyle intihara ivme kazandırır. aynı eylem biçiminin güney vietnam'da budist rahiplerce uygulandığına tanık oluyoruz: budist rahipler, kendilerine yönelen baskıya karşı protesto olarak intiharı kullanırlar; kendilerini yakarlar. çuvaşlar'da da (türk kökenlidirler) gelenekle bağıntılı bir intihar

biçimi olan kendini düşmanın (ya da hasmının) evinin yanında/yakınında öldürme/asma edimi görülür. kimi dinsel yapılanmaya dayalı örgütlenmeler içerisinde topluca intihar edimlerine rastlandığına tanık oluyoruz. **hasan sabbah**'ın, esrar içirerek bilinç bulanıklığı yarattığı inananları, kendilerini cennette bulmanın yolu olarak intihar ederler. yakın zamanlarda **hallon tapınağı** adıyla bilinen mezhep üyeleri, 'mürşit'lerinin işaret ettiği yolda kendilerini zehirleyerek intihar ettiler. bir başka gelenekle beslenen ve bir tür intiharla sonuçlanan (ya da sonuçlanabilecek) eylem de, bugünün iran'ında mollaları kutsama törenlerinde izlenir: bir tür bilinç bulanıklığı içinde koşullandırılan insanlar, vücutlarına zincirlerle vurarak ölümötesi sonsuz bir yaşamı düşlemlerinde gerçekleştirirler. kuşkusuz, böylesi intihar edimleri, sözde (sahte/show) intiharlardır: gerçek intihardaki seçimden, özgürlükten, bilinçten ve istençten yoksundurlar. intiharı, '**günah**' olarak niteleyen ve bu nedenle yasaklayan göksel dinler (musevilik, isevilik, mehemmedilik), totaliter özellikleri nedeniyle, insanın böyle bir eylemini kendisine (otoritesine) yöneltmiş sayar: allah'ın verdiği canı, ancak, yine allah alabilir. ne ki, özdeş algıla(t)ma, savaşlarda insanları öldürme vahşiliğine icazet çıkarır. (durkheim, yine haklıdır: din ya da ideoloji, yaşamın önüne geçirilmiştir; yaşamın ne önemi vardır.)

temelde **varoluşçu** bir sorunsal olan intihar edimi/eylemi, tarihsel süreçte otorite tarafından hoşgörülmemekle cezalandırılmıştır. bugün bile, ingiltere'de sözgelimi, intiharı suçsaya egemendir: müntehirin başarısızlığında, müntehir, hapse atılır; aksi durumda, mallanna el konur.

yine de, bireyin, kendi yaşamına son verme hakkının/ özgürlüğünün ediniminde **aydınlanma**'yla birlikte, bu edimi savunanlar, kazanımlı çıkmışlardır denebilir. **rousseau**, intiharı, düşünce özgürlüğü bağlamında ele alır ve bir hak olduğunu ileri sürer. **montesquieu**, intihara yöneltilmiş tavırları yerer, onaylamaz. **Jaen paul sartre**, "intihar, dünyada (burada) olmanın bir başka yoludur." derken, **nietzsche**, yaşamına son verme hakkının, birincil hakkı olduğunu savunur ve kutsallığın altını çizer. bu bağlamda, 1751'de almanya'da çıkarılan bir yasadaki söz etmek gerekiyor: almanca konuşulan yerlerde, intihar edilebileceğini belirtiyor bu yasa.

5.

ferid edgü, **Intiharın İlişkileri** adını taşıyan kapsayıcı yazısında hüznün ve acıyla ve kuşkusuz ironiyle şöyle seslenir okura, insana: *"hangimiz, bu dünya ile bir bağdaşım kuramamış, bu dünyada bir yabancı gibi yaşamış, ama, ona hepimizden fazla bir tutkuyla bağlanmış, acı çekerek, anlayarak, içinde yaşadığı 'başkası' olmak trajedisinden evrensel bir anlam çıkaran bu insanları mahkûm etmek 'cesaretini' bulabilir kendinde?"** edgü'nün bu haklı sorusu karşısında irkilmemek olanaksız kendi adıma. ne ki, soru, bu aşkın insanlarla birebir özdeşlik kuranlara/ kurabilenlere yöneliyor gibi. yoksa, nüntehir'in reddettiği dünyayı reddedemeyen, aksine, bu dünyayı daha da yaşanmaz kılan ama ona daha da sarılan ehlileştirilmiş vahşiye ne diyebilir/anlatabilir bu söz! cesare paveseyi anımsıyorum yine: *"başkaları kendileri için gerçekten önemli olan şeyleri umursamazken, başkalarıyla birlikte yaşamının ne önemi var?"*

* ferid edgü, **"Intihar İlişkileri"**, yeni dergi, sayı 41, şubat 1968.

yine, **sylvia plath**'i anımsıyorum: çocuklarına sabah kahvaltısını hazırlayan, sonra da, intihar eden: "ölmek/ bir sanattır, her şey gibi./ eşsiz bir ustalıkla yapıyorum bu işi.// öyle ustaca ki insana korkunç geliyor/ öyle ustaca ki gerçeklik duygusu veriyor./ bir çağrım olduğu söylenebilir sanırım." **lady lazarus**'ün bu güzel şairi sylvia plath: herr doktor'un, herr düşman'ın, herr tanrı'nın, herr iblis'in sağırlığına, despotizmine, seyirciliğine başkaldırır. al alvarez'in deyişiyle: "inanıyorum ki günü bekleyerek ölüm, intihardan daha kolaycı bir yolu seçmektir." edilgenliğinde olanların bir bölümü, plath'ın intihar eylemini kolaycı yaklaşımlarla, dışarlak yansımalarla açıklamayı yeğlerler: katı, benmerkezci, bencil, dengesiz, denetçi, acımasız gibi sözcükler ne kadar da acımasız, dengesiz katı, bencil, denetçi, benmerkezci değil mi böylelilerinin söyleminde. kimi **feminist**ler de, plath'ı, feministçe bir eksiklikle suçlar: **ideolojinin** yargıçlığı ve cellatlığı birbirine benzer: müntehir'in eyleminin yadsınması, **otorite**'nin onanması anlamına gelir. gerekçe, birtakım 'aklievvel'lerce olay sonrası uygun bir söyleme indirgenir hemen. etik anlamdaki bu indirgemedede eşanlamlı bir sorgulamanın da izleği duyumsanır içtenice. **intihar analizcileri**, müntehirin durumunu, **enflasyonun** ya da **alds**'in yükseliş çizgisiyle açıklama mantığından kurtulamazlar hiçbir zaman. tanrılar, ideologlar ve intihar uzmanları her intihar olgusunda aynı sonuçlara ulaşırlar: tanınmama duygusu, alkol, sert eleştiri, iktidarsızlık, nevrotiklik, siyasal düş kırıklığı, uyuşturucu kullanma, enest ilişki, savaş, korku, umutsuz aşk, delilik, belirsizlik, terk edilme, geçici paranoya, baba kompleksi, suçluluk duygusu, hınç, intikam, başarısızlık, saygınlık yitimi, açlık, yaşlılık, ölümle sonuçlanması bilinebilir iyileştirilemez hastalık,

ilgi eksikliği, uyumsuzluk, iklimsel etki, dinsel protesto edimi, bedene yönelik yaralama... gibi. intihar araçlarında da aynı sap-tamalar yapılır: boğulma, silahla öldürme, kendini asma, zehir ya da ilaç kullanma, kendini yakma, havagazı... gibi.

imdi, **heInrich von kleist**'i dinlemenin zamanıdır; şöyle diyor von kleist: *"içinde bulunduğum mutluluk ve erinç olmadan, herkesle banşık olmadan ölemem."* imdi, bir de **stefan zweIğ**'ı anımsayalım, alıntı biraz uzun olacak: *"canına kıyan adamın henüz soğumamış cesedini muayene etmek için berlin'den gelen doktorlar, vücudu sağlam ve yaşama gücünde bulurlar. hiçbir organda bir özür yoktur ve hiçbir yerde bir ölüm nedeni bulunamaz; çaresiz adamın, nişan almasını bilen elle kafasına sıktığı kurşunlardan, o kaba gücün ölüm nedeni oluşundan başka. ama teşhisi herhangi bir bilimsel kelimeyle çerçevelemek için 'kleist'in akut safhada bir sanguinocholarius' olduğunu ve bundan, kendisinin ruh hastası olduğu sonucunun çıkarılabileceğini rapora geçirirler. görülüyor: yalan yanlış sözler, üstelik belgesiz, delilsiz bir teşhis."* **blImsel tedhiş** (güncel söylemle terör), içsel duyarlılığın yarattığı **mutlu ölümü** (intiharı) yadsıma (algılayamamadır bu) kalıplaşmışlığı içinde kendini dayatıyor böylelikle; burada, **budala okur**'la **'budala hekim'** arasındaki tek ayırım var: budala hekimin bilimsel(!)liği.

6.

sanatçı intiharları (özellikle şair), olumsuzlama örneği olarak öne çıkarılan 'başarısızlık', 'anlamsızlık', 'saçmalık', 'hiçlik' gibi kavramlarla açıklamaya çalışılsa da, yaşamı olumlayan 'başarı', 'an-

* stefan zweIğ, **dünya fikir mimarları**, cilt 1, çeviren: gürsel aytaç, türkiye İ: bankası kültür yayınları, 1983 ankara.

lamlılık/anlam', 'uyuşum/uygunluk', 'varlık' gibi kavramların öne çıkarılmasıyla da açıklanamaz.

1. *"bir sanatçı için önemli olan yaşantı değil, iç yaşantıdır."*

c. pavese

2. *"çünkü, gideceğim bir yer yok."*

b. harloff

sanatçı intiharlarını bir iyimserlik—kötümserlik karşıtlığında (ya da çatışmasında) ele almak son derece yanıltıcıdır. şairin yazdığı şiirde öncelenen olarak göstergelenenin içselliğini kavramanın güçlüğü ortadadır; yaşama ilişkin (ya da evrene, başka bir şeye....) soruyla (ya da yanıtla) başlar her şey; ne ki, bu (her şey, her neyse!), **arka yüzü** olmayan, **ön yüzü** de resmedilemeyen **fotoğrafıdır**: yanıltıcı olsa da **mutluluğun resmi** yapılabilir; ama, iç dünyanın (evrenin) yapılamaz. *"yalnızca bırakmadığım için şiir yazıyorum."* diyen von kleist'in *"iç dünyası, yüzünün çok derinlerindedir. onun esrarı çizilemezdi ve resmedilemezdi."*

islamcı bir şair olarak bilinen **ilhami çiçek**'in intiharıysa, çözümlenme bağlamında bütünüyle bir **glz**'dir: **'günah'**a ve **'yasak'**a karşı bir **'hayır'** demenin dayanılmaz duyarlılığını ayırımsamak da duyumsamak da öylesine zordur: "güpegündüz kırıldı cam/ penceremde veda/ çınarın yaprağa anlattığından/ gün—bütün bir ceset gibi/ bahçede şimdi" diyor ilhami.çiçek, **'veda'** şiirinde. eğer, **paul celan**'ın "alman bir ustadır ölüm" sap-

taması doğruysa (ki doğrudur bu) yaşam bir amaçan değil, bir cezalandır(ıl)ma sürecidir. "güpegündüz kındı cam" dizesindeki 'saçma'nın fotoğrafını kimse çekemez; resmini yapamaz kimse. budala okur'la budala ruh hekimi'nin baktıkları resim (ya da fotoğraf) aynıdır oysa: yaşam karşısındaki onarılmaz isteksizlik; derin umutsuzlukla beslenen ölüm arzusu; toplumsal yaşantı karşısında kendine kapanan içedönük kaçış... aslında birer yanılsamadır tüm bunlar; birer aldanmadır.

'bir çözüm değildir intihar' yaklaşımı, sıradışı oaln'a karşı, sıradan'ın yanıtıdır. bu mantık, "intihar bir eğilimdir." diyen Jacques Rigaud'yu hiçbir zaman yanıtlayamaz. bir de harold hart crane'i dinleyelim:

*"çünkü biz, kapının eşiğinde
aşıktan kıvranan bir yavru kedi bulup
onu sokağın şiddetinden koruyacak
ve yırtık dirsekleri ısıtacak kadar dünyayı
sevenlerdeniz"*

bu yoğunlaştırılmış yaşama sevinci, nasıl oluyor da intihar ediyor! bunu, Boris Harloff, "çünkü, gideceğim bir yer yok." biçiminde yanıtlarken, alexander xaver ewender'in yanıtı soruya dönüşüyor: "bilsem beni buralara yollayan kimdi?"

bir soru da ben soruyorum: "kimdir, insan aklı üzerinden para kazananlar; insan bedenini hazza dönüştürenler; emeğini insanın sömürenler; yeryüzünü kana bulayanlar; işkenceciler; katliamcılar; açlığı yaratanlar kimlerdir?"

7.

'iç yaşantı'nın vurgulanması gerekiyor. bu, 'aşırı çözümleme' yönelimi ve 'derinlik duyarlığı'dır, çünkü. sanatçının (şairin/ yazarın özellikle) intiharı, toplumsal yaşamla birebir banşık olmaz; şairi-yazarı, bu bağlamda toplumsal yaşamla olan ilişkisinde değerlendirmek, **conformist** bir hekim **snopluğu** değilse, bir **toplumbilimci popullism**'idir.

yesenin-mayakovski arasında gidip gelen 'intihar' med-cezir'i, aslında, bir yadsıma—onama'dan çok, bir onama-yadsıma karşıtlığının iç yaşantıdaki 'sallanması'dır. şiire yansımayan bu 'sallanma', mayakovski'nin kimi konuşmalarında gönderilenler'ini rahatlıkla bulur. mayakovski, 'yırmı yıllık çalışma sergisi'nin açış konuşmasında (25 mart 1930) şöyle der: *"bu sergiyi, kavgacı kişiliğime bakıp bana yüklenen kötülüklerden ötürü açtım; gerçek ya da düzmece öyle günahlarla suçlanıyorum ki, zaman zaman bütün bu bağınş çağınş ve sövgüleri duymamak için, şöyle iki üç yıllığına alıp başımı gitmek istiyorum! ama bunu düşündüğümün ertesi günü kendimi toparlıyor; devrimci bir yazar olarak, devrim için yaşayabilme, kıyıda köşede kalmama hakkımı aramaya başlıyorum."* 1917 devrimi'nin bu önemli şairi, iç yaşantısının sesini susturmaya çalışan dizge karşısında, 09 nisan 1930'da ironik bir dil kullanır: *"(...) öldüğüm zaman, yapıtlarımı gözleriniz yaşararak okuyacaksınız; şimdiyse, yani yaşarken, bir sürü sersemce laf ediliyor hakkımda; her önüne gelen bana dil*

* vladimir yayakovski, **iki bir'e mektuplar**, türkçesi: bertan onaran, de yayınevi, ekim 1970 İstanbul.

** age.

uzatıyor.*** ve 'her önüne gelenin dil uzattığı' mayakovski, 'son mektup'unu bırakır ve intihar eder: 'ölüyorum, bundan ötürü kimseyi suçlamayın. gereksiz şamata da yapmayın. ölen adam bundan tiksiniyordu çünkü.'

ve sergey yesenin'in o müthiş öngörüsü:

've bir gün baba ocağına yine dönerim,
'sevinirler, o sevinçle avunur, yaşanm.
'yeşil bir akşam dibinde pencererin
'mıntanımın koluyla kendimi asanm.

'ak saçlı söğütler başucunda ilmiğin
'salkımlarını daha da sevecen indirirler.
've yıkanıp anılmamış gövdeyi benim
'köpek hırlamaları eşliğinde toprağa verirler.'

ay'ın ölümüdür bu; ayna'nın kırılmasıdır; yeni bir şey olmayan yaşam'a hoşçakal demedir, kuşkusuz: akıl (doğa), uzlaşmadığı dış yaşantıyı yanıtlıyor böylelikle yesenin'in tanıklığında; iç yaşantı, kendi doğasında (aklında) son veriyor kendine.

8.

ilginçtir, kendi yaşamlarına son verenlerin çok büyük bir yüzdesini şairler oluşturuyor. mozart'ı zehirleyen ve tımarhanede bir bıçak darbesiyle kendi yaşamına son veren salleri'den başka kimse yok. ancak, klasik müzik dünyasının önemli yaratıcıları arasında intihara 'teşebbüs' eden üç ad var: ludwig von beethoven, schumann, iliyç çaykovski. beethoven, intihara teşebbüs ettiğinde 32 yaşındaydı ve bir vasiyetname

bırakmıştı. schumann, kendini ren nehri'ne attığında 44 yaşındaydı; balıkçılar tarafından kurtarıldı; kendi isteğiyle tımarhaneye yatırıldı ve orada öldü. çaykovski, intihar teşebbüsünde bulunduğunda 38 yaşındaydı. (moskova nehri'ne attı kendini.)

resimdeyse, **dadacı** hareketin sanat anlayışından (ki dünya görüşü de budur doğallıkla) kaynaklanan yadsıma anlayışı/tavru, ressamın da kendini 'yok etme'sine yönelir. *'dadacılar her şeye karşıydılar, yalnız tarihe, mantığa, topluma, bireye, kurulu düzene, vatan-millet-aile-dostluk-kardeşlik kavramlarına, dine değil, sanata da, hatta dada hareketine de karşıydılar. birinci dünya savaşı'na ve avrupa kültür değerlerinin yozlaşmasına ve çöküşüne bir tepki olarak doğmuştu dada hareketi. ancak kendisini bile 'inkâr' eden, kendisine 'karşı' olan bir hareketin kendi kendini yok etmesi kaçınılmaz olacaktı.'* bu bağlamda, **jacques vaché, arthur cravan, rené crevel:** (gaz ocağının üzerinde çaydanlığı koyarsın. camları sımsıkı kaparsın. gazı açarsın. kibiriti çakmayı unutursun.), **jacques rigaud** anılabilir.

vincent van gogh'sa bambaşka bir mûntehirdir.

9.

şairlerin, resamlara, müzisyenlere karşı bu oransal 'mûntehir' üstünlüklerini **söz**'ün, **sözcüğün** 'tılsım'lı çevriminde mi aramalı; bu olası mı, acaba? *'neden? renkler, çizgiler, benekler, biçimler, acaba sözcüklerden daha mı güvenceli? sesler, notalar, ritmler,*

* zeynep oral, **'mûzik ve resim dünyasında intiharlar'**, milliyet sanat dergisi, sayı 163/1 mart 1987.

*harmoniler, daha mı dokunaklı? yaratıcı için müzikte ya da resimdeki harmoniyi ya da uyumu yakalamak, yaşamdaki uyumu yakalamakla eş anlamlı mı? göz ya da kulak yürekle bir olunca, beyne egemen olmak daha mı kolaylaşıyor? sözcüklerle meydan okunamayan yalnızlık, yapayalnızlık, gerilermiş 'gibi' mi oluyor yoksa resmin, heykelin, müziğin karşısında, önünde, arkasında ya da yanibaşında?** zeynep oral'ın bu güzel yaklaşımıyla izlersek, kendini bir sokak fenerine asan **gérard de nerval**'in **siyah güneş** şiirinde sorduğu soruya geliriz: "nedir bu? mutlulukla arama giren!" en iyisi ve doğalı şu: soruyu yanıtızsız bırakmak; çünkü, soru, resim ya da notayla yanıtlanamayacağına göre, önünde sonunda söze/sözcüğe yaslanılacağını biliyoruz.

Jean bonaventure des pérliers, "hiç bitmese,/ vakit ve özgürlük" demiyor mu? diyor; hem de '**zaman**'ı anlatan sözcüklerle: hiç; bitmek; vakit; özgürlük'le aradaki 've'yi tamamlıyor sylvia plath: "şimdiden nasıl da delik deşik olmuş bu kağıtsı gün!" kağıtsı gün/günler, ulanıyor böylece hiçliğe sevgili umut'un gününden: "hangi gün, ey sevgili umut,/ bizler de öğreneceğiz senin/ yaşam olduğunu, hiçlik olduğunu" pave-se'yle birlikte.

bana hiç aykırı görünmüyor **che guevara**'nın şu sözü: "aydınların görevi bir sınıf olarak intihar etmektir." sadece şairleri anıyorum burada bir bir: **john berryman**, **dimiter boyaciev**, **paul celan**, **harold hart crane**, **metin akbaş**, **andré frédérique**, **gérard de nerval**, **yetik ozan**, **alexander xaver**

* zeynep oral, '**mûzik ve resim dünyasında intiharlar**', milliyet sanat dergisi, sayı 163/1 mart 1987.

**ewender, penū penev, İlhaml çiçek, cesare paveve, bonaven-
ture des pérliers, nilgün marmara, sylvia plath, kurt tucholsky,
peyū yavorov, kaan ince, ernst toller, marina tsvetayeva,
georg traki, attila jozsef, sergey yesenin, rabia bayraktar, chu
yuan, ton jonssen, radıçev, thomas chatterton, mayakovski,
can iren, Jean-Joseph rabériveéla, tiberius catius asconius silius
itaius, heinrich von kleist...**

şairin yeğlediği erdemdir: onur'dur bu aynı zamanda. **kurt tuc-
holsky'nin, monceau parkı** şiirinde belirttiği gibi: "burda
insanım- bayağı bir sivil değil." burada, bu keskin sınırdadır işte
şairsel duyarlık, şairsel derinlik, şairsel iç yaşantı. medyacı
terörün sivil pragmatizminin hiçbir zaman anlayamayacağı 'in-
celik', 'naiflik' buradadır işte; **attila jozsef'in şiir sanatı'nda:**

*"bizi yoksul ve tutsak kılana
"bir zerresini bağışlamam yaşama hakkımın.*

(...)
*"hiçbir uzlaşmaya yanaşmadan
"mutlu olma hakkımı haykırınm.*

(...)
*"insan çocuk daha, bunu biliyorum
"ama büyümek istiyor, işte bu onun deliliği.
"ebeveynleri sevgi ve akıl
"ona göz kulak olsalar bari."*

işte, onlar ki, o şairler ki, **marina tsvetayeva'nın, mayakovs-
ki'ye** şiirinde vurguladığı gibidirler: *"elmasın çekiciliğine/ üstün*

tutan taşın ağırlığını."

penü penev'in kişiliğinde diyalektik bir mantık kullanan şair(ler), **'yaşama sevincl'**yle dopdolu olarak hiçbir zaman **'yaşama hak-ları'**ndan hiçbir zaman **'bir zerre'**sini vermezler ve bunu **'haykırırlar'** sevgi ve aklın gölgesinde. yeniden, penü penev'e dönmek istiyorum:

*"her od yanar-ve sönüp gider
"bir kaynak sonsuzluğa dek kaynamaz
"açmış olan neyse-solar
"doğmuş olan neyse-ölür."*

10.

evrenin dayatılmış yalanı, kimileyin öylesine irkiltici ve iğrenç bir iletişimsizliğin göstergesi olur ki, o zaman, işte o zaman **dimiter boyaclev**, **'akşamın tltreyişl'**nde tanık olur sûrûnün kaygısızlığına: "karmakarışık sokaklarda/ gürültücü kalabalık/ kayıtsız ve yabancı."dır ve:

*"ama saat çalıp
"gelince hesaplaşma saati, öfke içinde,
"tutmak, durdurmak için
"elimi benim,
"kim kaldıracak
"o içten, o dost eli?"*

kimse, hiç kimse kuşkusuz! akşam tükenmiştir; çatıların altında, solgun ve saydam ve korkunç bir düşünce olgunlaşmıştır kıvrıntılarının köşesinde karanlık bir ruhun: lir ölmüştür; ama, yenilmez bir yalnızlıkta yıkım içinde olsa da.

yaşamın sahteliği, yaşama sevincini kuşattığında sylvia plath'tır haykıran yanibaşımızda: "paslanır durur boğazımda kendi mavi jiletim." bu sesi, bu duyarlı insan sesini kimse duymaz; tıpkı **nilgün marmara**'yı duymadıkları gibi: "ölüm dönmüş eve/ ağulu güllerden/ iki memesiyle/ kan damlıyor/ kan/ uçlarından/ -dingin bir uykunun/ ilk belirtisi"-nde. peki, 22 yaşında intihar eden toplumbilim öğrencisi **kaan ince**'yi kim duydu/duyumsadı, anladı? hangi toplumbilimci, psikolog, insanbilimci? kim? "kuruyor ellerinde umutsuz bir güneş. gece öldü... ölüm öldü... beni gördüm." diyen özne, şair, ses, göz; sürüleşmiş kalabalığı, müteşairi, gürültüyü, körleşmeyi uyarıyordu aslında... **mektup**'la:

"(...) düştü saat duvardan. telefon diye çevirdim yelkovanı: imdat. akrep soktu kendini. çan sesleri, ezan sesi, mart sesi, çatılarda kaldı gecenin gizi. unuttum mektubun içinde boğulduğumu. elveda."

intiharın özel yanıtları vardır, soruyla/ sorularıyla birlikte kendini gizlemeden, açıktan açığa, hiç pazarlık etmeden göz kırpar yanibaşındakine. bir öğretim üyesi olan **yetik ozan**'ın duyumsadığı yalnızlık, öylesine yakındadır; yerelleşmiştir: "yerli yalnızlığıma yer ararken kamuda" dizesi, '**bu bahar**' şiirinden (yıllar öncesidir bu) çıkar gelir (ya da kayar bir yıldız gibi) '**san yıldız**' şiirinin leitmotifi olur: "çıkamaz geleceğimi okudum bakışında."ya dönüşür. bu bilici öngörü, kendi yaşamına son verir bir otel odasında paveze gibi. yaşam, sıkıştırılmış; şair, kısıtılmıştır: "geleceği düşünmek bize ıstırap veriyor; geçmişse, bizi geriye doğru çekiyor; işte bu yüzden, yaşadığımız an, elimizin altından kayıp gidiyor." demiyor mu, **gustave flaubert**!

ve işte tanışımız peyû yavorov, işte güzel ve dokunaklı şiiri
'gece içinde günler':

*"solgun, bir bir geri dönüyorlar,
"yaşanmamış günlerim benim,
"önüme atıp sevgili ölüleri
"çekip gidiyorlar: işte ilk aşkım
"göğsünden yaralanmış; ve işte
"inancım benim, eğik başlı;
"işte şuracıkta aydınlık umudum
"sönmüş gözleri; —ve bir yığın düş,
"beklenmedik ölümlerinde
"gülümsüyor yüzleri. gelecek zamanlardan
"geliyorlar, çekip gidiyorlar fırlatıp ölüleri
"yaşanmamış günlerim benim..."*

ve soruyor yine ardından peyû yavorov: "dünya bir denizdir...
ve benden—/ nedir kalacak olan ardımda/ burada, yaşamış
olduğum şeylerden..." soruyu **h. hart crane** yanıtlıyor büyük
bir açık yüreklilikle/gerçeklikle: "başka gelgit göstermiyor pusula,
kadrant/ ve seskstant... kabaran mavi sular da/ ağıt denizciyi
uyandırmayacak./ bu destan yaratan ulu gölgeyi deniz ko-
ruyabilir ancak."

11.

intiharın yazınsal türlere (romana, öyküye, oyuna, şiire,...) gir-
mesinin en 'varoluşçu' örneğine **dostoyovski**'nin **ecinniler**'inde
tanık oluruz: bu, **kirillov**'un intiharıdır. sorunsal, tanrı'nın
öldürülmesi; tanrılaşma; kendi'nin öldürülmesi (intihar);
tanrılaşması izini sürer. kirilov, intihar'ı bir seçim olarak algılar ve

bunda 'özistem'in özgürlükçü eylemini vurgulayarak gerçekleştirir. kirilov'la **stepanoviç** arasındaki şu konuşma, intiharın bilinçli olarak düşünüldüğünü, istendiğini ve gerçekleştirildiğini gösterir:

kirilov: "kendimi vurmak zorundayım; çünkü, özistemimin en önemli noktası kendimi öldürmemdir."

stepanoviç: "ama, kendini öldüren yalnızca sen değilsin ki. bir sürü intihar oluyor."

kirilov: "onları güden şeyler var. bu işi hiçbir güdü olmadan, yalnızca özgür istemimden dolayı yapacak tek insan benim."

kirilov'un özgür istemine dayalı seçimi, kendi yaşamına son vermesiyle biter. **kübler-ross'un***, '**ölme süreç devreleri**' adını verdiği süreçlerin hiçbirisiyle açıklanamaz kirilov'un ki. kaldı ki, şair intiharlarında da kübler-ross yaklaşımı görülmez; çünkü, onlardaki ne bir duygu boşluğu'dur ne de bir yaşama boşluğu. bir geri çekilme sözkonusu değildir; 'hayır, ben olamam; doğru olmaz.'; 'niçin ben?' gibi 'yazgıcı' tutuma ve ertelemeye ya da pazarlığa yönelik hiçbir edim üzerinde durulmaz. bu süreçlerde, şair için:

- 1) yadsıma ve yalıtma.
- 2) öfke,
- 3) pazarlık (erteleme),
- 4) depresyon,
- 5) kabul etme,

* beldir onur, "**İvan İlyiç'in Ölümü**", milliyet sanat dergisi, sayı 163/1 mart 1987.

ölme süreci devreleri 'devreden' çıkarlar. bu ölme süreci devrelerine, özellikle tanzimat romanında ratlamak olasıdır: *'tanzimat romanında, özellikle kadınlarda görülen intihar edimi, bilinçliliği tartışılabilen bir kaçışın, bir kurtuluşun yolu olarak algılanır. sevgisizlik, aşksızlık, aşka karşılık bulamama, yaşamın çekilmez/katlanılmaz oluşu, kölelik, cariyelik gibi nedenlerle roman insanları yaşamlarına son verirler.'*" bu bağlamda değişik romanlarda kübler-ross'u haklı çıkaran intihar edimlerine tanık oluruz. bunlar arasında **fitnat**, **dilber**, **madam illya**, **sırrıccemal**, **dürdane hanım** 'müntehire'dirler. tanzimat romanı dışında, türk edebiyatında intihar olgusuna derinliğine ya da yüzeyselliğine yer verilir: **âtâ** (namık kemal, zavallı çocuk); **paskal** (samipaşazade sezai, pandomima); **mihri-l cihan** (namık kemal, celalettin harzemşah); **ziya** (reşat nuri güntekin, bir kadın düşmanı); **blühter** (halit ziya uşaklıgil, aşk-ı memnu); **dalgıç allı** (halikarnas balıkçısı, ege'nin dibi); **memo** (yaşar kemal, ağır dağı efsanesi); **kazık** (abbas sayar, çelo); **zehra** (güngör dilmen, kurban); **sua**d (ahmet hamdi tanpınar, huzur); **selim ışık** (oğuz atay, tutunamayanlar); **zebercet** (yusuf atılgan, anayurt oteli),... gibi.

12.

intihar, stoacı zenon'da kendini gösteren 'yaşadığı gibi öldü.' ya da 'eylemi de düşüncesi gibiydi.' belirlemeleri birebir örtüşmede 'mantıksal' temellerini bulur. bu mantıksal eylemin doğaya uygunluğu, kendi yaratıcı felsefesine de uygundur: kuram—kılğı çakışmasındaki bu uyuşum, derinliğine bir iç yaşantının da böylesi bir kuram—kılğı'ya yansması (ya da uy-

* hayati baki. **tanzimat edebiyatında roman ve insan**, promete yayınları, ankar. 1993.

gulaması)dir.

intihar, **albert camus**'den* yola çıkarak söylersek bir bakıma, 'saçma'nın tanınması, her zaman intiharla sonuçlanmaz/ sonuçlanmayabilir.) yine de belirtmek gerekir: saçmanın ayırımına varma, çok özel bir birey olmayı önceler; bu nedenle ki kimi intiharları (özellikle sanatçı/şair intiharlarnı biraz da bu yüzden) aklın uygunluk isteği ile aklın denediği dünyadaki uygunsuzluk arasındaki uyumsuzluk ya da uygunluk yoksunluğuna bağlıyoruz. albert camus'nün, insan ile dünyanın; insanın akılsal istekleriyle dünyanın akılsızlığı arasındaki ilişkiden doğar, dediği 'saçma' için, **Jean paul sartre**, farklı düşünür. sartre, saçma için, varlığın evrensel olanağıdır, derken, varlığın temeli olmadığına dikkati çeker: saçma, varlığın görülen, tanıtlanamayan (ya da tanıtlanmayan) ilk niteliğidir. bu camus-sartre yorumlarının **kötümser** (camus'de) ve **ıylmser** (sartre'da) yüzlerinde şuna da tanık oluruz: insanın seçme özgürlüğünün olup olmadığı sorunsalıdır bu. kuşkusuz, camus'nün kötümserliğinde insanın bu özgürlüğünün yokluğu kendini gösterir. işte, bu özgürsüzlüktür ki, bizi, saçmanın içeriğine baktırır: saçma, böylesi bir bireyin, varlığın akulla toptan bir açıklaması yapılabileceğini düşünen; ama, bunun yerine akıl ile deney arasındaki aşılma uçurumu bulan kimselerin vardığı bir sonuç olarak yaşamın bir tür **'yumuşak kaam**'ında sorguladığı olur. yine camus'den hareket ediyorum: akılsal olarak düzenli bir evren uman/bekleyen; ama, kendi dolaysız (doğrudan) yaşantısına dayanarak **akulla** bu evrene ulaşamayan bir **kaos** bulan kişinin yaşantısı (ki, bir iç yaşantı olarak algılanmalı bu), 'saçma'nın niteliğini belirler. bu biçimiyle,

* john cruickshank, **albert camus ve başkaldırma edebiyatı**, çeviren: rasih güran, de yayınevi, eylül 1965 İstanbul.

saçmanın yaşantıya girdiğine tanık oluruz. buna bağlanarak **saçma anlayışıyla** insan:

- 1) *yaşamın mekanikliği/monotonluğu karşısında varlığının değerini/amacını sorar, sorgular;*
- 2) *zamanın geçmekte oluşu bilincine varır;*
- 3) *yabancı bir dünyanın varlığını ayımsar:*
 - a) *dünyanın yabancılaşması,*
 - b) *kişinin dünyaya yabancılaşması.*
- 4) *öteki insan varlıklarından asal ayrılığını kesin bir biçimde duyumsar, algılar.*

İdşinin (bireyin, şairin), saçma'ya ilişkin değerlendirmeleri, onun (onların) **saçmadan kurtulma'sı** sürecini başlatmasına yol açar. böylece saçmadan kurtulmak için:

1) aklı yoksama (yok sayma), akıldan kurtulma denenir: burada **'akılsızlaşma** ve **tanrı**'ya (ya da dine) yönelme b.r kurtuluş olarak görülür. ya da, saçma olarak nitelenen dünya ortadan kaldırılır. (camus'nün **felsefeye İntihar** olarak adlandırdığı budur.)

2) dünyanın akla uymadığını yaşantılayan bireyi baskı altına alarak saçmayı bastırmak (**fiziksel İntihar**), edimleşir. birey, intihar etmek suretiyle saçma yaşantısının tek ortamını (kendini) yaşantıyla pek uzlaşmayan bir eylem sonunda yok eder. bilinçle, istençle ve seçimle gerçekleştirilen intihar edimi, bir anlamda ölümün önceden görülmesidir de; ancak, bu hiçbir zaman ölümün seçilmesi değildir.

andré frédérique'in "hoşçakal tanrım/ çöle gidiyorum/ eyvallah şeytan/ korkmuyorum cehennemden/ hoşçakal küçük kız/ düşmüş kaladı bende" dediği; **dlmlter boyaclev**'in **'geceleyin'**

şiiirinde altını çizdiği "ve sevecen, sevgili umutlar/
fısıldayacaklar yaralı ruhuma:/ "İnanmak boşuna! boşuna
umutlar!"dır intihar, saçmayı yaşantılayan şairde (bireyde, in-
sanda, kişide).

METİN AKBAŞ

(1937—1992)

Kayseri'de doğdu; bebekken ölümcül bir hastalığa yakalandı; gözleri bozuldu. Bir süre İÜ Hukuk Fakültesi'nde okudu. "İç dünyasından kaynaklanan kopmalar, uzaklaşmalar, yalnızlıkları vardı." İntihar etmeden önce yazdığı yazı **"Düşünce ve Edebiyat Dünyamızda Bir Çağdaşlaşma Sorunları Olarak Beşir Fuad/ Ya da Meseller Meseli"** adını taşıyordu.

BEŞİR FUAD Kİ

Fethi Naci'ye

Ey köksüz görk
Öksüz görkem.

Ey yani
Beşir Fuad
Kendinin vampiri

Pirim benim
Başım gözüm üstüne

Topal izdeşim

OY

Binbirikl türlü
Evler insanlar gördüm
En sunturlusundan
Yalınayağına

Ama en çok
Yalınlarını sevdim
Evlerin İnsanların

Evleri insanları yazanları da

KAÇKIN

Hıdırdır Emircan'a

Merhabayın ikigözüm ışığı
Çiftçarşıları, şiir,
Ve çapraz kur,
Natokafa, vesaire

Merhaba

Kılıç mılıç değil ha
gönül mōnül ūşūrūmūş
gönülcük.

öpücük bûlbûle kesmiş/hilafsız
gül kesilmiş, gülücük.

Adın Sersebil deyince
–Ne dersin adam, daha–
Morarmış bayan sūmbül
Mendilini düşürmüş..

Bûlbûl öpücûğe kesmiş sonra
gülücük kesilmiş gül.

Hey canım! Gel gelelim
Canın canındaki cûcük, inceden
Ūşūr/mūş.

BURUK TÜRKÜ

Afşar Timuçin'ce

Atım
Atım
Hadi gidek
Biz buralardan
Öldürallah sevmelere gidek
Çıldınk sevinçlere

Kalsın bu
At izi
İt izi
Buralarda
(Atımın
Adı/da
"... gazap"tır
Ben onu suvanm
Biriçimsu pınarından
Fı tarihinden)

Atım
Atım
Bir sıra
Bulsak gerek

JOHN BERRYMAN

(1914 McAlester—1972 Minnesota)

Berryman, "**Confessional Poets**" adıyla tanınan şairlerin en başarılarından sayılır. Yüksek öğrenimini Columbia ve Cambridge üniversitelerinde tamamladı; çeşitli Amerikan üniversitelerinde öğretim üyesi olarak çalıştı. Kişisel yaşantısını şiirinde malzeme olarak kullandı (Rothke, Lowell, Sexton, Plath gibi). Pulitzer ve Ulusal Kitap ödülleri ald. Genellikle uzun şiirleri olan Berryman, Minnesota Üniversitesi'nde profesörlük görevindeyken intihar etti.

KALKTIM DUBLİN'E GELDİM

Kalktım Dublin'e geldim seninle hesaplaşmaya,
ey ulu Gölge, Seni yıllarca önce
iyi okumaya çalışmıştım,
bakalım öğrenebildim mi verdiğin dersi? değişik
görünüşlerinden gerçeği bulabildim mi? iyice
araştırabildim mi cennetini, cehennemini?

Yıllardır unutmuştum seni, bir yana bırakmıştım,
nankörlük zorunlu belâsıdır
yeniyi yaratmanın:
çoluk çocuğumu getirdim birlikte yardımcı olsunlar diye,
sana duyduğum saygıyı, içimin ezincini getirdim,
bir iki kitap getirdim birlikte

bir de ölümün gölgesinde yazdığın
o garip son şiirlerini kattım aralanna
Soylu imgelerin şimdi yeniden yüzüyor
aklının denizlerinde ve bütün geçmişin
baldan soluğunla dolduruyor içinde
bir toz zerresi gibi dolaştığım
yüksek duvarlı bahçemi.

Çeviren: Cevat Çapan

YARATMA GÜCÜ TÜKENMİŞTİ

Yaratma gücü tükenmişti. Artık yazamıyordu.
Sus öyleyse, esin perisi gelinceye dek.
Konu kalmayınca, ya da uygun bir dil bulunamayınca
aylaklık edilebilir diye
Goethe'nin izni var elimizde:
O yüce yetkeye sığınıyorum işte.

Irktaşlarımdan nefret ediyorum ama, Hölderlin'le
Kleist'in dışında, ikisini de bağrına basmıştı Henry:
biri müntehir, öbürü deli,
şimdilik ne deli, ne de müntehir olan kendisine
ders versinler diye.

Dili en iyi kullanan yabancı,
Kafka, aslan arkadaşım.

Henry, böcek azmanı, en ufak bir pişmanlık duymadan
uzanıp yattı işkence çarkının altına
ceza sömürgesinde.
Tepeden tımağa pişmanlıktı o, kendi kusmuğunu yutacak,
insanları hayal kırıklığına uğratacak,
herkesi yan yolda bırakacak kadar
ruhun ormanlarında.

Çeviren: Cevat Çapan

WILLIAM CARLOS WILLIAMS'A, O GÜZEL ADAMA AĞIT

İrlanda'daki Henry'den toprağın altındaki Bill'e:
Rahat yat mezarında, sen ey bunca çalışan,
bunca yıl durmadan güzel sesler yaratan:
çılgınlıkların sevinç saçtı kıtalara ve kulaklarımıza:
öyle çok sevgilin vardı ki eşsiz bir zaferdi yaşamın
ve sen hep kendi kannı sevdin.

Şafakla kalkar, yazardın —kitaplar yağardı kaleminden—
sayısız çocuklar doğurttun, bir koca batında-
ve kendinden küçüklere gösterdiğin cömertlik
yürekten, yürekten sevdirdi seni onlara:
kıskanma huyu olsaydı Henry'nin, kuşkusuz kıskanırdı seni,
özellikle işini tamamına erdimeni.

Daha nice yolculuklar var şimdi onun önünde,
okunup düzeltilmesi gereken nice provalar,
uzanıp yatmak isterdi senin
tatlı sessizliğine, sen ki verdiğimiz sınavları
taçlandıran ve kavuşabileceğimiz son gelin olan
o gizemli son yetkinliğe eriştin.

Çeviren: Cevat Çapan

DİMİTER BOYACİYEV

(1880-1911)

Boyacılık yapan bir babanın oğlu olan Dimiter, dağda çobanlık yaptı. Yoksulluk dolu bir gençlik dönemi geçirdi. Memur olarak çalıştı; Marsilya Konsolosluğu'na yazman olarak atandı. **Letopisni** adını taşıyan edebiyat dergisini yönetti. Boyacıyev, toplumla barışık değildi; otuz bir yaşında intihar etti.

AKŞAMIN TİTREYİŞİ

Akşam tükeniyor
Yavaş yavaş çatıların altında,
Solgun ve saydam.
Korkunç bir düşünce olgunlaşıyor
Kıvrıntılarının bir köşesinde
Karanlık ruhun.

Kim uğulduyor kentte?
Anlamsız bir dünya dolaşıyor
Sanki bir boğucu uçurumda.

Karmakanşık sokaklarda
Gürültücü kalabalık
Kayıtsız ve yabancı.

Ama saat çalıp
Gelince hesaplaşma saati, öfke içinde,
Tutmak, durdurmak için
Elimi benim,
Kim kaldıracak
O i ten, o dost eli?

Çeviren:  zdemir İnce

GECELEYİN

Cözlerim yorgun mu yorgun
Yoksul günlerin yılgısından.
Bütün ağırlığıyla ruhuma çöker
Dönek bir düşün taşlaşmış yılgınlıkları.

Bir güz gecesinin götördüğü yapraklar gibi
Göçebedir düşüncelerim. Kırık, donmuş
Bir inilti soğuk dudaklarım üzerinde,
Beklemiyorum artık güneşin doğmasını.

Ah, biliyorum —geçecek karanlık gece!
Sürükleyeceğim gene korkunç bir dinginlikle
Soğuk, mutsuz günleri uyuşukça yaşamış.

Ve sevecen, sevgili umutlar
Fısıldayacaklar yaralı ruhuma:
"İnanmak boşuna! Boşuna umutlar!"

Çeviren: Özdemir İnce

YALNIZLIK

Akşam sisinin hüzünleri içinde
Karşılıklı bağışlamalar diliyoruz.
Eşliğimizde can veriyor, belirsiz yankısı
Gürültülü, yoksul sokağın.
İpeği içinde pembe geceliğinin
Dinleniyor gibi bir peri kızı.
Eğilmiş dinliyorum seni —tatlı bir büyü gibi
Başımı döndürüyor gövdenin korkusu.

Sakla beni kollannın sıcaklığında,
Benim eşsiz, benim kederli kadını:
Gizli sitemlerle okşa beni.

Yavaş yavaş anlatacağım sana
Ölümünü bir lirin, acınacak bir ruhun,
Yıkım içinde ve bir yenilmez yalnızlıkta.

Çeviren: Özdemir İnce

PAUL CELAN

(1920 Czernowitz—1970 Paris)

Romen asıllı Avusturyalı şair. Paris'te tıp öğrenimine başladı; ancak, 2. Dünya Savaşı nedeniyle Romanya'ya dönmek zorunda kaldı. 1942'de ailesi (Yahudi) bir toplama kampında öldürüldü, kendisi de bir toplama kampına gönderildi... Bükreş'e döndü: Bir yayınevinde çevirmen ve düzeltmen olarak çalıştı. 1948'de Paris'e yerleşti; Alman edebiyatı ve dilbilim öğrenimi gördü. Gerçeküstücülüğün önemli adlarından biri olan Paul Celan'ın şiirinde iki dönem belirginleşir. Birinci dönem şiirinde alışılmadık imgelerle şiirini donatırken ikinci dönem şiirinde tek bir sözcük ya da heceden oluşan kısacık dizelerle duyuşal ve görsel bir tutum sergiler. Birçok dile şiirleri çevrilen Celan'ın, Fransızca, İtalyanca, Rusçadan şiir çevirileri vardır. **Küplerden Alman Kum; Haşhaş ve Bellek; Dil Parmaklığı; Sahipsiz Gül; Eşikten Eşliğe; Nefes Dönümü; Meridyen** (ödül konuşması metni) kitaplarının şairi Paul Celan, 1970'te kendini Seine Nehri'ne atarak canına kıydı.

GECEİN YARISI

Gecenin yarısı. Rüyaların hançeriyle
tutturulmuş kıvılcımlı gözlere.
Acıdan bağırma: Bulutlar tül gibi titremekte
Gece, bir ipek seccade gibi yayılmıştı
aramıza, iki karanlık arasında dans yeri.
Kapkara flütü canlı ağaçtan oymuşlardı
bizim için, şimdi geliyor rakkase.
Gözlerimize köpükten parmaklarını
daldırıyor:
Ağlamak isteyen var mı burada?
Yok. O zaman dönüyor mutluluk içerisinde
ve yükseliyor
ateşli davulun sesi.
Yüzükler atıyor bize, hançerlerimizle
yakalıyoruz.
Nikâhımızı mı kıyıyor böylece? Sanki cam
kırıkları gibi, çıkan ses.
ve şimdi, bir kez daha biliyorum:
Sen erguvan rengi ölümlerle
ölmedin.

Çeviren: Ahmet Cemal

MUM IŞIĞI

Keşişler kıllı parmaklarıyla açtılar kitabı:
Eylüldü.
İason kar serpmekte şimdi olmuş ekinlere.
Ellerden bir gerdanlık verdi sana orman,
böylece
ölmüş, yürümektesin ipin üstünden,
Mavinin daha koyusu ihsan edilmiş saçlarına,
ben aşktan konuşuyorum.
Deniz kabuklarına, ince bir buluta
sesleniyorum, bir sandal
tomurcuklanıyor yağmurda
Bir tay koşuyor yapraklar gibi dökülen
parmakların üzerinden
Kapkara açılıyor büyük kapı, benim şarkıma:
Nasıl yaşamıştık burada biz?

RAHATÇA karlarla
ağırlayabilirsin beni
yürüdüğüm sürece
dut ağacıyla omuz omuza
yazın içinden,
hep çığlık atmıştı
en genç
yaprağı.

GECELEĞİN kuzeyindeki
ırmaklara atıyorum
taşlarla nakışlanmış
gölgelerle
duraksayarak ağırlaştırdığın
ağlan.

DURMAK, gölgesinde
havadaki yara izinin.

Kimse —ve—hiçbir şey—için—Durmak.
Tanınmaksızın,
yalnızca kendi
adına.

O gölgede konuşmadan da
bannabilen her şeyle
birlikte

ELLERİMİN derisinin altında
dikilmiş ellerin avuttuğu
adın.

Gıdamız olan
hava topağını yoğurduğumuzda
bir acılık katıyor hamura
delice açık tenden yansıyan
harflerin parıltısı.

Çeviren: Ahmet Cemal

KÖR KARANLIKTA

Yakınındayız, Tanrım,
elle tutulacak kadar yakınında.

Yakalanmışız zaten,
öylesine iç içe geçmişiz ki,
Tanrım, senin vücudun
sanki bir vücut her birimizden.

Dua et, Tanrım,
dua et bize,
yaklaştık, yakınındayız işte.

Gidiyorduk rüzgârda savrularak,
gidiyorduk eğilip bakmak için bir çukura,
çukurluğuna bir yanardağın.

Gidiyorduk, Tanrım gidemek için
susuzluğumuzu.

O bir kandı, o bir kan,
Tanrım, senden akan.

Parlayıp duruyordu öylesine.

Senin suretin vuruyordu, Tanrım, içine gözlerimizin.
Göz ve ağız, Tanrım, nasıl da açılmış ve boş.

Sonunda içtik Tanrım.
Kanı ve sureti, kanda olan.

Tanrım, dua et bize.
Yaklaştık, yakınındayız işte.

Çeviren: Gertrude Durusoy/Ahmet Necdet

ÖLÜM HAVASI

Siyah sütünü içiyoruz sabahın akşam saatlerinde
onu içiyoruz öğle sabah demeden hep onu geceleri
içiyor ha bire içiyoruz.

bir mezar kazıyoruz gökyüzüne rahatça yatmak için
adamin teki bir evde yılanlarla oynuyor yazıp çiziyor
Almanya'ya yazıyor karanlık çöktüğü vakit altın saçın Margarete
Onu yazıp evin önüne çıkıyor ısıklıkla köpeklerini çağırıyor
yıldızlar ışırken

Yahudilerini çağırıyor toprağa bir mezar kazınlar diye
ve bize buyruklar yağıdıyor oyun havaları çalmamız için

Siyah sütünü içiyoruz sabahın gece saatlerinde seni
hep seni içiyoruz sabah öğle demeden hep seni akşamları
içiyor ha bire içiyoruz
adamin teki bir evde yılanlarla oynuyor yazıp çiziyor
Almanya'ya yazıyor karanlık çöktüğü vakit altın saçın Margarete
gümüş saçın Sulamith bir mezar kazıyoruz gökyüzüne rahatça
yatmak için

Bağınp çağırıyor siz daha derin kazın toprağı
siz de çalıp söyleyin diye
belindeki silaha el atıp havada savuruyor gözleri mavi
daha derine daldın küreklerinizi sizler de oyuna devam

Siyah sütünü içiyoruz sabahın gece saatlerinde seni
hep seni içiyoruz öğle sabah demeden hep seni geceleri
içiyor ha bire içiyoruz
adamin teki bir evde oturuyor altın saçın Margarete
gümüş saçın Sulamith ve o yılanlarla oynuyor

Bağınp çağıyor daha tatlı çalın diye ölümü Alman bir ustadır
ölüm
bağınp çağıyor daha koyu çalın kemanlannızı duman olur
savrulursunuz
buluttan mezannız olur size dar gelmeyecek

Siyah sütünü içiyoruz sabahın gece saatlerinde seni
öğleyin seni içiyoruz Alman bir ustadır ölüm
akşam sabah seni içiyor içiyor ha bire içiyoruz
Alman bir ustadır ölüm gözleri mavi
seni kurşunluyor tam on ikiden vuruyor seni
adamin teki bir evde oturuyor altın saçın Margarete
köpeklerini üstümüze saldırtıyor ve gökyüzünde bir mezar
amağan ediyor bize
yılanlarıyla oynayıp düş kuruyor Alman bir ustadır ölüm
altın saçın Margarete
gümüş saçın Sulamith

Çeviren: Gertrude Durusoy/Ahmet Necdet

BADEMLERDEN SAY BENİ

Say bademleri

say acı olanı, uyanık tutanı say,
beni de onlara kat:

Gözünü arardım hep, gözünü açtığında,
sana kimselerin bakmadığı bir anda,
örerdim ya o saklı, o gizli ipliği ben,
ki onun üzerinde taşarladığın çiy'in
testilere doğru kaydığı bir zamanda,
yüreğe vuramamış öz bir sözle korunan.

Ancak böyle varırdın adına, senin olan,
o şaşmaz adımlarla kendine yürüyerek,
savrulurdu çekiçler sanki bir çan kulesi
boşluğundaymış gibi senin suskunluğunun.

Ölmüş olan o şey senin koluna girer
ve işittiklerin de seninle birleşirdi,
ûç olup giderdiniz geceyi katederek,

Beni de acı yap, acı yap beni,
Bademlerden say beni.

Çeviren: Gertrude Durusoy/Ahmet Necdet

SEN DE KONUŞ

Sen de konuş,
sen konuş en son,
sözünü söyle.

Konuş—
Sakin ayırma hayır'ı evet'ten.
Anlamını ver kendi sözüne:
gölgeyi ona ver.

Gölge ver ona yeterince,
bol bol ver,
gece yansı, öğle ve gece yansı arasında
seni çepçevre sarmış o gölgeden.

Bir göz at çevrene:
bak, nasıl da canlı yanın yören—
Ölümü öp! Öylesine canlı!
Gerçeği söylemiş olur bir gölgeyi söyleyen.

Ancak senin de daralır durduğun yer:
Nereye, gölgesini yitirmiş adam, nereye?
Çık. Yukarı çık tutunarak.
İpince oluyorsun, tanınmayacak kadar, ince!
İpince, bir ip,
yıldızın kayarak inmek istediği:
aşağıya, yıkanıp yunmak için, aşağıya,
kendi parıltısını gördüğü yere: dalgalanışına
o gezginci sözlerin.

Çeviren: Getrude Durusoy/ Ahmet Necdet

İLHAMİ ÇİÇEK

(1954 Oltu—1983 Tokat)

"Çocukluğunda, bir çocuğun yaşaması mümkün olmayan hüzünler, duygular ve tehlikeler yaşar." Çok okur; âşıklann toplantılarına gider; şiiri sever; şair olur. Edebiyat okudu. Öğretmenlik etti. Kısa dönem askerliği için gittiği Tokat'ta; intihar etti. Tek şiir kitabı olan **Satranç Dersleri**'nin yayımlandığı ay intihar etti.

KESİT

bir resimdi işte
tandan ikindiye sarkan
kara kalem çalışılmış sürekli
ışık yoktu

önünde saçlarımızı tarardık
ölüm müydü o yalınlık
yoktu

ve gamzelerin türevi
o cânım kınışıklığında alınının
o ceylanda bir yığın kan yazması
yüzün yoktu

hani bütûn hüzûnlere nesnel karşılık diye
bir sınavda kullanılan su gibi
utangaç ve bir kez daha
acıtarak göğsümün sarplarnı
yüzün yoktu

ne çok güz ölüsü böyle
diyorum küllerinde bir ateş çatsam

DAR

batmış giysileri yok gibi
öyle bilge
sürgit birike birike
taşıyor kan

inceden geceye inen
indirmede yarlarını
kayalarını ve eline ne geçerse
dar süre

yakın
ilk kez az ötede sanki
ve kaslar darala darala
gündemde yalnız zaman var

sığ sularda nice boğulmaları
tatmış damakları veba
etinden bölük bölük et koparıldı
uzandı kısaldı bir dünya saatında
arındırılıp becerilerinden ellerinin
toprağa kazandırıldı

toprak alabildiğine engin

ELLERİN KALKAN GİBİ

ırmaklardan alanlara taşındın
yalnızsın
bir tûr ormansın kaf dağına senden geçiliyor
kucağında en yanık leylaklardan bir deste
gencecik aşk ağrılarının

sendin o çok boyutlu yoğun yumruklu
damarlarında kesiksiz bahar
gövden çatırdıyordu

özlü ekmeğini doğanın
emekle yoğuran kadınlar gördün
ovaların uğuldayan sıcaklığında gelincik gibi
bir o yana bir bu yana
çapa sallayan

büyüdün güzle donanık anne
işte göçmüş omuzları babanın
almış başını gidiyor zulmun kervanı
yılmadın usanmadın aldanmadın
ellerin kalkan gibi yüreğinin üstünde
bir cinnete savaş açtın

VEDA

güpegündüz kındı cam
penceremde veda
çınarın yaprağa anlattığından
gün—bütün bir ceset gibi
bahçede şimdi

penceremde yas
çekildi özsular içere
çokça cam kınğı kıyı ve duvarlardan
aştığı gün.

HAROLD HART CRANE

(1899—1932)

Kuzey Amerikalı bir şair olan Crane, Garrettsville'de doğdu; çevirmenlik, metin yazarlığı, muhabirlik yaptı. Şiirinde Whitman, Donne, Marlowe, Rimbaud, Eliot'nun etkisi görölür (Yaşamıyla da Rimbaud'yla çakışan nitelikler öne çıkar.) İçkiciliği, sıkça gezilere (Avrupa, Meksika) çıkması, yaşamına ilişkin ipuçları verir. Zor anlaşılır, gizemli, aşırı karamsar bir şiiri vardır. Crane, Vera Cruz'dan New York'a gitmek için bindiği bir gemiden (Karaip Denizi) atlayarak intihar etti: **Beyaz Ballnalar**; **Köprü** adında iki şiir kitabı vardır.

CHAPLINESQUE

Biz de kendimizce bir uyum sağlarız
Rûzgânn bol ceplere
Yerleştirdiği
Rastgele avuntularla yetinip.

Çünkü biz, kapının eşiğinde
Açlıktan kıvranan bir yavru kedi bulup
Onu sokağın şiddetinden koruyacak
Ve yırtık dirsekleri ısıtacak kadar dñnyayı
sevenlerdeniz.

Hemen bir yana çekilir, buruşuk işaret parmağıyla
Bizi tedirgin eden kaçınılmaz tokadı
Şaşı gözleriyle son bir yılışıklığa dñnüştürñnceye kadar—
Hem de nasıl bir saflıkla ve şaşırmışçasına
Oyalar, geçiştiririz!

Hem sonra bütün bu eğilip bükülmeler
Katlanır bir bastonun piruetlerinden büyük
yalanlar değildir ki;
Bir bakıma, marifet sayılmaz cenaze t renlerimiz.
Yürek bir yana, sizi de, her şeyi de atlatabiliriz.
Üstelik su  bizde mi, yürek de yaşamak zorundaysa!

Oyunun gereği bu yılışmalar; ama biz
Kimsesiz dar sokaklarda ayın
Kutsal bir k se yaptığını gördük boş tenekelerden
Ve bütün o eğlencelerin ve arayışın gürültüsünde
Bir kedi yavrusunun miyavlamasını duyduk.

Çeviren: Cevat  apan

BROOKLYN KÖPRÜSÜ'NE: ÖN—ŞİİR

Kaç tan ağarması, üşümüş dalgacıklı tüneğinden
Martının kanatlan degecek ve döndürecek onu,
Ak gürültü halkalarına dökerek, kurarak çok yukarda
Özgürlüğü zincirli körfez suları üstünde—

Sonra, kesiksiz bir kıvrılışla, yüzüstü bırakıp gözlerimizi
Dosyalanıp kaldınlacak dolu yaprakları açan
Yelkenler gibi birden görünüşverecek;
—Asansörler bizi yaşadığımız günlerden indirinceye dek...

Sinemalan düşünüyorum, panoromik göstericileri
Kalabalık çıkmış üstüne çakıp sönen bir görüntünün
Hiç kapatılmamış, ama yeniden abanan üstlerine
Başka gözlerle aynı perdede daha önce söylenmiş;

Ve sen, liman boyunca, gümüş yürüyüşlü
Güneş adımını almışçasına, gene de bırakmışsın
Bir devinimi yürüyüşünde hiç kullanmadan,—
Özgürlüğün duruyor seninle alttan alta!

Bir yeraltı treni lombozundan, hücresinden ya da aralığından
Tımarhanelik biri koşturur korkuluklanna,
Eğilip orada bir anlık, kabarak hırçın gömlek,
Düşer suskun bir kervandan alaylı bir söz.

İniş Duvan, öğle sızır kırıktan sokağa,
Göğün asetileninin sökük dişi;
Bir öğleden sonra boyu bulut—uçuşlu maçunalara döner?..
Kabloların soluk alır Kuzey Atlantik dinginliğini

Ve Yahudilik cennetl kadar karanlık,
Senin ödülün... Kutsar seni, bağışlar sana
Zamanın yükseltemediği adsızlığı:
Titreşimli erteleme ve gösterdiğin bağışlama.

Ey rûbap ve sunak, ateşlenen öfkeden,
(Nasıl salt uğraşı senin uyumlu tellerini sıraya dizer!)
Yalvaç'ın andının korkunç eşiği,
Paryanın yakanışı ve çılgılığı sevginin—

Yeniden senin hızlı parçalanmamış deyimini
Yalayıp geçen trafik ışıkları tertemiz iç çekişleri yıldızların,
Boncuklar diziyor yoluna —Yoğunlaştırılmış sonsuzluk:
Ve gördük kaldındığını gecenin senin kollarında.

Payandalann yanında gâîgenin altında bekledim;
Yalnız karanlıkta açıldı gölgen.
Kentin kızgın yükleri çakılmıştı hep,
Kar demir bir yılı örtüyordu şimdiden...

Ey altındaki ırmak kadar uykusuz,
Denizi kemerleyen, ovaların düşlü çimi,
En aşağılık bir zaman yayılıyor üstümûze, iniyor
Ve bir söylence veriyor Tanrı'ya bûklüntüsünden.

Çeviren: Güven Turan

MELVILLE'İN MEZARINDA

Sık sık dalgaların altında, bu burundan uzakta
Boğulmuş insanların kemikten zarlarını elçi
Gönderdiğini görürdü. Baktıkça, sayılar
Tozlu kıyıya çarpar ve gözden kaybolurdu,

Ve batıklar geçerdi çan sesleri duyulmayan,
Ölümün cömertliğiyle o dağınık kanıtlar
Geri gelirdi külrengi hiyeroglifler,
Uğursuz uğultular deniz kabuklarından.

Sonra dingin akımında upuzun bir kangalın
Denizin çarpınışı durur, hışmı yatışırdı,
Sunaklara yönelirdi orada tuzdan ağarmış gözler
Ve sessiz yanıtlar kayardı gökteki yıldızlardan.

Başka gelgit göstermiyor pusula, kadrant
Ve sekstant... Kabaran mavi sularda
Ağır denizciyi uyandırmayacak.
Bu destan yaratan ulu gölgeyi deniz koruyabilir ancak.

Çeviren: Cevat Çapan

ALEXANDER XAVER EWERDER

(1923—1952)

Thalwil (İsviçre)'de doğan Ewerder, çok genç yaşta ustalaşmış bir şair olarak tanındı; 29 yaşında intihar ederek yaşamına son verdi. Gottfried Benn'in etkilerini taşıyan şiirlerinde umutsuzluk, yalnızlık, koyu bir kötümserlik, ölüm konuları yoğunlukla öne çıkar. Zürih'te bir ofset basımevinde çalışan Ewerder'in dünyazılan dışında şiir kitapları şunlardır: **Mavi Miğfer**; **Karanlığın Yoncası**.

YÜRÜYORUM

YANIM YÖREM GÖLGE

Bu ne biçim bir zaman—?
Ormanlarda sürüyle düş hayvanları.
Bilsem kimdir bu durmadan haykıran?
Bilsem yağmur'ya da kar mı yağan,
bana gelen yolda donup kaldın mı?

Ormanlarda sürüyle hep düş hayvanları.
Yürüyorum yanım yörem gölge—
Görüyorum senden bana gerili ağları,
ağlardan tutulmuş şey değil buraları,
çoktan unuttuklarımız ağların içinde.

Bilsem kimdir bu durmadan haykıran—
İsterdim ona biraz sunmayı:
insanı esrik eden, mutlu kılan,
iki kişinin o duru içkisinden;
kaldırdım şerefe elimdeki kupayı—

Bilsem yağan kar mı, yağmur mu yoksa...
Yıldız yüzü görmedim senden aynalı beri;
mutluluklar dilediğin yolum kayıplarda,
ben seni hiç gördüm mü, kuşkuğayım hatta
Bilsem beni buralara yollayan kimdi?

Sen olsun gelebildiysen bana —
Ben artık daha fazla yaşamam.
Hep düşün hayvanları sürüyle ormanlarda.
Yoksulum, yabancıyım bense aralannda...
Verirdim neyim varsa tek seni bulsam!..

Çeviren: **Behçet Necatigil**

ANDRE FREDERIQUE

(1915-1957)

André Fr  d  rique, Nanterre'de doĒdu. Őirlerinde Max Jacob ve Jacques Pr  vert'le benzerlikler g  r  l  r. Basit Őeylerin, günlük yaşamın, küçük olayların Őairidir denebilir. 42 yaşında intihar eden Fr  d  rique'in yapıtları Şunlardır: **Beyaz   yk  ler**; **Sinsi Şılır**.

ANDRE FREDERIQUE

Eyvallah baylar
Gözlerimi kapıyorum işte
Eyvallah bayanlar
Çantamı kapıyorum

Hoşçakal Tanrım
Çöle gidiyorum
Eyvallah Şeytan
Korkmuyorum Cehennemden

Şiirlerim Paris'te kaldı
Sözcüklerim Vincennes'de
Yüreğimse
Passy'de

Hoşçakal oğlan çocuk
Yazmayacağım artık
Hoşçakal küçük kız
Düş müş kalmadı bende

Türkçesi: Cemal Süreya

BABALAR, ANNELER VE GARLAR

Tam,000 000 000 000 000 000 000 000 kestane sattım
Bu akşamüstü
Yün çoraplar kınışmıyor eskisi gibi
İki yüz altın karşılığında kızkardeşim Madeleine'i
Kime mi? Dostum Louis'ye tabii
Babalar istiyordu o
Eli ayağı tutan cinsten hani
Ve anneler ipek giysili
Zaten düşkün olanı kim istemiş ki?
Bana tuzluya oturmuş gelinler var ki
Bois-de-Roi'daki genelevim için satın almışım hepsini
Ne askerler öldürülecektir orda
Oysa hepsi de Selanik'te paraya çevrilecekti
Amanın gölgeler
Amanın garlar!

Türkçesi: Cemal Süreya

ATTILA JOZSEF

(1905 Budapeşte—1937 Balatonzarszo)

İşçi bir baba ve çamaşırcı bir annenin oğlu olan Attila Jozsef, öğretmen olmak istedi; ama, devrimci düşüncelerinden dolayı bu hakkı (isteği) elinden alındı. Viyana ve Paris'te dolaştı; işçi hareketleriyle ilişki kurdu: Sömürüyü ve ikiyezölü dünyayı lanetledi. Öfkeli ve maddeci bir şair olan Jozsef, lirik gerçekliğe ulaşmış, entelektüel şiirin (şairin) örneklerindendir: Dünyanın insanileştirilmesi için büyük bir çaba vermiştir. Macar dilini ustaca kullanmıştır. Kuramsal ve eleştirel çalışmalarının yanı sıra çeviriler de yapmıştır. **Güzellik Dilencisi; Bağmıyorum; Edebiyat ve Toplumculuk; Şiir ve Ulus** kitapları arasındadır. Yaşamın zorlukları ve dünyanın insanlıkdışı/usdışı durumu karşısında sınırları bozuldu: Kendini trenin altına atarak canına kıydı.

HAYKIRAN BEN DEĞİLİM

Haykıran ben değılim, yer gũmbũrdũyor,
Dikkat et, dikkat, ũnkũ ıldırđı Şeytan,
Uzan kaynakların duru dibine,
YapıŐ pencere camına,
Gizlen elmasların ıŐıltısı ardına,
TaŐlar altında bũcekler arasına,
Gizle kendini sıcak ekmek içinde,
Sen yoksul, sen.
Yeni sağanaklarla sũzũl toprağa—
Boşuna yıkanıyorsun kendi içinde,
Yalnız başka suda yıkayabilirsin yũzũnũ.
Bir im yapracığında minik bir u ol
Daha bũyũk olacaksın bu dũnya ekseninden.
Hey, makineler, kuşlar, yapraklar, yıldızlar!
Kısır anamız ocuk için yakarıyor.
Dostum, değerli, sevgili dostum,
İster korkunç, ister olaėanũstũ,
Haykıran ben değılim, yer gũmbũrdũyor.

Tũrkesi: Vural Yıldırım

ŞİİR SANATI

Şairim ben; ama şiiri
Kendisi olarak umursamam bile.
Gece ırmağının taşıdığı yıldız
Çirkinleşir göğe tımanmak isterse.

Zaman damla damla eriyip gitmede
Kamım tok sütün masalların
Ben gerçek ve elle tutulan bir dünyayla beslenmekteyim
Göğün köpükleridir yükselen üstünde o dünyanın

Girip yıkanasın diyedir kaynak
Orada ürpertili ya da dingin sular
Birbirlerine karışıp sarmaşırlar
Sevimli, akıllı şeyler konuşarak

Birtakım şairler —ırak olsunlar benden—
Tepeden tırnağa çamur içinde
Yalandan bir sarhoşluğun imgelerini kusarak
Yolculuk etmedeler birinci mevki bir esrimede

Meyhaneler de ırak olsun benden
Ben akla giderim ve daha öteye...
Hiçbir şey ruhumu alçaltamaz
Dalkavukluğa, ikiyüzlülüğe...

Sev, ye, uyu, iç; kendine
Ölçü olarak evreni almalısın.
Bizi yoksul ve tutsak kılanlara
Bir zerresini bağışlamam yaşama hakkımın.

Hiçbir uzlaşmaya yanaşmadan
Mutlu olma hakkımı haykırım
Kızarır yanaklarım tutkudan
Tutuşur ateşler içinde kanım.

Hiç kimse beni susmaya zorlayamaz
Bilimdir bana omuz veren çünkü.
Çağ beni koruyor, onun oğluyum ben
Beni düşünüyor sürerken sabanını köylü.

İşçinin içine doğan şey benim
Mekanik iki hareket arasında
Şu hırpani kılıklı delikanlı
Beni bekliyor sinema kapılarında.

Ve benim yakıcı dizelerimi
Vurmaya kalkıştığında alçaklar
Yola çıkar kardeş tanklar
Gümbürdeyerek şiirlerimi

İnsan çocuk daha, bunu biliyorum
Ama büyümek istiyor, işte bu onun deliliği.
Ebeveynleri sevgi ve akıl
Ona göz kulak olsalar bari...

Türkçesi: Atıol Behramoğlu

TERTEMİZ YÜREK

Ne anam var, ne babam.
Ne yurdum var, ne tannm.
Ne beşiğim var, ne kefenim.
Ne sevgilim, ne aşkım, ne evim barkım.

Tam üç gün var açım,
komadım ağzıma bir lokma.
Veririm ömrümün yirmi yılını,
gücümü kuvvetimi, varımı yoğumu.

Kim alacak onları? Hiç kimse.
Şeytan isteyecek onları benden.
Bu tertemiz yüreği, bu iyi kalbi
ne diye çalıp öldürmemeli?

Alacaklar gelip bir gün beni,
koyacaklar kutsal, karanlık toprağa.
Gelecek bir ot uzanacak alacak
şu güzelim yüreğimden gücümü.

Çev: A. Kadir - Asım Bezirci

KENTİN KENAR MAHALLELERİNDE

Kenar mahallelerinde yaşadığım kentte,
akışı içinde alacakaranlığın,
çoğalır yarasalar ufacık ufacık,
isten kara yumakların yarasaları,
sanki uçsuz bucaksız kuş gübresi
ağır bir halı gibi yayılır ortalığa.

Çağdır bu, ruhumuzda yayılan.
Ağır soluğu altında rûzgârın
çuval parçaları, geniş ve katı,
ve dalga dalga inen yağmur,
temizpak eder olukların çinkolarını.
Ama acılar boşuna çekip koparır
taştan etleri yüreklerimizden.

Kanın da yıkaması boşuna. Biz halkız,
yeni halk, bir başka kalabalık.
Haykırılır sunmak için başka sözcükler,
uzar saçlarımız başka biçimde.
Ne tanrıdır bizi yaratan, ne de akıl,
ama başka nedenler var bizi yaratan:

Bu aşığılık topluluğun fırınında bizi
eriten tek gerçek madde:
Kömür, yağ, çelik,
—ve aynı biçimde—
sağlam tutsun diye bütün kardeşlerimizi
üstünde uçsuz bucaksız toprağımızın.

Böylece devralıyoruz nöbeti
keşişlerden, askerden, soylulardan
ve kavrayarak tüm yasaları işte.
İnsanı düşlerden eden
— bir kemanın, ah, derin sesi! —
şakır durur içimizde aralıksız.

Dünyanın doğuşundan bu yana
şiddetin böylesi görülmedi,
gene de görülesi bir şenlik
yıkıcı atılışlara yol açan:
Açlık, kolera, savaşlar ve sorgu yargıçıları
büyük salgın halindeydi bir vakitler.

Geleceğin galibi, şu horlanmada,
ne daha çok acı çekti bizden,
ne de aşığılanmış alnını gördü
yıldızlı gökkubbe altında.
Biz afaroz altında ezildiydik o vakit
ve bir şeyler anlattıydı bize toprak.

Sadıktı eskiden hayvan. Oysa
tok şimdi makinenin karnı.
Gölün üstündeki en alt buz tabakası
nazik köyler batır gider,
çatlar kentlerimizin duvarındaki alçı,
buz yuvalanır ve gökyüzü gûmbürder.

Kim evcilleştirecek onu? Köylü mü
evcilleştirecek çoban köpeğini?
Onun da beşiği oldu bizim beşik,
bölüşmüştük biz de onun hayatını.
Ne kadar tatlı! Haykırın var gücünüzle!
Bize yabancı değil adı onun.

Siz diz çökmeye hazırsınız,
yalvarmaya alçakgönüllü dualarla ona.
Oysa hepinizindir, o bilmez,
o, sizin yaşlı hizmetkânnız.
Kimi istediye aramızdan
bir güzel besledi onu.

Biz, maddenin çocukları,
inançlıyız ve omuz omuza.
Yüceltin yüreğimizi! Verir o
ışığa doğru yüceltene kendini.
Ama şimdi anlamak gerekir
ve bölüşmek yoksulluğumuzu.

Fabrikanın üstüne yüceltelim yüreğimizi,
isle kapkara bu yürek ve yangın.
Hiç kimse görmez onu, eğer görmediyse o
bir maden köpüğü uçuşunun bağlandığını güneşe,
hiç kimse duymaz onu, eğer duymadıysa o
toprağın altında saklı gürültüleri,

Ayağa kalkın! Daha yukarıya! Titretiyor
duvarları, parçalanmış ülkelerde o!
Azgın fırtına soluğumuz bu bizim,
duvarları tekmeler, çiğner geçer.
Yüceltelim yüreğimizi! Kanatlansın yüreğimiz!
Sıyrılsın gitsin gökyüzüne dumanı!

Bekleyelim, aydınlansın içimizde
her şeyin sonunda çözüme varacağı
bir düzenin yaratıcı yetisi:
Ölümsüzlük, doğurgan güçler,
bakışlarımız altında eriyip giden
karanlık anaforlu içgüdüler.

Kenar mahallelerinde kentlerin
duyulur şairin kardeşçe türküsü.
Şuraya bak, ey, şuraya bak,
yağlı, ağır is nasıl ufalanır,
kuş gübresi gibi nasıl yayılır ortalığa.
Artık hiçbir şey durduramaz onu.

Bu gıcırdayan sözcükler uyanan şairden gelir.
Ama vurur garip damgasını da
her zerresine düşler mühendisinin,
ve bağlanır gelecek çağlara.
Sizin de çabalarınızda tutacağınız yol misali,
uyumu sağlayan onun içindedir.

Çev: A. Kadir - Eray Canberk

KAAN İNCE

(1970 Ankara—1992 İstanbul)

Çeşitli dergilerde şiirleri yayımlanıyordu; İstanbul'da bir otelde intihar etti; oysa, henüz öğrenciydi (DTCF Sosyoloji Bölümü) ve ölümü çok erken bir ölümdü. Ölümünden sonra şiirleri **Gızdüşüm** adıyla yayımlandı.

GECE ŞİİRLERİ

1. DEVRİK YÜREK SAVUNMASI

Çiy doladım kasnağına gecenin. Işıksızlığın hep
yoksul yalnızlıklara çıkması doğurur o rüzgân.
Giz dizilmiş çardaklar incir kokulu, çiçek hattı
gözlerine doğru. Kokunda korku. Kafka; mürekkebinin
içtiğim mevsimsiz aşk. Ölümün önünde yayılan;
çıbanı yüzümün. Devrik yürek savunması ömrüm.
Yaşlı bir adam vurgun yemiş. Kuşlar. Düşler.
Kapılma saatleri, basamaklarında ateş yatan zaman
merdivenin dik soluğuna. Ve çekip giden bir ben,
aynı denize, irkilen iskeleden.

2. ISSIZLIK SÜRÜSÜ

Sıcak bir buğu düşürdüler ceplerinden, kışın gelişini
gözlerime yıkan gölgeler, ölümüne giderken. Sonuna vardım
ufuk renginin, gündüz rüyalarımnda gördüğüm. Gün sayıyor
kör eşgalim. Sönüyor gülüşüm, gülün bağında ikinci vakti.
Zaman çağlıyor, ömrümü biçmeden. Çölde ıssızlık sürüsü
geceleirim. Pencerelerden akan yollarda usulca büyüyor
hüzün. İsyan dumanları. Bir kıyı, boğulduğum. Suçluyum.
Talan edilmiş sokaklara yeleler taktım, yenilgilerimi
asmak için. Korku salmış düş dudaklarına. Üzgünüm.

3. BUYRUK

Gecenin deniz kanatlarında, bir kuşun sesine dalmış
düş topluyorum, gözlerime öpücük. Kendine açan bir ışığı
emiyor kalbim. Kara tren, sisler durağında akıntısı
kavuşmanın. Ten, sahili gurbetin. Dalga dalga köpürüyorum
aşka. Buyruk: Tez boynu vurula!

4. HARİTA

Haritası parçalandı ellerimde gecenin, bir yitiriş değil
bu, sınırlan tutamadım yerinde, gözlerime doldu sular,
şimdi zaman oynak bir gölge. Nasıl başlasak geri dönmemek
için? Hüzûnkıran ardında saklanan kalbimle, artık, okyanuslara
açılmak geçmeli içimden. Biliyorum. Ama kavuşmalar ayrılıktır
bazen.

AĞLARDA YANGIN

Gece: Zifiri bir uçurum. Mahkûm zehirli yûreğime
başıbozuk düşlerim.

Sevdanda kurşun delikleri
gecede gündüz
gündüzde gece...

Hangi sese tatlandı dudakların, hangi öpüşe?
Islanır tenimde yüzünün görüntüsü.

Ağlarda yangın
balık etleri
yakamaz...

Denize bıraktığım güvertede seni bekleyen şiir:
G Ö Z L E R İ M

Hiç unutmadım nazar boncuğu takılı aşkân. Kırık
bir diş var çeyiz sandığımda sadece. Ağladığım
sokak: Güz sağAN NEMli mendil.

Bittiğim yerde kayboldum
geçmişim geleceğim.
bedenimle...

Ölüm çoğaltan yalnızlığının buğusu aynada siliyor
seni, ağladın/yaşlandın; sürgünlenmiş, ömrünün sevgi
salgılayan darmadağınık kubbeleri; birsin, yaşanmamış
aşklar sıralamasında.

Kentin ayakizleri akşamda
batan güneş kırk yıl
öncede gizli...

Ellerim hiç uçmamış uçurtma gökte çakırkeyif;
olabilsem bir başıma zaman çömezine aşk peşrevi,
bilmem hangi gecesinde ilkyazın. Şimdi cennette
gerçek, o cin, o melek. Perde... Rûzgârda, sularda:

M E D C E Z İ R

Kuşlar artık uçamayacak içimde. Sırtımda ateş yarası.
Deniz içiyorum umut suskunluğunda. Sakalım acıya
uzadı. ölüme. Boş veriyorum semaveri kar yıldızına.
Unut adımlı. Git ve kendine es. Bana mirasın: !!!

S O S

HÜZÜN KORUSU

İçime çektiğim gökkuşağı
Beyaz gecelere koro yazılan sabah umudumdu
Şiir ıslatan gözyaşı, yalnızlığım.
Kana kana düş içen esrikliğinde sevginin
Yüzer gibiyim.
Başımda yağmurdan karanlık bir yüz
Güz ölümleri çoğaltır.
Son kez uyanıyorum.
Hıçkırıklar: Kayan yıldız korkusu.
Devraldığın ikizler: Hüzün korusu gözler.
Dünü tersine okuyorum.
Eşitsiz gelişim yaralan kalbimde.
Elime saat zemberekleri döküyor zaman
Sesindeki kınadan.
Mor laleler seraplanmda.
Yazık intiharların salıncağına şafak söken
İkinci dudakların yaksa karanlığı
Salınsak... Aşka... Dumadan...

FISILTI

Zaman kınır hızından; saat: Hoşçakal.
Sus...Biliyorum...Uçurum vakti...

İki meyvesi koparılmış ağaç sallanır boşlukta;
gözlerim: Düş ayazı.
Ölüm...Sannısı bellek sektiren
lanet...

Filmin: Öykünen gece; sar sarmala kendini ışık şırıltısına.
Yaşam...Görüntü geçer...Fotoğraf
kanamalan...

(Akşam yürüdük pencerelerden; yalancı ateş
yuvalarına çizilen aynalık resimlerinin
gölgesinde, kırık bir sevgili yüzünü
toplamaştık seninle, acı deniz!
Her nedense...)

Öyle değil mi reis? Söyle!

Ey çocuk! Saklama sesini koynunda...

Yağmur işgali, koynuna sakladığın. Kurra. Hile.

E L E N D İ N

Yanlış telgraf çeken, kaldınm
ıslığı gözlerin, şimdi, iki meyve:
D Ü Ş Ü Z Ü M

Her seferinde de aynı intihar tutar bizi.

Sapkın bir gece böğürtleni yüreğin.

Sus...

F
I
S
I
L
T
I

Gece
İş

Gündüz
Dış

GİZDÜŞÜM

Boşlukta kemiklerin kanattığı karanlık: Sürekli,
geceye bölünen saatlerin asıldığı yer. Kıyı boyunca
çalınan sabah: Esrik tin. Sehpada unuttum başımı, us yitik.
Divansızların bembeyaz ayetleri gibi peşin hüküm giydik.
Gözlerim deniziğnesi.

Kınlı benliğimin benli gözenekleri
İçinde, sürgünlerin gizli sessizliği.
Alnıma dayarım güz görümlük ömrümü, seherin cılız eliyle.
Uzaktaki vahşi güle hüzün kokarım, Ve ölüm ardıma leke
düşer, gözlerimden çekilen sıcaklık korkuluk yüzümde
soğur soğur, iki kaş arasında yenilir kendine uzun yol.
Çiçek tüter düşler karanlığı kısıp pencerede
gök uçurtma çeker yıldız çölüne

./..

Bir ışı  örtüsü a ıllacak g   e, a ıla an gecede; suya ateş düşüp kirpiklerime gömülecek, yüzüme sıkışmış erguvan ölüleri. Dilenci kızlara serpinti yağmurun kink sesi.

Ay batı  gözlere iki ezgi gibi h z n   kerim, tetikte yalnız kalan g l emle. Sıkıntımın yıldız sefası, n'olur kapatma kollarını, sakalıma basma sabah, Denk cepheli çalışmalar ederi kadar başlık paramız, asmayın bizi. G vencin uçuşu, alabildiğine r zg r;

gez arpacık tetikte.

Ölüm a mazda bekleyen kuş seslerine sağanak: Bakire umutlar, Görünmez yiranlı ım.  i  damlacıklan...

Solu unda sevişen fesle enlerin,    kula  kurşuni sudan gözlerini saran kokusu; sendeley n hoş bir yaşam, inanç-yüklü g l  lerde. Gecenin sararmış mühründe billurlaşan sessizliğe dolunay do arım.

D    artık yakamdan
güneş kırıklarına dadanan sevda.

ŞAH—MAT

Yaz açıldı yazlara, güllere güller kondu. Şahmerdan vur gecenin şahadet parmağına, uslanmaz klinle.

Hıç bir sözlük almadı seni içine. Varsayımlar ihanetti. Sökülüp yanık sesler gecenin kıyısından mum ağlarla, harlı varoş gözlerine işlendi, iğler parladı yükünden. Gözlerin bakireydi. Hurma kokusu sindi çiğdem soluğuna. Hangi suya uzansan köpürürüm arkandan. Sardı bedenimi korsan sevdalar karanlığa.

Akşam üzerime biriktikçe sallanıyor bacaklarım, kızıl su sızdıran tekne. Gök kehribar sansı. Kapalı kapılar ardında kekeme bir şah bekliyor beni, mat edilmeye. Ahşap gövdesinden sızıp içine ölüm kalesinin, aldım bu yaşam oyununu. Pes de.

HEINRICH VON KLEIST

(1777 Frankfurt—1811 Wannsee/Postdam)

Alman oyun, öykü yazarı ve şair. Ailesince orduya sokuldu; Fransızlara karşı çarpışmalara katıldı; askerlik disipliniyle uyuşmadığı için yüzbaşıyken ordudan ayrıldı. Felsefe, tarih, matematik okumaya başladı; üniversiteyi bıraktı; Paris'e gitti: Rousseau'nun düşüncelerinden etkilendi; bir kır evinde yaşamaya karar verdi. Daha sonraları Goethe ve Schiller'le tanıştı. "Germania" adında bir dergi çıkardı; Berliner Abendblätter adlı siyasal dergiyi çıkardı; ama, dergi, sansürün baskısı sonunda kapandı. Alman romantik—gerçekçi tiyatrosunun en önemli adlarından biri sayılır. Olağanüstü psikolojik bir kavrayışa sahipti; insanı derinliğine irdeledi bu yüzden. Ölüm cül derece hasta bir yoldaşıyla birlikte intihar eden Heinrich von Kleist, karmaşık bir dil kullanır öykülerinde: Yapıtları arasında **Schofenstein Allesi**; **Prens von Hamburg**; **Kırk Testi**; **Hikâyeler**; **Bir Nişanlıma**; **Hermann Muharebesi** sayılabilir.

BÜTÜN O SIS*

Şimdi, hepten benimsin ey ölümsüzlük!
Gözlerimin bağından ısıldıyorsun bana
Bin, kat güneşlerin parlaklığını!
Kanatlanm büyüyor iki omuzumda,
Sessiz göklerde ruhum uçuyor;
Ve aynı bir gemi gibi, rüzgârın nefesiyle kaçırılmış,
Canlı liman şehrinin batışını görüyor,
Böyle batıp gidiyor bütün hayatım alacakaranlıkta:
Şimdi renkleri, şekilleri henüz ayırt ediyorum,
İşte şimdi bütün o sis aşağılarda.

Çeviren: Gürsel Aytaç

BİTİRİYOR ŞARKISINI*

Güçsüz çarpıyor seslenişi her kulağa
Bir zamanların sancağını nasıl dalgalanarak
Bir kuleden ötekine dolaşır görünce,
Bitiriyor şarkısını: Onunla bitmek istiyor kendi de
Ve sazını gözû yaşlı bırakıyor elinden

Çeviren: Gürsel Aytaç

HARÇ VE TAŞ*

Dik dur, dik dur sıkıca, aynı her bir taşı
Düşmek üzere olan bir kubbe gibi.
Sun başını, bir kilit taşı misali
Tannların şimşeklerine ve haykır: çarpın!
Ve ayaklarına kadar yardır kendini,
Bir soluk harç ve taş
Bu genç bağrını koruduğu kadar.

Çeviren: **Gürsel Aytaç**

ZAR YA DA İMKÂNSIZ*

İnsan gözlerinin başardığı en yüksek şeyi
Yaptım ben. İmkânsızı denedim.
Her şeyimi şansa bıraktım.
Sonucu belirleyen zar, duruyor, duruyor
Anlamıyorum bunu— ve kaybettiğimi.

Çeviren: **Gürsel Aytaç**

* Şiirlerin başlıklarını ben koydum (HB).

ŞAİRDEN ŞAİRE MEKTUP

Çok Değerli Dostum!

Geçen gün, şiirlerimi okurken, biçim üzerinde konuşmuş, yanı sıra da beni yetiştiren çığır için birçok şeyler söylemiştin. Yeri geldikçe de ölçülü ülkücülüğümü, düzenli oluşumu, seslerimin uyumundaki çekiciliği, deyişlerimdeki, kısacası dilimdeki anlığı övmüştün. Hem de bütün bunları öylesine yapmıştın ki, kendimden utanmam gerekti. İzin ver de sana söyleyeyim: Ruhun, burada, öyle artamlar üzerinde duruyor ki, bunlar büyüklüklerini, senin gözüne çarpmamış olmalarıyla tanıtlanmış oluyorlar. Şiirlerimi yaratırken, içime kadar uzanabilsem de düşüncelerimi yakalasam orada, onlara başka hiçbir şey katmadan, şöyle ellerimle sana aktarabilsem: O zaman gerçeği söylemiş olurdum işte; böylece ruhumun bütün gerçekleri de gerçekleşmiş olurdu. Sonra dostum, bana öyle geliyor ki, o zaman senin de bir isteyeceğin kalmazdı artık: Tabii ya, susamış biri için, önemli olan, kabın içinde getirilen içkidir, kabın kendisi değildir. Ben yalnız, kendimi sana anlatmak istediğim, sen de beni anlamak istediğin zamanlar dil kullanırız. Dil, düzenlik, seslerin uyumu ve daha birçok şeyler, hepsi düşünceleri içlerine aldıkları ölçüde, ne kadar çekici olsalar da, aslında, gene de, bu yüksek görüş açısından bakılınca, düzgülü ve gerekli olmakla birlikte, gerçekten kötü bir duruma düşerler. Sanat da bunlara olan ilgisinde, onları yitirinceye kadar çalışır. Ben kendimi, bütün gücümle, deyimlere bir açıklık, dizilerin kuruluşuna bir anlam, sözcüklerin seslerine bir çekicilik ve hayat vermeye çalışırım: Ama bütün bunlar değil de, yalnızca içini aldığı düşüncenin kendisinin görülmesine dikkat ederim; çünkü, gerçek biçim düşüncüyü bir anda ve doğrudan doğruya belirten biçimdir; oysa cılız biçim, kötü bir aynanın, imgeyi göstermemesi gibi, düşüncüyü de ruhu da içinde tutar, bize, kendisinden başka bir şey vermez. Sen beni, benim küçük, yalın şiirlerimi okurken, bunun için övdünse, o zaman, bende

düzgölü yolda bunlarda çok yanlış bir düzenli oluşun, koşut olmayan söz çekiciliğinin olduğu ve ruhunun yalnız iyi ses uyumuna ya da dizi kuruluşuna (ki bunlar da aslında önem verdiğim şeylerdir) bağlandığı kaygısını uyandırıyor. Hem neden sen, benim bir biçime sokmaya çalıştığım düşünceye karşılık vermeyesin. Ama işte şiirin yapısına ve özüne karşı beslediğin bu duygusuzluk, rasgeleye ve biçime karşı da hastalık ölçüsünde geliştirmiş olduğun duygululuk, senin, gelmiş olduğun çığırdan yapışmıştır ruhuna. Hem de bu çığırın ülküsüne aykırı olarak; çünkü bu, düşünce bakımından çok daha zengindi, birbirine aykırı iki öğretim yolu yüzünden de öyle pek suçsuz sayılmazdı. Benim şiirlerimden bambaşka olan şiirler okurken de gene şunu söyleyeyim ki, senin gözün "ormanı ağaçlar yüzünden göremiyor". Çoğu kez de Shakespeare'i ele aldığımız zamanlar, senin, yüreğinde yankılanmasını isteyen o büyük, yüce, dünya burjuvalığının ilgileri yanında, ne kadar da hiç kalıyor! Agincourt savaş alanlarında yapılan sözcük oyunlarının nükteleri beni niye ilgilendirsin. Ophelia'nın Hamlet için: "Burada ne yüksek duygulu bir yürek parçalanmıştı"; —ya da Macdufun, Macbeth için: "Onun çocukları yoktu" demeleri!— Bu sözlerde sanki hiç başka şeyler yokmuş gibi, kulaklarının hep duymak istediği düzen, uyak, ses uyumu ve buna benzer artamlardan ne var ki? —Sağlıkla kal!

Çeviren: Melâhat Özgü

NİLGÜN MARMARA

(1958—1987)

"Ekonomist" bir babayla "kitapsever" bir annenin kızı olan Nilgün Marmara'nın düşünceleri, "ölümü"ne benziyordu: İntihar etti. Yaşamına son verişinden sonra şiirleri **"Daktiloya Çekilmiş Şiirler"**; günlük, yazı deneme ve notları **"Metinler"** adıyla yayımlandı. Boğaziçi Üniversitesi'nde tez konusu Sylvia Plath'tı, Nilgün Marmara'nın.

AİLE

Ölüm dönmüş eve
Ağulu güllerden
iki memesiyle.
Kan damlıyor
kan
uçlarından

— Dingin bir uykunun
ilk belirtisi—

Benim yalnız bakışım
herhangi bir gökkuşağının
çözülüp düşmesine tutkun.
Masum dileğini izler
yeğin bir kasırganın:

Yas olmasın!

Yas olmasın!

Ağustos, '82

GECE ÖĞLENİ

Uyumadı kadınlar geceyle birlikte,
güne patikler ördüler.
İşlerin emeklemesi; çok geçmeden
yetkin doğruluğu için!

Gün de yürüyecek bir zaman,
geceselle birlikte.
Belki ay kusursuzca ısıtacak güneşi...

Yarısıyla gecenin yansı gündüzün
örtüşerek birbiriyle,
Kadınları öpecek tığları için,
Sıyrılacak iş, patiklerden
kutsal gece öğleninde!

Eylül, '81

YÜREK: KUTUPTA TAN VAKTİ

Su ılık burada.

Yine göç kendiliğindendi,

Yine gözlerim açık.

Bu gizli alanda ne görürüm, böylesine
mavi ve saf, tek başına?

Ah! Bir oluk geceden acuna yönelmiş,

Bir ağaç, yeşil çığlığını aya vuran
yapraklarıyla.

Ben, buhar resitalini ya da buzulun
çağrısını düşlerim.

Göz gözü görmesin, irisler donsun ya da!

Ses boğulsun,

Boyum bu boy kalsın!

Yüreğim bu çifte olurlukta,

Ilığın en karşıtı, deli düşmanı,

Kutup tanının kendisi olmaya ant içerek,

Dilerse kardan, buzdan bir igloo olsun,

dilerse eritsin bu vücudu kendi iç şafağında,
yunsun gök taşında!

Su, şimdi aydınlık ve hafiftir,

Yüzeyi çok karanlıkla olmuş olsa da.

Mart, '81

SÜLFÜR/CIVA

Başkaldırı tüm destekleriyle tutuklandı
bir tarihte.
Sonra izledik renklerin kınımlarını
bakışımızın kapanmasında.
Ülkem dağılıyordu, ele almalı artık
pek ötedeki seçeneği;
alaycılığı,
iyi ağlatı iyi güldürü için.
Ağır ağır yaklaşıyoruz eylemsizlik kıyısına
ya da çorak kır çağırıyor, çorak kır!

Acıy. artılamıştı bir sabah yürüyüşü
başka kayaların.
Barış seninle olsun sülfür!
Katlanan uzay, anndır gömütleri yalnızlıktan!
Bir kez yörüngeleri silerek tanıtla varlığı!
Yoksa, çorak kır çağırıyor
bizi, cıva uçurumuna.

Mayıs, '81

KUĞU EZGİSİ

Kuğuların ölüm öncesi ezgileri şiirlerim,
Yalpalayan hayatımın kara çarşafı
bekçi gizleri.

Ne zamandır ertelediğim her acı,
Çıt çıkarıyor artık, başlıyor yeni bir ezgi,
—bu şiir—

Sendelerken yaşamım ve bilinmez yönlerim,
Dost kalmak zorunda bana ve
sizlere!

Çû.ıkû saldırgan olandan kopmuştur o,
uykusunu bölen derin arzudan.
Büyüsünü bir içtenlikten alırsa
Kendi saf şiddetini yaşar artık,
—bu şiir—

Kuramadığım güzelliklerin sessiz görünümü,
ulaşılamayanın boyun eğen yansıması,
Sevda ile seslenir sizlere!

Şubat '82

ÇOCUK

Eli uysal
—tutuluyor—
bir çocuk.
İmgesi yok gizli camda
—aranınca—

Hayvan deniz soluk alıyor
bir insan sanki,
—veriyor—
Soluk tenine çocuğun
acı mavisini.

Kanı ürken çocuk,
bir çift pabuç bırakıyor,
Tek bir ölüm için.

Nisan, '82

TOMORROW WILL BE ANOTHER DAY

Sevim'e

Belki ona gideriz yanın,
Belleksiz sevgiliye,
Poplin elli korkak çocuğa,
Duyarlığı, unutkanlığının kanı
anaya—

Ona belki gideriz yanın,
Gören gözlü kör gûzele,
Çılgın gülüşlü bebeğe,
Yüreği, sızlanan ruhunun göğü
yavrucağa—

Yan gideriz belki ona,
Unutuşun türküsü, bekleyiş
tortusuna,

Esnek kokulu çiçeğe,
Kaynak bakışlı Venüs'e—

Ya nasıl dönüş sonra?

Mart, '81

VLADİMİR VLADİMİROVİÇ MAYAKOVSKI

(1893 Bagdadi—1930 Moskova)

Rus-Sovyet lirik şairi ve oyun yazarı. Burjuva-demokratik bir aile çevresinde büyüdü. Sosyal Demokrat Parti'nin üyesi oldu (1908); tutuklandı; hapis cezasına çarptırıldı; fütürist şiirlerini yayımladı (1913); Ekim Devrimi'ni coşkuyla karşıladı; burjuva mirası şiddetle yadsıdı; Sol Sanat Cephesi (Lef) topluluğuna katıldı; Lef ve Novıy Lef dergilerini yönetti. Daha sonraları Lefle olan ilişkilerinin kapsamını genişletmek için Rus Proleter Yazarlar Birliği (RAPP)'ne katıldı; "toplumcu düzendeki bilinçli ve yararcı yeni konumuna dayanan yenilikçilik" şairliğinin ölçütü gibidir: "Yeni tema ve gerçeklik alanları; yeni sözlüksel ve ritmik olanaklar" Mayakovski'nin yeteneğiyle yeni yaratımlarla ortaya çıkar. **Pantolonlu Bulut; Savaş ve Dünya; 150 Milyon; Klop; Hamam, Amerika'yı Keşfım; Şiir Nasıl Yazılır** eserleri arasındadır. İlerici ve toplumcu dünya edebiyatını büyük ölçüde etkileyen Mayakovski, intihar etti.

SON MEKTUP

(Şalrın cesedlnin yanında bulunmuştur)

Hepinize...

İşte ölüyorum. Kimseyi suçlamayın bundan ötürü. Hele dedikodudan, unutmayın ki, merhum nefret ederdi.

Anacığım, kardeşlerim, yoldaşlarım! Bağışlayın beni. İş değil bu, biliyorum (kimseye de öğütlemem), ama benim için başka bir çıkar yol kalmamıştı.

Lili beni sev.

Hükümet Yoldaş! Ailem: Lili Brik, anam, kız kardeşlerim ve Veronika Vitoldovna Polonskaya'dan ibarettir; yaşamlarını sağlarsan, ne mutlu bana...

Bitmemiş şiirleri Brik'lere verin, ne lazımsa onlar yapar.

"Bir varmış bir yokmuş"

derler hani:

Aşkın küçük sandalı

hayat ırmağının akıntısına kafa
tutabilir mi!

Dayanamayıp parçalandı işte sonunda.

Acılan

mutsuzlukları

karşılıklı haksızlıkları

hatırlamaya bile değmez:

Ödeşmiş durumdayız kahpe feklele.

Ve sizler mutlu olun

yeter.

Türkçesi: Atilla Tokatlı

VERSAILLES

Krallar korurdu Versailles'i
tarihin gözbebeğini.
Bu yollardan koşarken
saraydan saraya
binerdi her Lui ve her Ludovik
yaylı, rahat
arabaya
yaldız, ipek
arasında
pelte gibi titreterek
on batmanlık göbeğini
ve sonra...
güvenerek bacakların
piston kollarına
Marseilles'in eşliğinde
ve bir yandan lanet,
lanet taca da, saraya da,
sapmıştı Versailles yollanna
külotunu toplayan
Kapet.
Bugün
aynı yolda yarışıyor
Paris otoları
Paris gürültülü, çalkantılı ve
şen
rantiyeler, Paris kokotları
dolaşıyor

Amerikan turistleri

bir de ben.

İşte Versailles. İlk hayret ünlemi:

Vay anasını! Soyarak el âlemi

amma da yaşamışlar

bu eski krallar

ne gaile, ne tasa!

Binden fazla salon

yüz yatak odası

ve her odada

hem bir yatak

hem bir masa.

Böyle bir sarayın

ikincisi yapılamaz

çalsan çırpısan hazineden

ömür boyunca

Sarayın arkasında

uzunca

havuzlar

Hayatları taze,

serin olsun diye

fişkırıyor sular akşam olunca

her yer havuz... kameriye, şadırvan

ve fıskiye.

"Gentile",

yani zevkli hayat için dümdüz

koru yollarında

sıralanmış Tanrı heykelleri

hem Apollonlar, hem de Venüs

ama kiminin kolu kopuk

kiminin burnu ve elleri

Pompadur'un apartmanı

az ötede

Büyük ve Küçük Triyanon

şurası

duşlar ve Pompadur hamamları

burası

bu dokuz on

oda, bir arada

Pompadur'un yatak odaları.

Bu mu hayat?

basit, adi, beylik,

ye, iç ve yat

Benols'nın

suluboya tablosuna istersen

kat

Ahmatova'dan

tatlı bir kaç dörtlük.

Ortalığa bakındım

bütün eşya arasında
bir Antuvanet'in gece masasında
koca çatlağı beğendim.

İşte, devrim tarihinden bir an:
paldır küldür kaba botlar.

Marseilles inletiyor
Versailles Sarayı'nı

ve derken

çakıyor devrim kazığını

sankülotlar:

Küüüüt! diye yaldızlı masaya

bir darbe

şaka niyetine

kraliçeyi giyotine

saçlarından sürüklerken.

Versailles bahçeleri güzel.

Güller türlü türlü

Bizde böyle kültür olsa,

gül değil, geniş makine kültürü

müzelere tıklılsa

eski ve gereksiz şeyler.

Emekçilere

bu bahçeye

hem çelikten hem de camdan

bir de Kültür Sarayı kondurulsa

gözü kamaştırırsa

yeni stilde bir ihtişam

ve sarayın hacmi
bin iki bin değil,
milyona ulaşsa!
... Krala, markilere ve çarlara ibret,
unutmasın diye geçmişini
halk sırtından çalınan
varlıklarıyla öğünmesin diye
attı semaların giyotini
Antuwanet'in kellesini atar gibi
attı
yuvarladı akşam güneşini
Paris damları üstünde
ağır ağır ölsün diye.
Titreşiyor
yapraklar ince ince
dağılıyor
ıhlamur, atkestanesi kalabalığı
gölgeler siliniyor
Ay
göklerde ince bir yay
Akşam oldu.
Ve başına geçiriyor
saydam camdan gece kalpağını
bu saatte kapanan müze: Versailles

(1925)

Çeviren: Güneş Bozkaya

İMAN

İstediğiniz kadar uzatın bekleyişi
gördüğüm şey öylesine berrak
ve bu berraklık bir masal gibi
öylesine bırakmıyor ki beni
şu uyağı koyunca
çok daha güzel bir hayata tımanacağım
ikinci dize uyunca.
En basit bir soruya bile ihtiyacı yok artık:
Tüm ayrıntılarıyla görüyorum işte
nağme nağme yükseliyor
taş taş üstünde yükselir gibi
ve ne bir pislik ne de bir toz zerresi
tüm hatlarıyla görüyorum yükseliyor
pırıl pırıl yüzyıllardan katlarıyla
insanları diriltme atölyesi...

İşte

geniş alınlı kimyager
deneylerin kınışıklığı

çehresinde.

Kitaptan

—“Bütûn Dûnya”dır adı kitabın—

şöyle bir sayfa açıyor:

Yirminci Yüzyıl...

“Kimi diriltsek acaba?...

Mayakovski'yi?..

Yok canım! Yeni baştan yaşatmaya değmez o şair...

Daha güzel daha değerli daha iyi

birini arayalım...”

Ve nasıl haykırıyorum bilseniz

nasıl haykırıyorum avazım çıktığı kadar

buradan

bitirmek üzere olduğum şu sayfadan:

“Boşuna karıştırma ilerki sayfaları!

Dirilmeyi hakkeden sadece ben vanm!”

Çeviren: Atilla Tokatlı

BİLİRİM GÜCÜNÜ SÖZCÜKLERİN

Bilirim gücünü sözcüklerin, o çınlayan sözcüklerin ben;
onların değil, o yığınları coşturan, kendinden geçiren,
başka sözcüklerin gücünü, çıkarıp ölüleri topraktan
tabutları meşeden adımlarla götürülenlerin her zaman.

Gün olur okunmadan, basılmadan atılırlar da sepete,
bir çıktılar mı oradan gemi aızıya alırlar elbette,
güm-güm öterler yüzyıllar boyu, tırmanıp gelen trenlerdir
öpüp yalamağa nasır tutmuş ellerini şirin bir bir.

Bilirim gücünü sözcüklerin. Esip geçmiş de bir rüzgâr
bir halayın topraklarına düşmüş taçyapraklarıdır bunlar.
insandır bütün ruhu, dudakları ve bütün iskeletiyle.

Çeviren: Salt Maden

ŞAİR İŞÇİDİR

Bağınrlar şaire:

"Bir de torna tezgâhı başında göreydik seni.

Şiir de ne?

Boş iş.

Çalışmak, harcınız değil demek ki..."

Doğrusu

bizler için de

en yûce değerdir çalışmak.

Ve kendimi

bir fabrika saymaktayım ben de.

Ve eğer

bacam yoksa

işim daha zor demektir bu.

Bilirim

hoşlanmazsınız boş laftan

kütük yontarsınız kan ter içinde,

Fakat

bizim işimiz farklı mı sanırsınız bundan:

Kütükten kafaları yontarız biz de.

Ve hiç kuşkusuz
saygıdeğer bir iştir balık avlamak
çekip çıkarmak ağı.
Ve doyum olmaz tadına
balıkla doluysa hele.
Fakat
daha da saygıdeğerdir şairin işi
balık değil, canlı insan yakalamadayız çünkü.
Ve doğrusu
işlerin en zorlusu
yanıp kavrularak demir ocağının ağzında
su vermektir kızgın demire.
Fakat kim
aylak olduğumuzu söyleyerek
sitem edebilir bize;
Beyinleri perdahlıyorsak eğer
dilimizin egesiyle...
Kim daha üstün, şair mi,
yoksa insanlara
Pratik yarar sağlayan teknisyen mi?
İkisi de.
Yürek de bir motordur çünkü
ve ruh, onun çalıştırıcısı.

Eşitiz bizler

şairler ve teknisyenler.

Vücut ve ruh emekçileriyiz

aynı kavganın içinde

Ve ancak ortak emeğimizle

bezeriz evreni

marşlarımızı gûmbürdeterek

Haydi!

laf fırtınalarından

ayıralım kendimizi

bir dalgakıranla.

İş başına!

Canlı ve yepyeni bir çalışmadır bu.

Ve ağzıkalabalık söylevci takımı

değirmene yollansın dosdoğru!

Unculuğa!

Değirmen taşı döndürmeye laf suyuyla!

Türkçesi: Atao1 Behramoğlu

BEN DE ÖYLE

Filo bile sonunda limana döner,
tren soluk soluğa koşar gara doğru,
Bense ondan daha hızlı koşmaktayım sana
—çünkü seviyorum—
budur beni çeken, sürükleyip götüren.
Cimri şövalyesi Puşkin'in, iner
bodrumunu karıştırıp seyretmeye.
Ben de, sevgilim
döner dolaşır gelirim sana.
Taparım,
benim için çarpan o yüreğe.
Sevinçlisinizdir evinize dönerken.
Atarsınız tıraş olurken, yıkanırken,
kirini pasını vücudunuzun.
Ben de aynı
sevinçle dönerim sana—
evime dönmüyor muyum
sana doğru
koşarken?
Yeryüzü İnsanları toprak ananın kollarına dönerler sonunda.
Hepimiz döneriz en son yuvaya.
Ben de öyle,
bir şey var
beni sana çeken
daha aynılır ayrılmaz,
birbirimizden uzaklaşır uzaklaşmaz.

Türkçesi: Bertan Onaran

GÉRARD DE NERVAL

(1808 Paris—1855 Paris)

Fransız şair, öykü, roman yazarı ve çevirmen. 1810'da annesinin ölümü üzerine yakınlarının yanına yerleşti. Romantik yazarlar arasına girdi ve kendini bütünüyle edebiyata verdi. Avrupa'ya ve Doğu'ya yalculuklar yaptı. Şiirlerinde romantik duygulara ve biçim özelliklerine bağlı kaldı; düşsel imgeler, mitolojik saptamalar, şiirselliğinde önemli yer tutar. "Daha yüksek gerçekliği düşün" ilkesini bir düşünce ve tavır sorunu haline getirdi ve savundu. Heine, Klopstock ve Goethe'den çeviriler yaptı. 1841'den sonra "delilik" belirtileri göstermeye başladı; 1855'te Vieille—Lanterne Sokağı'nda kendini astı. Başlıca eserleri arasında **Almanya Anıları; Doğu'ya Yolculuk; Aurélla ya da Yaşam ve Düş; Sylve; Ateşin Kızları; Deliller Prensi** sayılabilir.

SİYAH NOKTA

Kim ki güneşe sürekli bakıp durur
Siyah bir lekenin uçtuğunu görür
Gözlerinde, çevresinde ve havada.

Bir zamanlar çok genç ve çok gözûpektim,
Utkuya bir an sabit gözlerle baktım;
Aç bakışımda kara bir nokta kaldı.

O gün, bugün, bir yas işareti gibi
Görürüm her yerde o siyah lekeyi,
Karışır gözümün daldığı her şeye!

Nedir bu? Mutlulukla arama giren!
—Yazık bize, yazık! bir kartal var göz diken
Bakan hoyratça Utkuya ve Güneşe.

Türkçesi: Erdoğan Alkan

ORMANDA

İlkbaharda Kuş doğar ve şakır:
Duymadınız mı sesini dalda?...
Yalın ve sadedir, dokunaklıdır,
Kuşun cıvıltısı —ormanda!

Yaz gelir arar Dişisini, Kuş;
Sever— ve yalnız, bir defa!
Ne kadar yumuşak, ne sadık, ne hoş
Kuşun yuvası —ormanda!

Derken sisli güz çalar kapıyı,
Susar... soğuklar düşmeden daha
Yazık! Mutlu olmalıydı
Kuşun ölümü —ormanda!

Türkçesi: Erdoğan Alkan

İLK SEVGİLİLER

(Les Cydalises)

Nerde bizi seven kızlar?
Hepsi kara topraklarda:
Daha şen, daha gamsızlar;
Daha güzel bir diyarda!

Meleklerle beraberler,
Mavi semanın dibinde,
Meryem Ana'yı överler
Coşkun ilahilerinde!

Sen ey bembeyaz nişanlı!
Baharındaki bâkire!
Sarmış, garip sevdalı,
Verip kendini kedere.

Gözlerinizde bir derin
Ebediyet vardı gülün...
Sönmüş ışıklan yerin,
Yanın göklerde yeniden.

S. Eyuboğlu-O.V.Kanık

DAPHNÉ

Bilir misin, Daphné, o eski şarkıyı
Taflanın dibinde, beyaz defnelerin altında
Zeytin ağacının, mersinin yahut salkımsöğütlerin
O bitip bitip başlayan aşk türküsünü.

Hatırlıyor musun büyük sütunlu eski mabedi
Dişlerini batırdığın acı limonları
İnsanı cehenneme götüren mağarayı
Mağlup ejderhadan kalan tohum oradadır.

O hep ağladığın tanrılar dönecek bir gün
Zaman getirecek düzenini eski günlerin
Bir peygamber nefesiyle ürpermede toprak.

Latinleşen Sibel, toprak tanrıçası
Uyur hâlâ Konstantin'in tâkı altında
Hiçbir şey değiştirmemiş muhteşem kemeri.

Çeviren: Orhan Veli Kanık

YALDIZLI DİZELER

Elbette! duyarlı her şey!

PYTHAGORE

İnsan! özgür düşünür —sen misin tek düşünen
Yaşamın her nesnede açıldığı dünyada:
Elindeki güçlerde özgürlüğün var ama
Verdiğin öğütlerin tümünden başka Evren.

Her çiçek ayrı candır Doğada, filizlenen...
Saygı duy hayvandaki devinip duran ruha
Her şey duyarlı; her şey senden güçlüdür daha:
Bir aşk gizemi vardır madenlerde, dinlenen.

Bir göz seni izliyor kör bir duvarda bile:
Unutma, madde varsa ona bağlı söz de var...
Kullanma nesneleri hoyrat bir amaçla.

Her karanlık varlıkta gizli bir Tanrı yaşar;
Ki onun gözlerinden yeni bir göz doğuyor
Taşların kabuğundan saf bir ruh çoğalıyor.

Türkçesi: Erdoğan Alkan

BYRON'UN DÜŞÜNCESİ

Sevdamın sabrımın gücü
Yumuşatır sandım seni,
Kalbime kök salan umut
Nice yıl bekletti beni;
Boşa tükettiğim zaman
Acı gerçeği anlattı
Umut kaçtı bir düşünce gibi...
Bana yalnız sevdam kaldı!

Hüzünle kıvanç arası
Bir aşk bu: uçurum; sağır
Çektiğim gönül yarası
Yüreğimde öyle ağır
Ki ne yapsam, n'eylesem boş
Kurtulamam bu tuzaktan
Tutmazsa elinden umut
Çıkamaz çukurdan insan.

Kendimden geçip coşkulu
aldım lirimi avundum,
Nice hayallerle dolu
Uyumu bulurum sandım.
Sesim tatlıydı güzeldi
Akan gzyaşlarımdaydın,
Bu güzellik senden geldi
Trkmde yalnız sen vardın.

Konup gt, o günler yok
Eski coşku yok dilimde
O güzelim ezgiler yok
Artık lirimin telinde.
Gzlerimdeki ışık, fer
Karardı nice zamandır
Bir panlıtı varsa eğer
Akan gzyaşlarımdandır.

Ömür denilen kadehi
Vurup taşlara kırmalı,
Boşa oyaladı beni,
Aklımı başımdan aldı.
Tatlı hayallere daldım
Utkuya aşka aldandım.
Utku bir dş, gelip geçti
Sevdam murada emedi.

Türkçesi: Erdoğan Alkan

YETİK OZAN

(1942—1978)

Rize'de doğdu. Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyesiyken, bir otelde kendini asarak yaşamına son verdi. Türkçü bir görüşe sahip olan Yetik Ozan'ın asıl adı Turgut Günay'dır. Yapıtları arasında **Rize İli Ağzları** (İnceleme); **Atmaca Uçurumu** (şiir) sayılabilir.

BU BAHAR

Bu bahar nasıl bahar;
Kopup kaygularımdan açıldıkça umuda
Bozkır bozkır kokuyor
Tırmandığım bayırlar.

Bu bahar nasıl bahar;
Sönmüş sevgilerime gönlümdeki tamuda
Kıvılcımlar çakıyor
Elfatunî çayırlar.

Bu bahar nasıl bahar;
Yerli yalnızlığıma yer ararken kamuda
Kimliğime bakıyor
Kalkıp "yedi-uyurlar"

Bu bahar nasıl bahar?

DÖNÜŞSÜZ DORUK

Ūrperen elleriniz bir pencere ardından
Çekiyorsa karanlığa kalın bir perde,
 Şu saksı, şu buruk çiçek kokusu
 Balçıktan bir putun canlı dokusu
Oluverir de,
Kaınar içinizdeki gizli bir yerde.

Böyle gecelerde uzağa bakın:
İşte Tahir dağlan, işte Zühre yıldızı!
 Gözlerin oyunudur uzakla yakın;
 Dönüp aynalara bakmayın sakın,
Bir cadının gülüşüdür yaldızı.

Güzelliğimize susmazdı sazlar
Vurmasaydı abalıya, gelecek...
 Hep yumuk gözleriniz; naz ağlamıyor,
 Hep soluk yüzleriniz; al bağlamıyor
Sevildikçe ey kızlar,
Ne vardı kl, böyle dünden ölecek?

Bir yeriniz sızlasaydı derinden
Hem kulağa, hem dile gelirdiniz;
Kapısıdır sızı, can tekkesinin
 Sevgilerle dövülen,
 Yergilerle övülen...
Bir yeriniz sızlasaydı yücelirdiniz
Dönüşsüz doruğuna yürek sesinin.

SARI YILDIZ

Üzgün bir damla gibi gecenin göz-yaşından
Kopan bir sarı yıldız doğdu köşe başından;
Pırıl pırıl akıverdi,
Kandilleri yakıverdi,
Kamaşan gözlerime
Şöyle bir bakıverdi;
Yüzü büyücü taşı, gözleri fal-taşından,
Çıkmaz geleceğimi okudum bakışından.

10 Nisan 1977

KARA'YA GÜZELLEME

Yer mi, gök mû, su mu kara,
Yoksa ben mi körüm?
Dûne, bugûne, yanna...
Yer kara
Dûn öyle tanklar geçmiş ki üstünden
Aygır kışnememiş
Kısarak su içmemiş pınardan
Bir gökkuşağı var
Uçurumdan uçuruma
Taylar daha ağlamamış kıra
Gök kara
Saramadan koparmışlar geceden
Dışlerinde aç bir ayaz gizli
Isık ısıık uzayan kıyılarda
Yorgun gemicilerin
Düşen kirli mendiller gibi
Fesleyen akşamında
Karanlık sokaklara

Su kara
Bir yangın söndürmüş
Satılan bir yürekte
Yemen'e giden umutlar
Yemen'den dönen kaygularla
Dedem ağlar gözlerimde tüfeksiz
Sonra bir zeytin, bir kuş, bir sapanga
Parmağım tarih yazar
Yenisey'deki taşlara
Yer kara
Gök kara
Su kara

CESARE PAVESE

{1908 Stefano Belbo—1950 Torino}

İtalyan lirik şair, roman, öykü, deneme ve günlük yazarı. İngiliz dili ve edebiyatı okudu; Walt Whitman üzerine bitirme tezi hazırladı. Lewis, Twain, Masters ve Melville üzerine denemeler yazdı; Kuzey Amerika edebiyatından çeviriler yaptı, Faşizme karşı etkinlikleri nedeniyle sürgüne gönderildi. İtalyan Komünist Partisi'ne girdi; Unita gazetesinde çalıştı. Savaş öncesi ve sonrası İtalya'sının sorunlarını ele aldığı romanlarında "eleştirel bakış" öne çıkar. **Çalışmak Yorar** adını taşıyan ilk şiir kitabındaki duyarlık, sonraki kitaplarında da önemli bir "izlek" olarak kendini sürdürür: Doğa; kişinin tekliği; yetersizliği/gerçekleş(e)memesi önemli tematiklerdir Pavese'de. Torino'da bir otel odasında intihar eden Pavese'nin eserleri şunlardır: **Senin Köylerin; Yoldaş; Leuco'yla Konuşmalar; Güzel Yaz; Tepedeki Şeytan; Yalnız Kadınlar; Ay ve Ateş Şenlikleri; Yaşama Uğraşı...**

Verrà la morte e avrà i tuoi occhi—
questa morte che ci accompagna
dal mattino alla sera, insonne,
sorda, come un vecchio rimorso
o un vizio assurdo. I tuoi occhi
saranno una vana parola,
un grido taciuto, un silenzio.
Così li vedi ogni mattina
quando su te sola ti pieghi
nello specchio. O cara speranza,
quel giorno sapremo anche noi
che sei la vita e sei il nulla.

Per tutti morte ha uno sguardo.
Verrà la morte e avrà i tuoi occhi
Sarà come smettere un vizio,
come vedere nello specchio
riemergere un viso morto,
come ascoltare un labbro chiuso.
Scenderemo nel gorgo muti.

22 marzo 1950

Cesare Pavese'nin "**Ölüm Gelecek**" adını taşıyan şiirinin üç değişik çevirisini İtalyancasıyla birlikte yayımlamayı uygun gördüm (HB).

Gözlerin olacak gelecek ölüm—
Sabahtan akşama dek sağır ve uykusuzca
eski bir vicdan ezinci ya da
saçma bir alışkanlıkçasına
bu bizle birlikte yaşayan ölüm.
Gözlerin boş bir sözcük olacak,
her sabah aynaya eğildiğinde
kendini gördüğünden aynmsız
suskun bir çılgılık, bir sessizlik olacak.
Ey sevgili umut, biz de bileceğiz o gün
yaşam ve hiç olduğunu senin.

Ölümün bakışı bir herkese.
Gözlerin olacak gelecek ölüm.
Saçma bir alışkanlığı dindirircesine
ölü bir yüzün aynada ansızın
belirliğini görürcesine
ve kenetli bir dudağı dinlercesine
ineceğiz o sessiz burgaca.

22 Mart 1950

İtalyancadan Çeviren: Alp Deniztaşan

GELECEK ÖLÜM-GÖZLERİ GÖZLERİN OLACAK

Gelecek ölüm—gözleri gözlerin olacak
sabahtan akşama dek, gözünü kırpmadan,
sağırcasına, eski bir vicdan acısı gibi
saçma bir alışkanlık gibi
ardımızdan kovalayan bu ölüm
gelecek bir gün.
Boş bir sözden ayrımsız olacak gözlerin
aynada kendini gördüğünden ayrımsız her sabah.
suskun bir çığlık, bir sessizlik olacak.
Ey sevgili umut, o gün biz de bileceğiz
hem yaşam hem hiçsin sen bile, ey sevgili umut!

Herkese birdir bakışı ölümün
Gelecek ölüm—gözleri gözlerin olacak
bir alışkıyı bırakırcasına
ölü bir yüzün belirdiğini görürcesine aynada
kenetli bir dudağı dinlercesine
sessizce ineceğiz o dipsiz burgaca.

Çeviren: Bedrettin Cömert

ÖLÜM GELECEK VE SENİN GÖZLERİNLE BAKACAK

Ölüm gelecek ve senin gözlerinle bakacak—
sabahtan akşama dek, uykusuz,
sağır, eski bir pişmanlık
ya da anlamsız bir ayıp gibi
ardını bırakmayan bu ölüm.
Bir boş söz, bir kesik çığlık,
bir sessizlik olacak gözlerin:
Böyle görünür her sabah
yalnız senin üzerinde
kıvrımlar yansıtırken aynada.
Hangi gün, ey sevgili umut,
bizler de öğreneceğiz senin
yaşam olduğunu, hiçlik olduğunu.

Herkese bir bakışı var ölümün.
Ölüm gelecek ve senin gözlerinle bakacak.
Bir ayıba son verir gibi olacak,
belirmesini görür gibi
aynada ölü bir yüzün,
dinler gibi dudakları kapalı bir ağzı.
O derin burgaca ineceğiz sessizce

22 Mart '50

Türkçesi: Cevat Çapan

POETİKA

Ağacın yaşadığının farkına vardı çocuk.
Çok acı çekmeli sert kabuk, yumuşak yapraklar
ışığa doğru istemsiz aralanırsa acımasızca
kırarak. Yine de sessizce yaşıyor o.
Işıktaki acı çeken bitkilerle örtülü tüm dünya.
Ve bir iç çekiş bile işitilmiyor.
Yumuşak bir ışıktır. Nereden geldiğini bilmiyor
çocuk, artık akşamdır ama her gövde
büyülü bir derinliğin üzerinde göverir.
Bir an sonrası karanlıktır.

Çocuk —uzun süre çocuk kaldı biri—
karanlıktan korkardı. Yolda yürüyor aldımaksızın
günbatımında kararan evlere, Eski bir anıyı
dinliyor başını eğip. Alanlardaki gibi
ağır bir sessizlik yığılıyor ıssız yollara.
Ağaçların kocaman olduğu bir ormanda
bir başınadır dolaşan. Bir titremeyle yayılıyor
ansızın sokak lambalarına ışık. Kamaşmış evler
mavimsi pusta saydamlaşıyor; gözlerini
kaldırıyor çocuk. Işıktaki apansız beliren
o eski sessizlik soluğunu daraltıyor dolaşanın.
Çocuğun eskil ağaçlarıdır onlar. Ve o an
bir büyüdür ışık.
Ve biri sessizce gezinmeye başlıyor
saydam çemberde. Yolda hiçkimse
belli etmiyor yaşamını kemiren acıyı.
Düşünceli adımlarla çabucak yürüyor herbiri.
Ve koca gölgeler titreşiyor. Çökük yüzlerinde
bakışları acılı ama hiçbirini yakınıp sızlanmıyor
Gece boyunca mavimsi ışıktaki
sonsuz evlerin arasında yürüyorlar
bir ormandaymışçasına.

1935

İtalyancadan Çeviren: Alp Deniztaşan

İSYAN

Kıvnlıp kalmış ölü adam, bakmıyor artık yıldızlara:
yapışmış saçı kaldırıma. Daha bir soğuktur geceler.
Çekiliyor evlere herkes, ürpererek.
Güçtür şırındı onlarla gitmek; tümü sarsılmış, şaşkın,
kimi merdivenlerde, mahzenlerde kimi.
Şafağa dek dayanıyor biri ve çöküyor sonra
günlük güneşlik biri tarlaya. Yarın, umarsız,
ağlayıp duracaktır biri işinde. Sonra geçip gidecektir bu da.
Ölüdürler sanki uyurken: daha da ağırlaşır, artar koku,
bir kadınla, ölüdür ama tümü.
Kıvnlıp kalır her biri yatağında
kırmızı kaldırımdaki gibi: kısa bir acıdır
şafağa dek süren bu uzun bitkinlik.
Sonunda koyu bir ter donar her bedende.
Açıkta yatmaktadır ama o ölü adam.
Bu paçavra yığını şimdi güneşle yanan,
o da bir ölüdür sanki duvar dibinde.
Bir kaldırımda uyuyup kalmak güvenmektir bu dünyaya.
Bir tutam sakal paçavralar arasında,
üstünde sineklerin emeklediği;
sinekler gibi gelip geçiyor insanlar sokaktan,
o dilenci de bir parçasıdır bu sokağın.
Yoksulluk örtmüş yüzünü bir tutam ot gibi sakalla
bir erinçtir yayılmış o kuşku çehreye. Bir nesnedir sanki
kan içinde kıvnlıp ölen bu yaşlı adam, bir nesnedir sanki
yaşayan. Böyle parçasıdır işte bu sokağın her nesne,
kandan başka.
Ama yıldızlar kanı gördüler bu sokakta.

Çeviren: Tülin Öztürk

GÖRÜNÜM VIII

Başıyor gecede anılar yelin soluyuşu altında
yüzünü kaldırıp ırmağın sesini dinleyerek.
Ölü yıllann karanlığında su aynı.

Karanlığın sessizliği içinde, geçmiş gülümseyişlerin
ve seslerin geçip gittiği yerde bir hışırtı yükseliyor.
Eşlik ediyor uğuldayışa, sonrasız rengi
güneşin, kıyılardan ve aydınlık bakışların.
Seslerin yazı. Her yüz olgun bir yemiş gibi
yitip gitmiş bir tadı içeriyor.

Dönüp gelen her bakış saklayıp sürdürüyor
otlann tadını ve akşamleyin kıyıda
güneşi içmiş varlıkları. Saklayıp sürdürüyor
denizin soluyuşunu. Bir gece denizi gibidir,
gökyüzünü sıyırıp her akşam geri gelen
bu belirsiz gölgesi eskil titreyişlerin ve bungunluklann.
O denizin parçalanışına benziyor ölü sesler.

1940

İtalyancadan Çeviren: Alp Deniztaşan

YALINLIK

O yalnız adam —ki hep içerde geçmiş yılları—
dönüyor yine oraya
bir parçacık somundur bütün yediği.
Yaban tavşanları düşler durur hapiste
kış yaprakları arasında gizlenmiş. Karlı havada
geçer günleri duvarları arasında bir sokağın,
soğuk sula: içip, kemirerek bir somun parçasını.
İnanırsın sonunda geri geleceğine yaşamın,
yatışacağına soluğunun ve inanırsın
sıcak bir meyhaneden şarap kokusuyla döneceğine kışın,
gürülgürül yanan bir ocak, sıcak bir oda ve
yemeğin önüne konan. İnanırsın hep, içeri girene dek
inanırsın. Çekip giderler sonra bir akşam,
yaban tavşan: avlamaya, sıcakta keyifle yedikleri
bazılarının. Sen ki seyredersin onları pencereden.
Yüreklenir yalnız adam o dondurucu soğukla,
girer sonunda bir meyhaneye ve bakar kalır şarabına:
dumanlı bir renk, ağır bir tat.
Bir parça ekmek yer sonra, o ki duymuştur hapiste
nasıl koktuğunu yaban tavşanının, bilmez ama artık
ne olduğunu ekmeğin, ne de başka bir şeyin. Ve duman kokar
şarap bile.
O tarlaları düşünür yalnız adam, bir sevinç duyar içinde
bilir ki işlenmiştir şimdi toprak. Coşup sonra
bir türkû tutturur o boş odada, soluğunun altına gizlediği.
Görür yine o çıplak böğürtlen çalılarını, yeşil olan ağustosta,
şimdi yığılıp kalan kıyı boyunca. Seslenir sonra köpeğine.
Bir yaban tavşanı belirir birden ve duymaz olurlar artık soğuğu.

Çeviren: Tülin Öztürk

YOU, WIND OF MARCH

Yaşam ve ölümsün sen.
Marttan geldin
çıplak toprağın üzerine—
Kaskatı titreyişin.
İlkyazın kanı,
—Bulut ya da dağlalesi—
Yumuşak adımların
saldırdı toprağa
Yenileniyor acı.

Yumuşak adımların
yeniden deşti acıyı.
Soğuktu toprak
yoksun göğün altında
örtük ve kımıltısızdı
uyuşuk bir düşün içinde,
acının aştığı biri gibi.
Donukluk da tatlıydı
yüreğin derinliğinde.
Susuyordu umut
yaşamla ölüm arasında.

Bir sesi ve kanı var şimdi
yaşayan her varlığın.
Şimdi toprak ve gök
güçlü bir ürpertidir,
umut buruyor onları,
sabahsa altüst ediyor,
adımların ve soluyuşun
gün ağartısında sular gömülüyor.
İlkyazın kanı
tüm toprak titriyor
eski bir acıyla.

Yeniden deştin acıyı.
Yaşam ve ölümsün sen.
Çıplak toprağın üzerinden
usulca geçtin
bir kırlangıç ya da bulut gibi,
ve yeniden dirilip yayılıyor
yüreğin sell
gökyüzüne yansıyıp
yeniden yansıtarak varlıkları—
gökyüzünde ve yürekte varlıklar
acıdan katılıyor
seni bekleyişinde.
Tan ağartısıdır şimdi sabah,
ilkyazın kanı,
çiğnedin toprağı sen.

Buruluyor umut
seni çağırıyor beklerken.
Adımların usulca.
Yaşam ve ölümsün sen.

25 Mart 1950

İtalyancadan Çeviren: Alp Deniztaşan

Bir sesi ve kanı var şimdi
yaşayan her varlığın.
Şimdi toprak ve gök
güçlü bir ürpertidir,
umut buruyor onları,
sabahsa altüst ediyor,
adımların ve soluyuşun
gün ağartısında sular gömülüyor.
İlkyazın kanı
tüm toprak titriyor
eski bir acıyla.

Yeniden deştin acıyı.
Yaşam ve ölümsün sen.
Çıplak toprağın üzerinden
usulca geçtin
bir kırlangıç ya da bulut gibi,
ve yeniden dirilip yayılıyor
yüreğin seli
gökyüzüne yansıyıp
yeniden yansıtarak varlıkları—
gökyüzünde ve yürekte varlıklar
acıdan katılıyor
seni bekleyişinde.
Tan ağartısıdır şimdi sabah,
ilkyazın kanı,
çiğnedin toprağı sen.

Buruluyor umut
seni çağırıyor beklerken.
Adımların usulca.
Yaşam ve ölümsün sen.

25 Mart 1950

İtalyançadan Çeviren: Alp Deniztaşan

PENÜ PENEV

(1930—1959)

Bulgar lirik şairi olan Penü Penev, Dobromirka'da doğdu. Çok kısacık ömründe inşaatlarda, Dimitrovgrad kentinin kurulmasında çalıştı. Yaşama tanıklık eden coşkusu, şiirinin atardamarıdır. Yalın, güçlü bir dili vardır. İlk şiir kitabı **"Günaydın İnsanlar"**dır; **"Biz, Yirminci Yüzyıllılar"** intiharından sonra yayımlandı. Penev, **"Starchel"** yazı kurulunda çalıştı.

BİZ, YİRMİNCİ YÜZYILLILAR

Size sesleniyorum
 çocuklarımız, mirasçılarımız,
ve kendi adımda
 değerli çağdaşım,
Sana sesleniyorum
 isteği üzerine
 bir yanılmaz ustanın.
Benim insan yüreğim
 işte budur ustanın adı.
Parça parça
 kopartacağız günû.
Vatan kırıntılar halinde
 toplayacak mutluluğumuzu
lokma lokma
 ve büyük bir zevkle sindirecek onu.
Yarın
 bizden sonra gelecekler
 daha mutlu olacaklar
 bizim sayemizde

Yargılayacaklar çabamızı
biraz hayran kalarak
Ve gönül borçlan
yapmacık olmayacak asla
Çünkü
alnımızda kanlı terler
Şimdi
yürüyoruz hep birlikte
üzerine güçlüklerin: sellere
karşı koyuyor barajımız
Çünkü biz
ilk günden beri
izcileriyiz inancın!
Tanyeriyiz biz,
sıkıntılı ama canlı,
o günlerin!

Ve ses çıkarmadan
taşıyoruz
omuzlarımız üzerinde
bütün ağırlığını
çağımızın!
söyleyin bana
gezegenimiz ne zaman
gördü
böyle bir manzara?
Var mıydı eskiden
böyle gözcü, böyle izci?
Bizim kuşağımız, bu baş döndürücü köprü,
Yükseliyor doruklarına yeni çağların!
Ne büyük, ne eşsiz kıvanç değil mi
yarattığın şeyi bilmek
anlamak niçin yarattığını?
Dünyada hiçbir şeye
hiçbir kimseyle
değişmem
böylesine bir kıvancı.

Çeviren: Özdemir İnce

TEMELLERİ ATTIĞIMIZ ZAMAN

Solacak insanlar ve g nbatımlan,
Düşler, duygular, anılar;
Ama tekrar a acak bahçede
İ  çeken meltemle dolu akasya.

Bizden alacak özsuyunu hayat
Ve coşup şarkılar söyleyecek
Düşsel torunlarımız
Miraslanmızı aldıkları zaman.

Yürek kendini anlatır şarkılarda,
Yuvalar tekrar doğar sabahlan,
Analar bastır yavrulannı
Tıpkı eskisi gibi bağırlanna.

Oy a an menekşeler,
Gökyüzü bakışlı peygamber  i ekleri;
İnsanlar bir başka olacak,
Bir başka, baba ocağının eşiği.

Yeni bir anıyla mı
Anlatıyor ya da susuyor Tarih,
Nasıl doğduğunu umudumuzun tekrar
Yakıcı gözyaşlarıyla sulanmış?

Nasıl, yola koyulduk fırtınalar içinde
Yürüdük o sonuncu savaşa
Ve nasıl kat kat
Yükseldi esrimemiz.

Yirmi beşinci baharda nasıl
Gümüşlendi, ağardı saçlarımız
Nasıl, ilk çığ damlasından
Gerçek mutluluğu aradık.

Sevgili torunlar, boşuna
Bütün anlama çabalarınız
Nasıl tarih yazdığımızı
Temelleri attığımız zaman.

Çünkü sayısızdı sıkıntılar,
İmrenilecek bir yazgımız vardı;
Çünkü boşuna yaşamıyorduk:
Kendi destanımızı yazıyorduk.

Çeviren: Özdemir İnce

DÜŞÜN... ANLAYACAKSIN BENİ

Çok uzakta olduğumu yazıyorsun
yokluğumun sana ağır geldiğini, orda.
Biliyorum, zor gelir insana
çok zor gelir
yalnız olmak.
Seni seviyorum
yine öyle seviyorum
bir taneciğimsin şu dünyada.
Ama fabrika öyle güzel olacak
düşlerimizce güzel...
Anımsıyor musun
nasıl konuşmuştuk
alaca akşam vakti, Rositsa kıyısında
nasıl düşünmiştik
tüm insanlar için
daha çok olmasını sevincin.
Şimdi burda, iskeleleri
yükselmekteyken
fabrika yapısının—
gelemem oraya, yanına.
Düşün... anlayacaksın beni
Düşün...
Dobromirka'ya ilkyaz
dönünce güneyli kuşlarıyla
yapraklanınca akkavaklar
sen gel
gel benim yanıma
buraya...

Bulgarca'dan Çeviren: Hilmi Haşal

PATİKA*

Hüzünlü günbatımı, kanıyor orman üzerinde
yeni açılmış bir yara örneği.
Hüzünle şarkı söylüyor ekinler
parıldıyor gümüş köpüğü.

Bitiyor yorgun günün yanışı
ağlıyor yel —elveda sonsuzca!
Akşam çöküyor işte, akşam
suskun ak patikalar üzerine.

Herkesin kendi patikası vardır,
herkes ıvecen arar sevdiğini...
Benim de patikam vardı adandığım
benim de patikam, bir zamanlar!

Yine de adımlıyorum —ve işte sonu!—
yüründü o patika, yüründü...
Daha neler göreceğim, bilmiyorum,
ama yolcu olamam asla!

Sevdiğim onca şeyden soğudum,
anamın sevecen bakışından bile.
Her şeyim vardı... yitirdim tümünü—
mutluluk yok, yok işte!

* Bu şiir, Oluşum dergisinin Ocak 1980. 27/69 sayısında, yine Hıllmlı Haşal'ca "Yol Yürünmüştür" adıyla çevrilerek yayımlanmıştır.

Yalnız kalmak... daha iyi böylesi,
hiçbir şey bengi değil günümüzde!
Sevilmez oluyor en sevilen,
uzaklaşıyor en yakınındaki bile.

Her ant bir aldatmacadır aslında,
amansız vuruşlar gizler her yumuşaklık.—
Varsın hiçbir zaman hiçbir şey olmasın,
yitirilecek şeyler bulunmasın diye!

Her od yanar —söner sonunda,
sonsuzca akmaz hiçbir kaynak.
Açmış olan neyse —solar,
doğmuş olan neyse —ölür.

Her geçit dar gelir iki kişiye,
her sevinç gebedir acılara.—
Varsın hiçbir zaman buluşmalar olmasın,
ayrılmalar olmasın diye ardından!

Orman üzerinde yanışı biten gün
varsın kanasın yara örneği...
Varsın hüzünle uğuldasın yaşamın
parıldayan gümüş köpüğü...

1957

Bulgarca'dan Çeviren: Hilmi Haşal

JEAN BONAVENTURE DES PÉRIERS

(1510—1544)

Şair Marguerite de Navarre'ın oda hizmetçisi olan des Périers, otuz dört yıllık ömründe sıkıntılar içinde yaşadı; yazıları nede- niyle başı derde girdi; hapiste yattı. Sıradan insanın, halkın so- runlarını yalın bir dille ele aldı. Yaşamı ve özgürlüğü seven bu güzel şair, intihar etti.

BİR DOSTA

Körlere ve çalgıcılara bak,
ne güzel çalar, ne güzel söylerler,
acılarını unutturmak için insanlara.
Ama yetmez çaldıkları, söyledikleri
kendi acılarını dindirmeye.

Çeviren: A. Kadır - Afşar Tımuçın

FRANSIZ ŞAİRLERİNİN PRENSİ CLÉMENT MAROT'YA,

Babam benim
Gördüm kardeşimi
Güzelim, gülünç giysiler içindeydi;
Ki, ondan gizledim,
Sevinci,
İçtenlikle, başka türlü yapamazdım.

Geçiyor
Öylesine alımlı
Ona benzediğini sananlar,
Ki tanrıçalar
Eğleniyor
Onu seyrederek durnaksızın.

Onun stili
Akarak damıtıyor
Saf ve zarif bir dili,
Ondan su çekiyorlar
Gülüşen kadınlar
Yoksa nerede yıkanılır sonsuza kadar

Teyze
Mutlu oldukça
Onca hoşnutluktan sonra,
Şöhreti onun
İsmi
Olacak hep sonsuzca.

Ey arzu
Hayatımın ışığı
Hiçbir şey taşımadım ona kalbimde;
Hangi kavgada
Bilmiyorum
Bu denli şiddet gösteriyor bana.

Sözle
Yürüsün o ve çekip gitsin
Uzağa ya da yakınım benim,
Ne gülmeden bana
Ne de bir söz söylemeden
Kaygılanacağım bir sözcük

Ey kader
Cansıkıcı olan
Yine oyununu oynuyor bana.
Somiftira
İnkâr ediyor
Kendininikini zavallı masuma.

Gerçek yargıç,
Kesin sığınağı
Her yerde tüm masumluğun,
Karşı dur
Göster yeniden
Benim haklılığımı cahillere.

Fransızca'dan çeviren: Hayati Bakı

ŞAİRİN İSTEDİĞİ

Vakit ve özgürlük
onun tek istediği;
ne güzel olurdu ama,
didiklerdi gerçeği.
Ne yapar tasalı yürek
küflendirmekten başka;
vakit ve özgürlük
bu yaz bir çıkıp gelse,
vakit ve özgürlük,
bir olsa istediği,
ve de hiç bitmese,
vakit ve özgürlük.

Çeviren: A. Kadır - Afşar Tımuçın

SADULLAH PAŞA

(1838 Erzurum—1890 Viyana)

Şair ve yazar. Darû'l—maarifte okudu; devletin çeşitli bûrokratik birimlerinde çalıştı; Berlin ve Viyana elçiliklerinde bulundu; Viyana'da havagazı'yla intihar etti. Akli ve ilerlemeyi savundu; **Ondokuzuncu Asır** şiiriyle yazgıcılığa karşı çıktı.

ONDOKUZUNCU ASIR

Erişti evc-i kemâlâta nûr-ı idrâkât
Yetiştî rûtbe-i imkâna kûsm-ı mûmteniât

Besâit oldu mürekkeb, mürekkeb oldu basit
Bedâhet oldu tecârible hayli meçhûlât

Mecâz oldu hakikat, hakikat oldu mecâz
Yıkıldı belki esâsından eski mâlûmât

Mebâhis-i felek ü arz ü hikmet ü kimyâ
Değil vesâvis-i ezhân ü vehm ü temsilât

Mesâil-i nazariye tecârib oldu şened
Erişti hadd-i yakîne fuzûl-i zanniyyât

Ukul-i zâhire sâid fezâ-yı ecrâma
Kuvâ-yı câzibe kanunu pâye-i mirkat

Nûfûs-ı fâkire nâzil kaâre-i arza
Delil-i mebhas-ı tekvin defâyln-i tabakat

Havâ vû berk û ziyâ vû buhâr u mîknâtis
Yed-i tasarruf-ı insanda unsur-ı harekât

Ziyâ; hayâlen iken şimdi bilfiil sâi
Zılâl; zâil iken şimdi zîver-i mir'ât

Sadâ; hesâb-ı mesâfâtta muhbir-i sâdık
Buhâr; zulmeti tenvîrde ebda'-i âyât

Cihât-ı erbaaya berk nâkil-i ahbâr
Buhâr; buhr û ber üstünde Hızr-ı nakliyyât

Tefâhûr eylemesin mi bu asr a'sâra
Kısalttı bu'd-i mekân û zamânı muhtereât

Ne kaldı çeşme-i hayvan, ne dâru-yı Suhrâb
Ne kaldı nusha-i efsûn, ne hûkm-i tılsımıyât

Ne kaldı sa'd-ı tevâli, ne kaldı nash-i kırân
Ne kaldı reml û kehânet, ne kaldı cifriyyât

Ne var hûmâda saâdet, ne var şeâmet-i bûm
Mukayyed asl-ı irâdâta cûmle mec'ûlât

Ne atlas âlemi hâmil, ne Zühre fâil-i küll
Değil ukul-i Felâtun usûl-i tekvînât

Ne kaldı zann-ı tenâsûh, ne kaldı nâr-ı Mecûs
Değil ukule Ekânîm kible-i hâcât

Esâs-ı hikmet-i asr oldu vahdet-i Bârf
Taammûm eyledi aslû'l-usul-i mû'tekadât

Bulur gider cihet-i vahdetin umûm milel
Vücûd-ı vahdeti mûsbit olunca mâkulât

Hudud-ı hakk u vezâif muayyen û sâbit
Ne kaldı cebr û tegallûb, ne kaldı keyfiyyât
Hukuk-ı şahs û tasarruf masûn taarruzdan
Verildi âlem-i umrâna başka tensikat

Ne Âmr Zeyd'in esîri ne Zeyd Âmr'a velî
Müesses üss-i mûsâvâta nass-ı mevzûât

Münevver eyledi ezhânı intişâr-ı ulûm
Mükemmel eyledi noksânı feyz-i matbûât

Megarib oldu dirîğa metâli'i-in irfân
Ne kaldı şöhret-i Rûm u Arab, ne Mısır u Herât

Zamân zamân-ı terakki cihân-ı ulûm
Olur mu cehl ile kabil beka-yı cem'iiyyât

SYLVIA PLATH

(1932 Boston—1963 Londra)

Smith Koleji'ni bitirdikten sonra İngiltere'ye gitti; Cambridge Üniversitesi'ni bitirdi. Burada tanıştığı şair Ted Hughes'la evlendi. Hughes'la Amerika'ya döndü ve Cornwall'a yerleşti. Çocukluğundaki bunalımlarının ortaya çıkması ve evlilik yaşamının sarsıntıları nedeniyle yeniden ruhsal rahatsızlıklar geçirmeye başladı. Bu durum, şiirlerine yansdı. Yaşamı ve şiiri öylesine çakışıyordu ki, "**Confessional Poets**" adıyla anılan şairlerle birlikte anılmaya başladı: Lady Lazarus şiiriyle Plath'ın özel dramı çarpıcı bir biçimde sergilenir. Bu güzel Amerikalı kadın şair, çocuklarının kahvaltısını hazırladıktan sonra intihar etti. Yapıtları arasında **Sırça Fanus**; **Ariel**; **Suyu Geçmek**; **Kış Ağaçları** yer alır.

LADY LAZARUS

Bak gene yaptım işte.
Her on yılda bir
Nasıl buluyorum bir yolunu—

Bir çeşit yürüyen mucize, derim
Bir Nazi abajuru kadar parlak,
Sağ ayağım.

Bir kâğıt baskısı,
Yüzüm, şekilsiz, ince
Yahudi'den bir çarşaf.

Sıyr örtüyü
Ey benim düşmanım.
Nasıl, ürkütüyor muyum?—

Bumum, göz oyuklanm, eksik dişlerimle?
Bu kokan soluk
Bir günde gider.

Çok geçmez, çok geçmez
Mezar kovuğumun yediği etim
Yerini bulur üstümde

Ve ben gülümseyen bir kadın.
Daha otuzuncu baharımda.
Kedi gibi dokuz canlı.

Bu üçüncüsü şimdilik.
Ne aşağılık iş
Yok etmek her on yılı.

Nasıl milyonlarca lif.
Seyretmek için doluşan
Ağızı çekirdekli kalabalık

Soyuyorlar beni elleriyle, ayaklarıyla—
işte büyük "strip-tease".
Baylar, bayanlar

Bunlar ellerim
Bunlar dizlerim.
Bir deri kemik olabilirim,

Gene de tıpatıp aynı kadınıam.
On yaşındaydım ilk keresinde.
Kazaydı.

Kararlıydım ikincisinde
Sonunu getirmeye ve geri dönmemeye
Bir deniz kabuğu gibi

Kapanmış sallanıyordum.
Durmadan çağrılmaları, yapışkan inciler gibi
Bir bir ayıklamaları gerekti böcekleri üstümden.

Ölmek
Sanattır, her şey gibi.
Eşsiz bir ustalıkla yapıyorum bu işi.

Öyle ustaca ki inana korkunç geliyor
Öyle ustaca ki gerçeklik duygusu veriyor.
Bir çağrım olduğu söylenebilir sanırım.

Güç değil bir hücredeyseniz eğer.
Güç değil bu işi yapıp hiç kırıldamamak.
Güç olan güpegündüz

Büyük bir gösterişle
Aynı yere, aynı yüze, aynı hoyrat
Bağışlamaya dönmek:

"Bir mucizel!"
İşte bu beni yıkan.
Bir ücreti var

Yaralanma bakmanın, bir ücreti var
Nabzımı yoklamanın—
Gerçekten atıyor kalbim.

Bir ücreti var, büyük bir ücreti var hem de
Bir sözümü duymanın, dokunmamın
Kanımın bir damlasının

Ya da saçmın, gliysilerimin bir parçasının.
Ya, ya, Herr Doktor.
Ya, Herr Düşman.

Sizin eserinizim ben,
Sizin değerli eşyanız,
O som altından bebek

Hani bir bağınsta eriyen,
Dönüyorum ve yanıyorum.
Büyük ilginizi kûçümsediğimi sanmayın.

Küler, küller—
Karıştırıp duruyorsunuz.
Et, kemik, başka bir şey yok—

Bir kalıp sabun,
Bir nişan yüzüğü
Bir diş dolgusu, altın.

Herr Tanrı, Herr İblis
Sakının
Sakının.

Küllerin arasından
Kızıl saçlarımla dirilip yükseliyorum
Ve insan yiyorum solurcasına.

Çeviren: Cevat Çapan

GARDİYAN

Kahvaltı tabağına onun yağ terler gecem.
Aynı mavi sis perdesi yerleştirilir döne döne
Aynı ağaç ve mezar taşlarının arasına.
Bütün becerebildiği bu mu
Anahtar şakırdatan adamın?

Uyuşturuldum, ırzıma geçildi.
Sağ beynimden yedi saat çıkarıldı
Kara bir çuvala atıldı,
Orada dinlenirdim ben, cenin ya da kedi,
Vıcık vıcık düşlerinin manivelası.

Bir şeyler gitti.
Uyku hapım benim, kırmızılı, mavili zeplinim
Korkunç bir rakımdan atar beni aşağıya.
Kabuğum darmadağın olur,
Gagalarına dağılırım kuşların.

Ah kûçûkburgular...
Şimdiden nasıl da delik deşik olmuş bu kağıtsı gün!
O, yakar durur beni sigaralarıyla,
Pembe peçeli bir zenciyim sanki.
Kendimim ben. Bu yetmiyor.

Azar azar damlar ateşim, kaskatı olur saçımda.
Kemiklerim sayılır oldu. Ne yuttum ben?
Yalanlar, gülücükler.
Mutlaka o renk değildir gökyüzü,
Mutlaka dalgalanıyordur çimenler.

Yanmış kibritlerden kilisemi yapıştırırken bütün gün,
Hepten başka biri var aklımda.
O ise yakmaya merakından,
Canımı yakar,
Sahte zırhıyla,

O büyük, soğuk unutkanlık maskeleriyle.
Nereden geldim ben buraya?
Davranışlarımdan suçluyum,
Ölümlerden ölüm beğenirim—
Asılınm, açlıktan ölürüm, kancalara geçerim.

Şöyle düşünüyorum onu,
Uzak bir gökgürültüsü gibi iktidarsız,
Gölgesinde yemişim hortlak tayınımı.
Ölsün isterim ya da çekip gitsin.
Bu, öyle görünüyor ki, olanaksızlık.

Bu özgür olmak. Yemek şehveti olmasaydı
Karanlık ne yapardı?
Ne yapardı ışık
Hançerleyecek göz bulamasaydı, o ne yapardı
Bensiz, bensiz ne yapardı?

17 Ekim 1962

Türkçesi: Yusuf Eradam

AÇELYA PATİKASINDA ELEKTRA

Öldüğün gün battım ben pisliğe.
Kış, uykusu inime girdim, ışık yoktu,
Sert zemin üstünde, tipiden kaçan siyah ve altın rengi çizgili
Arılar uyuyordu orada, hiyeroglif yazılı mezar taşları gibi.
Güzeldi o yirmi yıl, o kış uykusu—
Sanki sen hiç varolmadın, sanki Tanrı
Peydahlattı beni annemin karnından!
Kutsallığın lekesini giyinmişti annemin kocaman yatağı.
Ne suç kalırdı ne kabahat, annemin
Kalbinin altına bir solucan gibi büzüldüğümde

Giysim masumiyet, küçücüğüm, oyuncak bebek gibi,
Uzanmış senin destanını düşünürüm imge imge.
Kimse ölmemiş, yitip gitmemiş sahneden kimse.
Her şey kısacık bir beyazlık içinde olup bitti.
Uyandığım gün, Churchyard Hill'de açtım gözümü,
Buldum adını, kemiklerini, yazılan
Silinmiş bu kabristana kayıtlı ne varsa buldum,
Demir bir çit eğrilmiş kirlenmiş taşını.

Bu imarethanede, ölülerin ayak ayağa, kafa kafaya
Tikiştirildiği bu düşkünler evinde, bir tek çiçek
Yok toprağı delen. Burası Açelya Patikası.
Güneyinde dulavratotu tarlası.
İki metre çakıllı san toprak örtmüş seni.
Yanındaki mezar taşının başucunda
Plastik yeşillerle dolu sepetteki yapay adaçayı
Ne kimildiyor, ne de çürüyor,
Yağmurlar eritip akıtıyor kanlı boyayı!
Yapma yapraklar damlıyor, kırmızı damlıyor.

Bir başka kırmızı huzursuz eder beni!
İpini koparmış yelkenin kızkardeşimin soluğunu içtiği gün
Durgun deniz morarmıştı, senin eve son gelişinde
Annemin açtığı o kötücül çarşaf gibi.
Ödünç aldın eski bir tragedyanın tahta sırtıklarını
Doğrusu şu, bir Ekim sonu, doğum cıglığımı duyunca,
Kendi kafasını sokmuş bir akrep, uğursuzluk işareti;
Denizde yüzü koyun görmüş düşünde annem seni.

Durup durup soluklanıyor taşlaşmış oyuncular.
Sevgimi getirdim sana, sen öldün sonra.
Annemin dediğine göre kangren yemiş seni
Kemiğine kadar; ölmüşsün işte herkes gibi.
Ben nasıl geleceğim böyle düşüneceğim yaşa?
Kepaze bir intiharın hayaletiyim,
Paslanır durur boğazımda kendi mavi jiletim.
Ay bağışla baba, bağışlanmak için kapını
Çalanı, ben tazı köpeğin, kızın, dostun.
Benim sevgimdi yiyen ikimizin de başını.

Türkçesi: Yusuf Eradam

ADAY

Önce, istediğimiz gibi biri misin bakalım?

Takma gözün,

Takma dişlerin, koltuk değneğin,

Askın, çengelin,

Takma göğüslerin

Ya da bir eksiğin olduğunu gösteren dikişlerin

Var mı? Yok mu? Öyleyse ne verebiliriz sana?

Ağlama.

Aç elini.

Boş mu? Boş. Al sana onu dolduracak,

Çay getirecek,

Baş ağrılarını geçirecek ve ne dersin yapacak

Bir el.

Evlenir misin?

Garantisi var,

Kapar açık kalmışsa gözlerin

Ve eriyip gider kederinden.

Yeni bir parti çıkarmak üzereyiz tuzdan.

Bakıyorum çırılçıplaksın.

Bu elbiseye ne dersin —

Siyah ve sert biraz, ama iyi oturdu üstüne.
Evlenir misin?
Su geçirmez, dayanıklı her şeye, ateşe,
Damı delip geçen bombaya.
İnan bana, bunun içinden gömerler seni mezara.

Kafana gelince, kusura bakma ama, kafan boş.
Tam sana göre biri var elimde.
Gel şekerim, çık dolaptan.
Evet, ne dersin buna?
KAĞIT gibi bembeyaz başlangıçta,

Ama yirmi beş yılda gümüş,
Altın olur elli yılda.
Canlı bir bebek neresinden baksan.
Dikiş diker, yemek yapar,
Konuşur, konuşur, konuşur.

Çalışır durumda, hiç bir eksikliği yok.
Açılmış yaran varsa, yara lapası.
Gözün varsa, bir görüntü gözüne.
Evlât, bu senin için son kurtuluş fırsatı.
Evlenir misin, evlenir misin, evlenir misin?

Çeviren: Cevat Çapan

JEAN-JOSEPH RABÉARIVÉLO

(1903 Tananarive—1937 Tananarive)

Rabéarivélo, Tananarive'de doğdu; amcası tarafından yetiştirildi; önce Katolik okuluna sonra Cumhuriyet okuluna devam etti. 1915'te Ambatolampy'de önemli birinin çevirmensekreteri oldu. Yeniden Tananarive'e döndü; beş çocuğu oldu; güç koşullar altında yaşayan Jean Joseph Rabéarivélo, yönetime girmek için başvurusu reddedilince 1937'de intihar etti. Önce 19. Yüzyıl şairlerinden etkilenen Rabéarivélo, giderek kendi şiirsel örgüsünü buldu. Yapıtları **Gecenin Çevrimi; Hayale Yakın; İmérina Ülkelerinin Eski Şarkıları**'dır.

YARI İÇ ÇEKME

Yarı iç çekme hayali.
Kız beni karşılamaya gelmişti.
Annesi babası vazgeçirmek istese de
Ona güzel sözler söyledim...

Yaşlanacaksınız orada, pişmanlık ve siz:
Aşk ve biz
Evimize döneceğiz.

Perşembe serveti olana
Cuma bir sevgilisi olana
Kuvvetle çiğnenecek tütün getirin bana
Olsun benim yemek üstüm.
Çok tatlı sözler getirin bana
Olsunlar benim hayat köküm.
Ne olursa olsun
Eğer annem ve babam öleceklerse
Yaşam tilsimini bulmam gerekecek;
Eğer ayrılacak olan ben ve aşkımsa
Gökyüzüyle toprak kavuşsun

Başkasının kadını, ağabeyciğim,
Dere kenarında biten ağaç gibidir;
Ne kadar sarsılırsa o kadar ayaklanır,
Ne kadar sallanırsa o kadar köklenir.
Alın onu gece, alın onu akşam,
Sadece onu almak isteyecek kişi
Ona tamamen sahip olabilecektir.

Zavallı mavi nilüferler:

Bütün yıl boğazlarına kadar gözyaşı içindeler.
Su otlarının filizleri.
Kayıkların sürüklediği bataklık sazlarının filizleri,
Çok mutsuzum, barındınn beni!
Benim için biraz aşk çalınız; ben başkasınınım.
Kariniz, sevin onu!
Biberi olmayan kişi
Yemek yemekten zevk almaz
Balık ağını kaybeden kişi
Tavada balık kızartamaz.
Ve ben eğer kaybedersem sizi
Kaybedeceğim en yakın akrabamı.

Fransızca'dan Çeviren: Muharrem Bağcıoğlu

ERNST TOLLER

(1893 Sarnatschin—1939 New York)

Alman şair, deneme ve oyun yazarı. Hukuk okudu; ahlakçı bir toplumculuğu benimsedi. Savaş karşıtı düşünceleri pekişti; 1917'de "pasifist"liği yüzünden tutuklandı. Münih Kasım Devrimi'ne katıldı (1918). Eisner'in öldürülmesi üzerine parti başkanı ve Bavyera İşçi Köylü Asker Meclisi Başkanı (dolayısıyla Devlet Başkanı) oldu. Dachau Cehpesi'nde Kızıl Muhafızlar komutanı oldu; tutuklandı. Veltbühne Tiyatrosu'nda çalıştı. Rusya, Amerika ve İspanya'ya yolculuklar yaptı. Yapıtları Almanya'da yasaklandı. "Zor kullanmadan yapılacak bir hareketin tüm insanların birliği ve özgürlüğü konusunda sağlayacağı başarıya inancını yitirdi. Kendini öldürdü. Pasifist, toplumcu olan Toller, emperyalist ve kapitalist karşıtlığıyla öne çıkar. Yapıtları arasında **Değişim; Yığınlar-İnsan; Makineli Akıncılar; Zincirlerinden Boşalan Tanrı; Kırılmaçlar Kitabı** (şiir); **Proletaryanın Günü** (şiir); **Tutukluların Şiirleri; Ateş Kartları** (şiir); **Artık Banş Yok; Kör Tanrıça...** sayılabilir.

SAĞ KALANLARA

Yas tutmak
yakışmaz sana,
gecikmek
yakışmaz.
Devralmışsın sen
bir geçmiş,
kanıyla kardeşlerinin
sırsıklam.
Bir iş
bekler seni,
bir iş
çok acele.

Günler ağır,
günler kurşun gibi,
çöker omuzlarına.
Aç kapılarını
ardına kadar
aydınlık sabahın.

Çeviren: A. Kadır - Selâhattin Yıldırım

YAŞAYANLARA

Yas yaraşmaz sizlere,
Geç kalmak yaraşmaz;
Kardeşlerimizin yüreğinin kanıyla ıslanmış
Bir kalıtınız var.
Gebe eylem
Sizi bekliyor.

Zaman, külfetli,
Abanıyor omuzlarınıza.
Ardına kadar açık
Kapılan
Pırıl pırıl sabahın

Çeviren: Şadan Karadeniz

* Toller'in şilrinin İki ayn çevirisini sunuyorum (HB).

KURT TUCHOLSKY

(1890 Berlin—1935 Hindas/ İsveç)

Federal Alman şair, öykü, roman ve oyun yazarı. Kaspar Hauser, Peter Panter, Theobald Tiger, İgnaz Wrobel gibi takma adlar kullandı; hukuk okudu; doktorasını verdi (1914); 1. Dünya Savaşı'na katıldı. Alman yurttaşlığından çıkarıldı (1930); kitapları Nazilerce yakıldı; Nazilerin ulaştığı başarı karşısında sinir krizleri geçirmeye başladı ve kendini öldürdü. Tucholsky, militarizm, şovenizm ve küçükburjuva ahlakına karşı amansız ve onurlu bir savaş verdi. Weltbühne dergisinin yöneticiliğini bir süre üstlendi. 1932'den sonra kendini "sona ermiş bir yazar" olarak niteleyen Kurt Tucholsky'nin başlıca eserleri şunlardır: **Öldürdükten Sonraki Dua; Gripsholm Şatosu; Q—Günceler!; Zamanı Harcamayan Adam; Mona Lisa'nın Gülümsemesi...**

MONCEAU PARKI

Burası hoş. Düşlerim gönlümce burda.
Burda insanım —bayağı bir sivil değil.
Soldan gidebilirim burda. Yeşil ağaçlar altında
yasak yazan tabelalar değil.

Bir şaşkın top çayırda duruyor.
Bir kuş ak bir yaprağı gagalıyor.
Bir oğlan burnunu kazıyor
Ve seviniyor bir şey bulunca.

Dört Amerikalı kadın geçiriyor gözden,
doğru mu demiş aşçı, var mı burda ağaçlar.
Paris dışından, Paris içinden
bir şey görmeden her şeyi görmeliler.

Çocuklar renkli taşlarda gürültü ediyor.
Bir eve vurup güneş ışıldıyor.
Ben sakın oturup güneşleniyorum
ve vatan yorgunluğunu üstümden atıyorum.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

HUZUR VE DÜZEN

Milyonlar çalışırsa yaşamadan,
analar bebeklere yalnız süt suyu verirse—
bu düzendir.

Emekçiler seslenirse: "Bırakın bizi aydınlığa!
Emeği çalan çıkar kadiya!"—
bu düzensizliktir.

Veremliler koşarsa torna tezgâhına,
on üç kişi pinerse bir odada—
bu düzendir.

Ama biri koparırsa haykırıp zincirini,
Yaşlılığını güvence altına almak istediği—
bu düzensizliktir.

Zengin mirasyediler İsviçre karlarında
eğlenirse —ve yazın Comer sulannda—,
o zaman huzur vardır.

Ama her şeyde değişme tehlikesi varsa,
arsa ticareti birden yasaklanmışsa—
o zaman huzursuzluk vardır.

Aslolan: Açlara kulak vermemek.
Aslolan: Caddelerin düzenini bozmamak.
Seş çıkarmasın yeter.

Zamanla her şey olur.

Evrimle her şey size de ulaşır.
Milletvekilleriniz keşfetti işte bu gerçeği.
Unutmayın o zamana dek hepiniz nalları dikmeyi.
Nasil olsa mezar taşlarınıza yazılacaktır:
Onlar hep sessizlik ve düzen içinde yaşadılar.

Türkçesi: Yüksel Pazarkaya

GEORG TRAKL

(1887 Salzburg—1914 Karakau)

Avusturyalı şair. Eczacı çıraklığı yaptı; eczacılık okudu; askeri eczacı oldu. Birinci Dünya Savaşı'nda askere alındı. Savaş delilik derecesinde sinirlerini bozdu; öylesine ki, kendini öldürmeyi denedi; Karakau'da sinir hastalıkları kliniğinde gözetim altına alındı; ne ki çok sayıda uyuşturucu alarak intihar etti. Georg Trakl, Fransız simgecilerinin (özellikle Rimbaud, Baudelaire) etkisinde kaldığı dönemden kısa sürede ayrılarak kendine özgü özgür şiiri kurdu. Şiirinin en temel temaları: Açlık, savaştan nefret, kötülük, suç, çürüme, ölüm'dür; derin bir hüzün ve acıya katlanma bu şiirin dönüştürücüleridir. Oyun da yazan (Ölümler Günü; Fata Morgana) Trakl'in şiir kitapları şunlardır: **Gedichte; Düş Gören Sebastian; Şiirler; Gerçekli Düşünmek—Acı Dolu; Şiirler; Yanım Kalmış Oyunlar; Mektuplar.**

ÖĞLESONRASINA FISILDANMIŞ

Güneş güz inceliğinde ve çekingen
Ve ağaçlardan düşer meyve.
Sessizlik mavi uzamlara yerleşmiş
Uzun bir öğle sonrası.

Metalik ölüm sesleri;
Ve yıkılıyor doru bir hayvan.
Yaprak dökümüyle kısık şarkıları
Esip gider kavruk kızların.

Alın Tanrı'nın renkler düşler,
Çılgınlığın uysal kanatlarını sezer.
Gölgeler dolanır tepede
Yokoluşça kuşatılmış kapkara.

Tan duruluk ve şarapla dolu;
Üzgün gitarlar sızar.
Ve içerdeki kısık lambaya
Konuk olursun düşünde yine.

Çeviren: Yücel Shvri

AKŞAMÜSTÜ YÜREĞİM

Akşamları yarasa cıglikları işitilir,
İki karayağız at tepişir çayırda,
Uğuldar kızılca akçaağaç.
Küçük bir han çıkar gezginin yoluna
Genç şarap ile fındıklar ne de tatlı,
Ne hoş: ağarmış ormanda yalpalamak esrik
Kara dallar boyunca sancıl çan sesleri çınlar,
Çiy damlar yüze.

Çeviren: Yücel Shvri

BİR KIŞ AKŞAMI

Pencereye kar düşünce
Çalar akşam çanı uzun,
Evi düzen içinde
Hazır sofrası çoğunun.

Gezgin—göçebe kimi de
Gelir karanlık yollardan kapıya
Toprağın serin özsuyu
Açar altın, kerem ağacında.

Yolcu girer içeri sessiz,
Eşiği taş yapar acı.
Duru aydınlıkta, sofrada
Ekmek, şarap panlıtısı.

Çeviren: Behçet Necatigil

PARKTA

Gene eski parkta ağır ağır dolaşmak,
Ah, sessizliği sarı kırmızı çiçeklerin!
Siz de yaslısınız uysal tanrılar
Ve karaağağların güz altınları.
Kımıldar usulca mavimsi gölde saz,
Susar ardıç kuşu akşam saatlerinde.
Ah, eę başını sen de
Ataların harap mermerleri önünde!

Çeviren: Behçet Necatigil

TERK EDİLMİŞLİK

I

Terk edilmişliğin suskunluğunu hiçbir şey bozmuyor artık. Ağaçların yaşlandıkça kararmış tepeleri üzerinden gezinen bulutlar, dipsiz gibi görünen küçük gölün, mavisini yeşile dönüşen suyunda yansıyor. Ve kendini terk etmişçesine yası, dinleniyor her gün.

Suskun gölün ortasında sivri kule ve damlarıyla şato bulutlara uzanıyor. Yabani otların saldırısına uğramış yarık duvarları yalayan güneş ışığı yuvarlak kör pencerelere çarparak sekiyor. Güvercinler karanlık, boğucu bir sığınak arıyorlar. Bir şeylerden korkar gibiler; ürkek, telaşlı, pencerelere doğru uçuşuyorlar. Aşağıda, avlunun içindeki fıskiye kibarca şırıldıyor. Susamış güvercinler, bronzlaşmış çeşme önünde susuzluklarını gidermeye iniyorlar ara sıra.

Şatonun dar tozlu dehlizlerini, yarasalan ürkütüp uçuşturan sıcak, küf kokulu bir rüzgâr yalayıp geçiyor. Bunun dışında hiçbir şey derin sessizliği bozmuyor.

Toza bulanmış odaları dolduran eşyalar tüm çıplaklık ve soğukluğuyla ölüm kokuyorlar. Kör pencerelerden ara sıra geçebilme şansını bulan minicik bir güneş ışını da karanlığın içinde hemen kayboluveriyor.

Geçmiş artık yaşamıyor burada. Biçimi bozulmuş tek bir gül kılığında donup kalmış sanki. Zaman onun cansızlığı üzerinden acımasızca geçip gidiyor.

Ve her şey terkedilmişliğin suskunluğunu delerek geçiyor.

Artık istese de kimse parka giremez. Ağaçların dalları birbirlerine sarılarak kenetlenmişler. Dev gibi bir yaratığı andıyor park.

Ve sonsuz gece, yaprakların oluşturduğu damın altına sızıp ağırlığını koyuyor. Ve derin sessizlik! Hava ise, kûf kokulu dumanı içmiş gibi.

Ağır uykusundan uyanıyor park ara sıra. Ardından anılarını saçmaya başlıyor; serin yıldızlı geceler, ateşli öpüşme ve sevişmelere kulak kabarttığı kuytu köşeler, ayın siyah zemini karmakarışık resimlerle büyülediği ateşli yaz geceleri, yapmacık bir kırıma yapraktan damın altında gezinirken, umut verici gülücüklerle fısıldaşan insanlar...

Ve yavaşca dalıyor tekrar ölüm uykusuna.

Çam ve kızıl kayın ağaçlarının gölgeleri suyun üzerinde salınıyorlar ve gölün derinliklerinden boğucu, üzgün bir mırıltı yükseliyor. Parıldayan minicik dalgaların üzerinde ağır, hareket-siz kuğular ince uzun boyunlarını kaldırarak sürükleniyorlar! Oraya doğru! Ölümü bekleyen şatonun çevresine!

Gölün kıyısında, pınl pınl renkli otların arasında solgun zambaklar boy vermiş; sudaki gölgeleri kendilerinden de solgun.

Cam gibi parlayan gözleriyle büyük balıklar, boynu bükük çiçeklerin etrafında merakla yüzüp ardından yine derinlere dalıyorlar —sessizce!

Ve her şey, terk edilmişliğin suskunluğunu delerek geçiyor.

III

Ve tepede, yarık kuledeki odasına oturuyor kont. Her gün. Ağaçların zirveleri üzerinde sürüklenen berrak, gözalıcı bulutları seyrediyor. En çok da akşamları bulutların arasından süzülen kızgın güneşin batışını. Yüksektekilere kulak veriyor. Kulenin yakınından uçan bir kuşun bağırtısı ya da şatonun tozunu alan rüzgârın şiddetli uğultusu.

Ağır, mahsun uyuyuşunu izliyor parkın. Ardından, parıldayan dalgaların şatonun çevresine sürüklendiği kuğulara kayıyor gözleri. Her gün!

Ve şatonun üstünde gezinen bulutlar, yeşilli mavili pırıltılar saçan suda yansıyor. Dalgaların üzerinde oluşan gölgeleri, tıpkı kendileri gibi göz kamaştıncı ve berrak. Küçük, ölü kadın ellerini andıran nilüferler el sallıyorlar konta, ve rüzgârın hafif tınısına uyarak salınıyorlar, mahzun, dalgın.

Yazgının, üzerine kapkara çöktüğü ve artık yaşama direnci kalmayan, bir öğle üzeri gölgesi gibi incelmış şaşkın bir çocuğu andıran zavallı kont, kendisini boğucu bir şekilde kuşatan her şeye göz gezdiriyor.

Ve artık yalnızca ruhundan kopup kulaklarında çınlayan hüzünlü melodiyi dinliyor: Geçmiş!

Akşam karanlığı çökmeye başladığında eskimiş lambasını yakıp solmuş, kalın kitaplarından geçmişin yüceliğini ve görkemliliğini okumaya dalıyor. Ve geçmişin dev gibi gölgeleri beliriveriyor birden, atalarının görkemli yaşantıları canlanıyor gözünde. Onlarla birlikte yaşıyor; ta ki şimdi yaşadığı güne kadar, kendisinin ait olmadığı.

Kulenin etrafında kopan fırtınanın kuleyi temelinden gürüldettiği ve ürken kuşların penceresinin önünde panik içinde uçtukları gecelerde, kontun üzerine garip bir hüzün çöküyor. Yazgının ağırlığını hissediyor yüzyıllık, yorgun ruhunda.

Ve yüzünü pencereye dayayıp, dışardaki geceye bakıyor. Her şey kocaman, dūşsel görünüyor gözüne. Ve korkunç!

Kudurduğunu hissediyor fırtınanın; toprağın altındaki tüm ölüleri yeryüzüne doğru süpürüp havaya serpmek istermişçesine.

Ancak gecenin darmadığın fantastik görüntüsü hayalet gibi kaybolduğunda, her şey yeniden terk edilmişliğin suskunluğunu delip geçiyor.

Çeviren: Haldun Öngel

MARİNA TSVETAYEVA

(1892—1944 Yelabug)

Ünlü sanat tarihi profesörü İ. V. Tsveteyev'in kızıdır. Şiir yazmaya çok küçük yaşta başladı. Kocasını Beyaz Orducu bir subaydı ve belki de bu nedenle Ekim Devrimi'ni düşmanca karşıladı. 1922'de Sovyet-Rusya'dan ayrıldı; Çekoslovakya'ya daha sonra da Paris'e yerleşti; Blok'a Şiirler; Ayrılık; Romantika; Zanaat; Delikanlı adlarını taşıyan kitapları bu dönemin ürünleridir. Çekoslovakya'nın Nazilerce işgalini kınadığı şiirlerini Çekiya'ya Şiirler adıyla topladı; Faşizme karşı cephe aldı; Sovyetler Birliği'ne döndü; ancak, sıkıntılar, olanaksızlıklar karşısında direncini yitirdi ve intihar etti. Tsetayeva'nın şiiri öz ve biçim yönünden Sovyet şiirini etkiler görünümündedir. **Akşam Albümü; Büyülü Fener; Kilometreler** öteki kitaplarıdır.

MAYAKOVSKI'YE

Haçlardan ve bacalardan yüksek,
Vaftiz edilmiş, ateşte ve dumanda;
Ağır adımlı melek
Selam Vladimir, selam yüzyıllara!

Hem arabacısın hem beygir
Hem delice heves, hem hak.
Bir soluk alır, tükürürsün avuçlarına
"Şan yükçüsü, sıkı dur!" diye bağıarak

Selam pasaklı, kibirli türkücü
Yığinsal mucizelerin ozanı;
Elmasın çekiciliğine
Üstün tutan, taşın ağırlığını.

Selam, sokak gûmbürtüsü!
Esnersin böbürlenirsin ve yeniden —
Kaldırırsın bir araba oku gibi kanadını
Ağır yük meleği sen...

1921

Çeviren: Ataol Behramoğlu

YURT ÖZLEMİ

Yurt özlemi! En saçma hikâyesi şu yeryüzünün,
Herkesin en eski çağlardan beri anlatıp dinlettiği!
Umurumda bile değil oysa benim,
Nerede ve nasıl yalnız kalmışım, umurumda değil...

Umurumda değil evet kaldırımda yürümek,
Elimde erzak dolu bir çanta,
Yürümek benim olmayan bir eve doğru,
Bir kışlaya hastaneye gider gibi yürümek...

Umurumda değil hangi suratların ortasında
Tutsak bir aslan gibi dikilip kaldığım
Ve hangi cins insanların her defasında beni
Fırlatıp attığı kendime

En gizli en derin duygularıma doğru.
Bankizini yitirmiş bir Kamçatka ayısı!
Nereye bir türlü alışamadığım,
Nereye gelip yüz sürdüğüm de bir...

Kendi ana dilim de çekmiyor artık beni,
Çekmiyor o süt dolu çağrısı kelimelerimin.
Umurumda bile değil anlaşılmadığım,
Hangisinde olursa olsun dillerin!

Tonlarca gazeteden dedikodu sağanlar
Anlamasın varsın beni, umurumda bile değil...
Yirminci yûzyılın insanlarıymış onlar,
Bense tüm yûzyıllardan öncedir burda beklemekteyim!

Kûtûk haline getirilmiş bir ağaç gibiyim,
Ağaçlıklı bir yoldan tek artakalan...
Ama umurumda değil, her şey o kadar uzak ki bana...
Ve belki de hepsinden daha uzaktır şu an

Bana bir vakitler en yakın olmuş olan...
Bütün izler tarihler, bana ait ne varsa
Bir anda silinmiş, bir ruh kalmış ortada.
Bir ruh, nerde doğduğu belli olmayan...

Öylesine kötü göz kulak olmuş ki bana memleketim,
Av köpeklerinin en keskini gelip arasa
Ve bir boydan bir boya deşse ruhumu,
Ana yurdumdan tek bir işaret bulamaz derim...

Başkalarının evleri, ıssız tapınaklar...
Hiçbiri umurumda değil, ama gelin görün ki
Yolumun üzerinde fışkırır gibi birden
Bir üvez ağacı ve yemyeşil yapraklar...

Türkçesi: Atilla Tokatlı

ARDUVAZ TAHTALARA YAZIYORUM ADINI

Arduvaz tahtalara yazıyorum adını
Solgun yelpaze kanatlarına
Nehirlerin denizlerin kumuna
Buzlara ve yüzüğümle camlara çiziyorum adını

Ve asırlık ağaçların kalın gövdelerine...
Bilir misin, doğruluğundan kimse kuşulanmasın diye
Sevildiğinin, sevildiğinin, sevildiğinin!
Gerçekliğini çiziyordum gök mavisinin.

Ve istiyordum ki her biri çiçeklensin
Parmaklarımin ucunda yüzyıllar boyunca!
Sonra, masaya eğerek alınımı
Haçlarla yokettim hepsini bir solukta.

Ama sen, inleyerek katı parmaklarında
Kötü bir yazarın, yüreğimi yakıyorsun!
Hiç aldatmadım seni! Yüzüğümün halkasında yaşattım
Ve gene yaşayacaksın kanunların sonsuzluğunda.

Türkçesi: Erdoğan Tokatlı

BİR KISKANÇLIK GİRİŞİMİ

Ötekiyle yaşamın nasıl,
daha yalın, değil mi? Bir vuruşu küreğin
sonra uzun bir kıyıboyu ve çok geçmeden
benim anım bile

yüzen bir ada olur
(sularda değil, gökte):
ruhlar, ruhlar, siz kardeş
olursunuz, sevgili asla.

Sıradan bir kadınla yaşamın
nasıl? Tanrıçasız?
Kraliçeni tahttan indirdin
(ama kendin de indin.)

Yaşamın nasıl? Telâşlı mısın?
ürkek misin? Nasıl uyanıyorsun?
Ölümsüz kabalığın yüküyle
başedebiliyor musun, zavallım benim?

"— Sahneler ve isteri krizler yeter
artık! Kendi evimde yaşayacağım.
Ötekiyle yaşamın nasıl
şimdi, eski can yoldaşım?

Daha mı lezzetli, daha mı iyi
yemeklerin? İnleme, hastalanırsan.
Nasıl bir *imgeyle* sūrüyor yaşamın
Sinaî'deki o yūrüyüşten sonra?

Bu dūnyadan bir yabancıyla
yaşamın nasıl? (Açık konuş) Sevebiliyor
musun onu? Yoksa utanıyor musun?
Zeus'un böğürleri varmış gibi alnında?
Yaşamın nasıl? Sağlıklı
mısın? Nasıl şarkı söylüyorsun?
Nasıl uğraşıyorsun acıyla
ölümsüz bir vicdanın, zavallım benim?

Yaşamın nasıl yüksek fiyatlı
bir malla?
Carrara mermerinden sonra
yaşamın nasıl şimdi

alçılarla? (Tanrı önce taştan
biçimlendi, ama parçalara bölündü.)
Nasıl yaşıyorsun bin kadından
biriyle Lilith'ten sonra?

Yeniliğe doydun, değil mi?
Şimdi bŷyŷye yŷz vermiyorsun,
yaşamın nasıl dŷnyasal
bir kadınla, altıncı duyusu
olmayan? Söyle bana: mutlu musun?
Değil misin? Bir sığ çukurda mısın?
Yaşamın nasıl, sevdiğim? Benim başka biriyle
olan yaşamım gibi gŷç mŷ?

Çeviren: Gürkal Aylan

PEYÛ YAVOROV

(1878 Çırpan—1914)

Öğrenimini ilkin köyde daha sonra da Filibe'de yaptı. "Düşünce" edebiyat topluluğunun hayranlığını kazandı. Sofya'ya yerleşti. Ulusal Kitaplık'ta çalışmaya başladı; Fransa'ya gönderildi; Sofya Ulusal Tiyatrosu'nun sanat yazmanı oldu. Karısı Lora Karavelova'nın kıskançlık yüzünden intihar etmesi karşısında kendi de intihar etmek istedi; başaramadı; kör oldu; karısının akrabalarının ve politik düşmanlarının haksız yere suçlamalarına dayanamadı; İntihar etti. Endre Ady ve Paul Valéry'ye benzer sanatsal yönü olan Yavorov, **Bulutların Gölgesinden Sonra** adını taşıyan seçme şiirleriyle tanındı.

ACI ÇEKİYORUM

Acı çekiyorum. Kendimden geçmiş çalışırken
Kendimi yiyip bitirdiğim avarelikte,
Varoluşun ateşinde,
Soğuşunda dünyalık düşlerin—
Uçarken, düşerken,
Acı çekiyorum.

Ayağa kalkıyorum —kalkıyorum ayağa ve altımda
Daha korkunç ağız açık uçurum;
Uçsam aşağılara kesin kararlı,
Ruhum aydınlık bir uyku düşlüyor.
Ve durmadan önümde, arkamda
Arayıp duruyorum her zaman.

Acı çekiyorum. Horladım
Tüm zevklerini hayatın. Acı çekiyorum.
Pırıl pırıl iyilikte, —kapkara kötülükte,
Düştüğüm zaman,
Acı çekiyorum.

Ve arıyorum. Hayatım tükendi gibi acılar içinde,
Aramak için —hep acıyı, belki de.

Çeviren: Özdemir İnce

GECE İÇİNDE GÜNLER

Solgun, bir bir geri dönüyorlar,
Yaşanmamış günlerim benim,
Toz toprak içinde, korkudan dilleri tutulmuş
Eksilmiş ağırlıkları; geliyorlar
Eşiğime kadar ve hep sürünüyorlar dışarlarda —
Ağırlıklarını atıp
Yitiyorlar hayaletler gibi düşlerdeki.

Solgun, bir bir geri dönüyorlar,
Yaşanmamış günlerim benim,
Önüne atıp sevgili ölüleri
Çekip gidiyorlar: İşte ilk aşkım
Göğsünden yaralanmış; ve işte
İnancım benim, eğik başlı;
İşte şuracıkta aydınlık umudum
Sönmüş gözleri; — ve bir yığın düş,
Beklenmedik ölümlerinde
Gölümsüyor yüzleri. Gelecek zamanlardan
Geliyorlar, çekip gidiyorlar fırlatıp ölüleri
Yaşanmamış günlerim benim...

Duruyor önümde aşılmaz bir dağ gibi,
Soğuk ve kapkara gece,
Bir o değişmiyor. Bir kan soğuğu esiyor
Kanadından ve dipsiz bir cehennemi
Delip geçiyor bakışı. Yırtıcı bir hayvan gibi
Bir o kalıyor—
Ve parlıyor keskin tırnakları ustura gibi
Bir o, yığılmış üzerime,
Soğuk ve kapkara gece,
Kıpırdamadan duruyor: yaşıyor
Hayatını sevgili ölülerin.

Ve işte utku içinde: bir şeyler mırıldanıyor
Dönüşüyor mırıltısı damarlardaki kana;
İşte parçalıyor
Göğsümü, kanayan yüreğimi
İnceliyor onu eline alıp; ve işte tımalıyor
Pençeleriyle yüreğimi, katılırcasına gülüyor
Yırtıcı bir güçle!—
Hep bu soğuk ve kapkara gece.

Çeviren: Özdemir İnce

GÖLGELER

Derin gecede görüyorum görüntülerini
İki gölgenin, ayakta, beyaz bir perde üzerinde.
Gecede iki gölge... Yalnız ve yüz yüze.
Bir lamba yanıyor arkasında bu ekranın.
Yalnız ve delice arzulayan birbirlerini
birbirlerine can atan
orada, bir erkek gölgesi ve bir kadın.

Uzatmışlar başlarını acıyla birbirlerine
bir şey var fakat engelleyen anlaşmalarını.
Fısıldaşıyorlar belki, nedir korktukları?
Boşuna uzanmış birbirlerine kolları:
canlı arzularına karşın dokunamıyorlar birbirlerine
karşı karşıya, yüz yüze, duruyorlar öylece.

Fısıldaşıyorlar belki ve belki eğilmişler
haykırarak bile anlaşılamayacaklar ama
gecede iki gölge, ayakta, önünde bir ışığın...
Anlaşılamayacaklar, dokunamayacaklar birbirlerine
yalnız ve delice arzulayarak birbirlerini
orada-bir erkek gölgesi ve bir kadın.

Türkçesi: Ataoğulları Behramoğlu

BİR DENİZ KIYISINDA

Uzun süre baktım: bir tekdüzelikte—
her dalga koşuyordu ardısira bir başka dalganın
ıssız ve sonsuz denizde.

Bir kuş gibi tıpkı, hafif kanatlı
belirdi pupa yelken bir tekne
ve ok gibi uzaklaştı.

"Dur!" —fakat köpüklü dümen suyundan
hiçbir iz kalmadı geçince bir an.

Silikleşir silikleşmez o tekne
gözlerimden yakıcı yaşlar fışkırdı
yavaşça kayarak yüzüme.

Dünya bir denizdir... ve benden—
nedir kalacak olan ardımda
burada, yaşamış olduğum şeylerden...

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

SERGEY ALEKSANDROVİÇ YESENİN

(1895 Konstantinovo—1925 Leningrad)

Rus-Sovyet şair. Küçük bir köylü ailesi kökenlidir.     yıl kadar bir din okuluna gitti. Moskova'da çeşitli işlerde çalıştı. Halktan sanatçıları bir araya toplayan ve demokratik bir topluluk olan Surikov   evresi'ne girdi. 1915'te Blok'la tanıştı; Klyuyev'le dostluk kurdu. 1917 Devrimi'nden önceki   iirinde Yesenin'in, Orta Rusya görünümleri ve derinlikleriyle Hristiyan   motifler ve imgeler   ne çıkar. Devrim sonrasındaysa toplumcu düşüncelerle tanışır ve bir hesaplaşma içine girer: **Pugae  ev; Anna Sneglna; Sovyet Rusya; Yirmi  lıtlar Baladı; Yeryüzünün Kaptanı** gibi şiirlerinde bu tanışmanın ve hesapla  şmanın tanıklıkları g  r  l  r. Küçükburjuva "bohem" yaşantısı içinden yer almaya ba  lar. **Siyahlar İçindeki Adam (Kara Adam)**   iri bu bağlamda önemli bir şiirdir. Rus şiirini etkileyen Yesenin, kendi canına kıymı  tır.

İŞTE ARTIK AKŞAM

İşte artık akşam. Çiğler
İşildiyor ısırgan otunda.
Yaslanarak bir söğüde,
Duruyorum yolun kıyısında.

Ay ışığı bereketlice
Yağıyor çatımıza.
Bir yerlerdeki şarkısını bûlbûlün
İşitiyorum uzaktan uzağa.

Hoş ve ılık,
Kışın soba başındaki gibi,
Ve huş ağaçları dikili,
Muazzam mumlar gibi.

Ve uzaklarda ırmağın ötesinden,
Kıyısından korluğun,
Seziliyor uykulu bekçinin
Tonklayan ölgün sesi, çekicinin.

1910

Türkçesi: Cem Savran

GÜNAYDINI

Uyukluyordu altın yıldızlar
Titreşirken aynası koy'un
Gün ışıken nehrin kıvrımından
Kızıla boyuyordu ağını ufkun

Mahmurca gülümsüyordu akçaağaçlar
Çözerek ipek beliklerini
Yeşil küpeleri hışırıdıyor
Işıldıyor gümüş çiğleri.

Çitlerden boy atmış ısırganlar
Kuşanmış parlak sedefleri
Sallanıp fısıldaşıyorlar yaramazca:
"Günaydın"

1914

Rusça'dan Çeviren: Cem Savran

ELVEDA BAKÜ

Elveda Bakü! Seni bir daha görmeyeceğim.
Şimdi yürekte korku, yürekte hüzün
Elimin altında sancılı ve yakın yüreğim
Etkisinde yalnızca "dost" sözcüğünün.

Elveda Bakü! Türk mavisini elveda!
Tükeniyor gücüm, soğuyor kanım.
Götüreceğim mutluluk gibi ta mezara
Balahan mayısını, dalgalarını Hazar'ın.

Elveda Bakü! Elveda sade bir şarkı gibi!
Son kez kucaklıyorum dostumu işte
Başını altın bir gül gibi
Sevgiyle eğsin diye leylak rengi siste.

Mayıs 1925

Türkçesi: Uğur Bûke

BENDLER

Kendi yeteneğimi
Çok iyi biliyorum. Bence
Şiir—pek öyle zor iş değil.
Her şeyden zoru,
Bana acı çektiren yurt sevgisidir
doğrusu.

Dizecikler yazmak,
Methiyeler,
Bir kıza, ayışığına, yıldızlara
Bunu herkes becerir.
Oysa başka duygularım benim, kemiriyor kalbimi
Ve başka düşüncelerim... eziyor beynimi.

Bir saz şairi olmak istiyorum
İstiyorum bir de vatandaş
Herkes gibi kibirli
örnek ve çağdaş.
Üvey oğlu değil SSCB'nin.

Uzunca bir süre kaçtım Moskova'dan, ki,
Hünerli bir şekilde
İyi geçindiğim söylenemezdi milislerle
Onlar ki her sarhoşluk rezaletimde beni
Tıkmışlardı kodeslere

Gösterdikleri nezakete teşekkürler
Fakat hoş değil uyumak
Kuru bir sedir üzerinde
Ve sarhoş sesle
Dizeler okumak
Nezaret-i kaderi hakkında
Bedbaht bir kanaryanın.

Kafes kuşunuz değilim ben sizin!
Ben şair!
Bir tutmayın beni Demyan* Memyan'la.
Kabul, bazen körkûtûk sarhop oluyorum,
Fakat bunun için gözlerimde
Harikulâde açılıp saçılıyor dünya.

(...)

Sisli bir nehrin içinde
Koşuyor günler seller gibi
Belirip kayboluyor
Kâğıttaki harfler gibi.

* Demyan Bedni

Moskova'dan geldim Bakū'ye
Zanaatin şiiirinden bahsediyer Çağın bize:
"Bak, diyor,
Daha iyi değil mi kiliseden
Şu kuleleri kara petrol şadırvanlarının
Mistik bulutlar tak etti canımıza şair.
Anlat artık güçlü olanı
Şöyle dimdik ayakta duranı."

Petrol, bir acem halısı gibi
Yatıyor suyun üzerinde.
Ve akşam karaltısı
Serpiyor çuvalından göğün yıldızlarını
Ama ben de hazırım
Tertemiz bir yürekle ant içmeye
Fenerlerin
Muazzam yıldızlar olduğuna, Bakū'de.

Endüstrinin kudreti hakkında düşüncelerle doluyum.
İnsan gücünün sesini dinliyorum.
Bize yetiyor —yıldızlardan öte—
Işması göğün
Dünya üzerinde yaktığımız bu yapay ateşle

İşte boynumun üstünde
Ayık bir başla
Diyorum ki:
"Haydi Sergey,
Gelip çattı zamanımız
Sessizce oturup açalım Marks'ı
Çözmek için
Satırlardaki sıkıcı akli."

1924

Türkçesi: Cem Savran

KARA ADAM

Dostum benim, dostum benim,
Hastayım, ama çok hastayım.
Bilmiyorum nerden kaptım bu ağrıyı.
Rûzgâr mı bu ıslık çalan
Göğünde çıplak, ıssız tarlanın,
Yoksa çiseler gibi eylülde bir ormana
Serpilen beynime alkol mü?

Başım çırpıyor kulaklarımı
Kanatçıları gibi bir kuşun.
Boynumun üzerinde ayaklarını
Gücü yok göstermeye uzaklardan.
Kara adam
Kara, kara
Kara adam
Yerleşiyor yatağımın kenanna
Kara adam
Uyku vermiyor gece boyunca.

Kara adam
Murdar bir kitapta gezdiriyor parmağını
Ve yüzüme mırıldanıyor burnundan
Ölünün başucunda bir rahip gibi
Bildiriyor bana yaşamını
Bir düzenbazın, sefihin,
Acıyı ve dehşeti yığıyor ruhuma
Kara adam,
Kara, kara!

"Kulak ver, dinle — diyor,
Solumayla mırıldanıyor yüzüme —
Olağanüstü düşünceler ve
Planlarla dolu kitap.
En ağulu türden
Yağmacıların ve şarlatanların
Ülkesinde yaşadı
Bu adam.

Bu ülke aralık ayında
Kar şeytanca arı düşer
Ve neşeli çıkırıkan
İşletir fırtınası.
Bu adam bir macerasever,
Ama pek yüksek
Ve seçkin markası.

İnce o, sevecen,
Ve üstelik şair,
Çok az da olsa
Çevik, atılgan gücû,
Kırkını geçkin bir kadını
Alımsız bir kız sayar
Ve sevgilisi.

Mutluluk —der—
Usun ve ellerin uzluğudur.
Çirkin ruhlar bûtûn
Biçilmiştir bahtıkaralara.
Zararı yok
Varsın sayısız acı
Doğursun kırk
Ve yalan davranışları.

Fırtınalarda, tipilerde,
Buzlu ayazında günlük yaşamın,
En ağır kayıplarda
Ve sana hüzûn çöktüğü zaman
Görünmek an ve gülümser,
En yüksek sanattır dünyada."

Kara adam
Yüzümde bakışlarını donduruyor.
Ve uçuk bir mavilikte
Kısıyor gözlerini
Hatırlamak istiyor sanki
Bir hırsız ve düzenbaz olduğumu,
Acımasız ve yüzüstü
Soyup soğana çevirmişim birilerini.

Dostum benim, dostum benim,
Hastayım, ama çok hastayım.
Bilmiyorum nerden kaptım bu ağnı,
Rüzgâr mı bu ıslık çalan
Göğsümde çıplak, ıssız tarlanın,
Yoksa çiseler gibi eylülde bir ormana
Serpilen beynime alkol mü.

Gece ayaz
Rahat durgunluğunda kavşak.
Önünde yalnızım pencereciğin,
Ne bir konuk, ne bir dost bekliyorum.
İşliyor ovanın yüzeyine
Serpiştiren yumuşacık kireç,
Ve ağaçlar, gelmişler dört taraftan
Bekleşen atlılar gibi bahçemize.

Bir yerlerde ağlıyor
Uğursuz gece kuşu
Avluda ağaç atlılar
Ekiyorlar toynak seslerini.

Ve işte bu kara adam
Yerleşiyor benim koltuğuma,
Hafiften kaldırıyor silindir şapkasını
Ve özensizce ayınyor redingotunu.

"Kulak ver, dinle! —
Homurdanıyor, dikeyor bakışlarını,
Eğiliyor gövdesiyle
Hırıldıyor daha yakından.
Ben görmedim hiçbir zaman
Hergeleler arasında
Böyle aşırı ve sersemce
Acı çeken birini uykusuzluktan.

Diyelim, ah ben yanıldım!
Bugün ayışığı var ne olsa.
Daha ne gerekiyor bu dünyaya
Sarhoş bir titreme sarmış iliklerini?
Gizlice apansız anaç ve semiz
Kalçalarıyla salınıp gelse o kadın,
Okur muydun sen
Süzgün ve mahmur liriklerini?

Ah, şalr milletini seviyorum,
Seviyorum bu tuhaf topluluğu.
Onlarda gönlüme yakın
Bir öyküyü buluyorum daima,
Uzun saçlı, umacı yüzüyle
Sivilceli bir kursiyer kızın
Evrenden söz etmesi gibi dökerek
Kan döker gibi cinsel bir bitkinliği.

Bilmiyorum, hatırlamıyorum,
Kasabalardan birinde,
Belki Kaluga'da,
Ve belki, Ryazan'da belki,
Yaşıyordu yoksul
Bir köy evinde
San saçlı
Mavi gözlü bir çocuk..

İşte büyüdü o çocuk,
Ve üstelik şair,
Çok az da olsa
Çevik, atılğan gücü,
Kırkını geçkin bir kadını
Alımsız bir kız sayar
Ve sevgilisi."

Kara adam!
Sen iğrenç bir konuksun.
Uzun süredir yaygın
Bu ünün senin.
Çıktım çileden, cinlerim başımda,
Yüzünün ortasında uçtu bastonum
Burnunun tam köküne...

... Ay öldü,
Mavileniyor pencerede tan.
Ah, sen, gece!
Ne diye, gece, her şeyi yıktın!
Ayaktayım, başımda silindir şapkam.
Yanımda yok klmse.
Yalnızım.
Ve kırk ayna.

Rusça'dan Çeviren: Azer Yaran

ALDATMAM KENDİMİ

Aldatmam kendimi,
Sıkıntılı yüreğimde kaygı pusulandı.
Neden adım şarlatana çıktı?
Neden serseri diye anılıyorum?

Haydut değilim, ormanda soygunculuk etmedim,
Hapishanede yatan bahtsızları kurşuna dizmedim.
Ben sadece karşıma çıkanlara
Gülümseyen sokak çapkınıyım.

Moskovalı hovarda, kabadayının biriyim,
Bütûn Tverskoy mahallesinde
Kuş gibi yürüyüşümü
Bilmeyen sokak iti yok.

Uyuz beygirlerin tümü,
Beni görünce kafa sallar.
Hayvanların en iyi dostuyum,
Şiirlerim tek tek hayvan, ruhların şifası...

Silindir şapkayı başıma takarsam —kadınlar için değildir,
Anlamsız tutkulara kalbim kapalı,
İçindeki hüznü yatıştırınca
Kısrığıma arpanın altınıni sunmak isterim.

İnsanlarla dostluk kurmadım,
Başka bir âleme adadım kendimi.
En iyi kravatımı rasgele
Sokak hoşhoşunun boynuna dolamaya hazırım.

Artık dert edinmeyeceğim kendime,
Güçlü kalbimde karanlıklar dağıldı.
Bunun için şarlatan diye anıldım,
Bu yüzden adım serseriye çıktı.

Çeviren: Nilhal Yalaza Taluy

YORULMUŞUM YAŞAMAKTAN

Yorulдум yaşamaktan öz taprağımda
Özleyerek esmer buğdaylı enginleri,
Koyup giderim ben bu damı da,
Uzaklara hırsız ve serseri.

Giderim ak perçemleri boyunca günün
Varmak için yoksul sığınağına
Ve yardım eder bana sevgili dostum,
Bıçağımı bilir çizmemin kınına

Baharla ve güneşle çimende
Sarmalanmış sarı yollar,
Adı yüreğime işli sevgili de,
Beni eşiklerden kovalar.

Ve birden baba ocağına yine dönerim,
Sevinirler, o sevinçle avunur, yaşarım,
Yeşil bir akşam dibinde pencerenin
Mintanımın koluyla kendimi asarım.

Ak saçlı sığütler boşucunda ilmiğin
Salkımlarını daha da sevecen indirirler
Ve yıkanıp arınmamış gövdeyi benim
Köpek havlamaları eşliğinde toprağa verirler.

Ay ise yüzecek ve yüzecektir,
Düşünerek küreklerini göller üzerinde,
Ve Rusya yaşamını hep sürdürecektir,
Dansedecek ve ağlayacak tahta perdelerde.

Türkçesi: Azer Yaran

HOŞÇAKAL

Hoşçakal, dostum benim, hoşçakal artık,
Can dostum, seninle dolu göğsüm—
Çok önceden belirlenen bu ayrılık
Buluşmayı vaadediyor ilerde bir gün

Hoşçakal, dostum, el sıkışmadan, konuşmadan,
Hüzünlenme ve eğme kaşlarını, mutsuz;
Yeni bir şey değil ölüp gitmek bu yaşamdan,
Ama yaşamak da daha yeni değil kuşkusuz.

Türkçesi: Azer Yaran

KAYNAKÇA

- A. Kadir., **Dünya ve Demokrasi Şiirleri 1**, (Yayınevi adı yok), Şubat 1973, İstanbul
- ., **Dünya ve Demokrasi Şiirleri 2**, (Yayınevi adı yok), Şubat 1973, İstanbul
- Arkan, Nezahat., **İntihann Psikodinamikleri**, 2.Baskı, İÜ Edebiyat Fakültesi Yay., 1978, İstanbul.
- Behramoğlu, Ataol., **Kardeş Türküler**, Yeni Türkü Şiir Yayınları, Şubat 1987, İstanbul.
- ., **Çağdaş Rus Şiir Antolojisi**, Adam Yayınları, Kasım 1987, İstanbul.
- Celan, Paul., **Bademlerden Say Beni**, Çevirenler: Gertrude Durusoy/ Ahmet Necdet, Adam Yayınları, Eylül 1987, İstanbul.
- Cruickshank, John., **Albert Camus ve Başkaldırma Edebiyatı**, Çeviren: Rasih Güran, de Yayınevi, Eylül 1965, İstanbul.
- Çalışlar, Aziz (Genel Yayın Yönetmeni)., **Türk ve Dünya Edebiyatçıları**, (4 cilt), Remzi Kitüabevi, 1988, İstanbul.
- Çapan, Cevat., **Çağdaş İngiliz Şiir Antolojisi**, Adam Yayınları, Ekim 1985, İstanbul.
- Çiçek, İlhami., **Göğ Ekin**, (yayınevi adı yok), Temmuz 1991, Ankara.
- İnce Kaan., **Gizdüşüm**, Papirüs Yayınları, Aralık 1992, Ankara.
- İnce, Özdemir (Çeviren ve hazırlayan)., **Bulgar Şiirleri Antolojisi**, Dost Yayınları, Nisan 1971, Ankara.
- Kaplan, Mehmet., **Şiir Tahlilleri 1**, Altıncı Baskı, Dergah Yayınları, Ocak 1978, İstanbul.
- Marmara, Nilgün., **Daktilyo Çekilmiş Şiirler**, Şiir Atı Yayıncılık, Ekim 1988, İstanbul.
- Mayakovski, Vladimir., **Lili Brık'e Mektuplar**, Türkçesi: Bertan Onaran, de Yayınevi, (Yayın yeri yok), Ekim

1970.

Pavese, Cesare., **Selimiş Şiirler**, İtalyancadan Çeviren: Alp Denizaşan, Kalamış Yayıncılık (Tarihsiz), İstanbul

Tokatlı, Attila., **Sovyet Şairleri Antolojisi**, İkinci Baskı, Yön Yayıncılık, Aralık 1992, İstanbul.

Zweig, Stefan., **Dünya Fikri Mimarları**, Cilt 1, Çeviren: Gürsel Aytaç, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1989, Ankara.

SÜRELİ YAYINLAR

Blçem, Nisan 1990, Sayı: 1.

Blçem, Nisan 1992, Sayı: 7.

Broy, Aralık 1985.

Broy, Ocak 1990, Sayı: 51

Cumhuriyet Gazetesi 2, 25 Eylül 1993

Edeblyat, Temmuz 1979, Sayı: 38+54

Eşlk, Ocak - Şubat 1993, Sayı: 5

Hlsar, Mayıs 1977, Sayı:161

Hlsar, Kasım 1977, Sayı: 167.

Milliyet Sanat Dergisi, Ülke Ülke Çağdaş Dünya Şiiri (Ek).

Milliyet Sanat Dergisi, 1 Mart 1987, Sayı: 163.

Mozalk Yazın İşliğı, Yaz 1993.

Öykü, Ekim-Kasım 1975, Sayı: 4.

Promete, Haziran 1992, Sayı: 3.

Promete, Eylül 1992, Sayı: 4.

Promete, Kasım 1992, Sayı: 6.

Silgi, Aralık 1989, Sayı: 1.

Silgi, Şubat 1990, Sayı: 3.

Silgi, Haziran 1990, Sayı: 6.

Sombahar, Eylül-Ekim 1992, Sayı: 13.

Sombahar, Kasım-Aralık, Sayı: 14.

Soyut, Şubat 1976, Sayı: 88.

Soyut, Mart 1976, Sayı: 89.

Töre, Kasım 1976, Sayı: 66.

Türk Dili, Şiir Özel Sayısı, Şubat 1961, Sayı: 113.

Türk Edebiyatı, Sayı: 44.

Varlık, Ağustos 1976, Sayı: 827.

Varlık, Temmuz 1981, Sayı: 886.

Yeni Dergi, Şubat 1968, Sayı: 41.

**Metin Akbaş John
Berryman Dimitër
Boyaciev Paul Celan
Harold Hart Crane İlhami
Çiçek Alexander Xaver
Ewerder André
Frédérique Attila Jozsef
Kaan İnce Henrich von
Kleist Nilgün Marmara
Vladimir Mayakovski
Gérard de Nerval Yetik
Ozan Cesare Pavese Penü
Penev Bonaventure des
Périers Sylvia Plath
Jean-Joseph Rabéarivéla
Ernst Toller Kurt
Tucholsky Georg Trakl
Maria Tsvetayeva Peyü
Yavarov Sergey Yesenin**